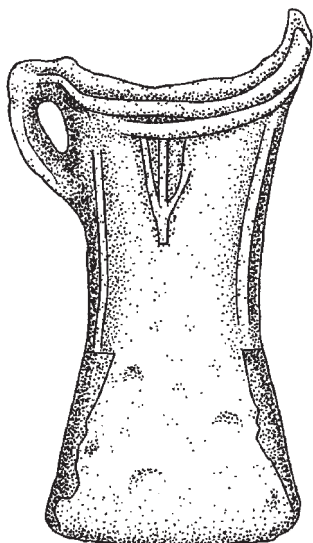
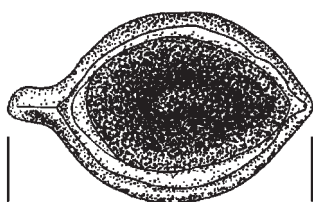

MATERIAŁY I SPRAWOZDANIA

RZESZOWSKIEGO
OŚRODKA
ARCHEOLOGICZNEGO

XLIII

Muzeum Okręgowe w Rzeszowie
Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego
Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego

MATERIAŁY I SPRAWOZDANIA

RZESZOWSKIEGO
OŚRODKA
ARCHEOLOGICZNEGO

Tom XLIII

Rzeszów
2022

Rada Naukowa / Scientific Advisory Board
Václav Furmánek (Słowacja), Diana Gergova (Bułgaria), Vira Gupalo (Ukraina),
Marija Ljuština (Serbia), Dalia Pokutta (Szwecja), Thomas Saile (Niemcy),
Ghenadie Sîrbu (Mołdowa)

Komitet Redakcyjny / Editors
Sylwester Czopek, Michał Parczewski, Andrzej Pelisiak, Marcin Wołoszyn

Redaktor / Editor in Chief
Sylwester Czopek
(sycz@archeologia.rzeszow.pl)

Sekretarze Redakcji / Managing Editors
Joanna Ligoda, Joanna Podgórska-Czopek
(archo@muzeum.rzeszow.pl)

Czasopismo recenzowane / Peer – Reviewed Journal
Lista recenzentów na stronie internetowej czasopisma /
List of reviewers on the journal's website

Strona internetowa czasopisma / Home Page
<https://msroa.muzeum.rzeszow.pl/>

Tłumaczenia / Translation
Beata Kizowska-Lepiejza – język angielski
oraz autorzy

Rycina na okładce / Cover Picture
Siekierka brązowa z Falejówki. Rys. P. Kotowicz i P. Skowroński (vide s. 84) /
A bronze socketed axe from Falejowka. Drawing by P. Kotowicz, P. Skowroński (vide p. 84)

© Copyright by Muzeum Okręgowe w Rzeszowie
© Copyright by Instytut Archeologii UR
© Copyright by Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego
© Copyright by Wydawnictwo „Mitel”

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Czasopismo indeksowane

ERIH PLUS
EUROPEAN REFERENCE INDEX FOR THE
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

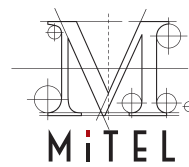
Muzeum Okręgowe
w Rzeszowie

Instytut Archeologii
Uniwersytetu Rzeszowskiego

Fundacja Rzeszowskiego
Ośrodka Archeologicznego

Wydawnictwo
„Mitel” sp. z o.o.

ISSN 0137-5725 ISBN 978-83-8277-106-0 DOI: 10.15584/misroa.2022.43

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO
35-959 Rzeszów, ul. prof. S. Pigonia 6, tel. 872 13 69, tel./faks: 17 872 14 26
e-mail: wydawnictwo@ur.edu.pl; <http://wydawnictwo.ur.edu.pl>
wydanie I; format A4; ark. wyd. 34,5; ark. druk. 26,5; zlec. red. 64/2023

SPIS TREŚCI

STUDIA I MATERIAŁY

Kamil Karski , Contribution to the determination of the chronology of the Brînzeni local group of Trypolye culture	5
Małgorzata Rybicka, Andryi Hawinskyj, Dariusz Król , Lightweight dwellings of the Funnel Beaker Culture from Vynnyky-Lysivka (Western Ukraine) and the phase CII of the Tripolye Culture from Gordinești II – Stînca goală (Northern Moldova) as examples of houses from the late 4th Millennium BC	17
Joanna Adamik-Proksa , Wielokulturowe stanowisko w Wysokiej, stan. 1, pow. łańcucki – wyniki badań sondażowych z 1995 roku (analiza obiektów nieruchomych i źródeł ceramicznych)	29
Andrzej Pelisiak , Materiały krzemieniarskie ze stanowiska Wysoka 1, pow. łańcucki (badania 1995)	73
Wojciech Blajer, Piotr Kotowicz, Aldona Garbacz-Klempka, Piotr Jurecki , Siekierka brązowa z Falejówki	83
Wojciech Rajpold , Osada z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza na stanowisku Tarnobrzeg 5	95
Sylwester Czopek, Katarzyna Trybała-Zawiślak , The size and structure of Tarnobrzeg Lusatian culture population	125
Anita Kozubová , „Die eine aus dem Westen, die andere aus dem Süden“. Eine kleine Studie zu Fibeln in der Vekerzug-Kultur	135
Sylwester Czopek , Koniec „łużyckiego świata”	159
Barbara Jachym , Wojna na słowa z polityką i historią w tle – językowe aspekty słynnego sporu o Słowian	169
Marcin Piotrowski , Dokument patriarchy akwilejskiego Poppona z roku 1031, jego kontekst historyczny oraz problem osadnictwa słowiańskiego w północno-wschodniej Italii w średniowieczu	187

KOMUNIKATY

Олександр Позіховський , Енеолітичне поховання біля с. Колоколин у Верхньому Подністров’ї	219
Elżbieta Małgorzata Kłosińska , Nowe znalezisko nagolennika brązowego z terenu Lubelszczyzny	223

Joanna Adamik-Proksa*

Wielokulturowe stanowisko w Wysokiej, stan. 1, pow. łańcucki – wyniki badań sondażowych z 1995 roku (analiza obiektów nieruchomych i źródeł ceramicznych)

Multicultural site in Wysoka, site 1, Łańcut District – results of trial excavations from 1995 (an analysis of immovable finds and ceramic artefacts)

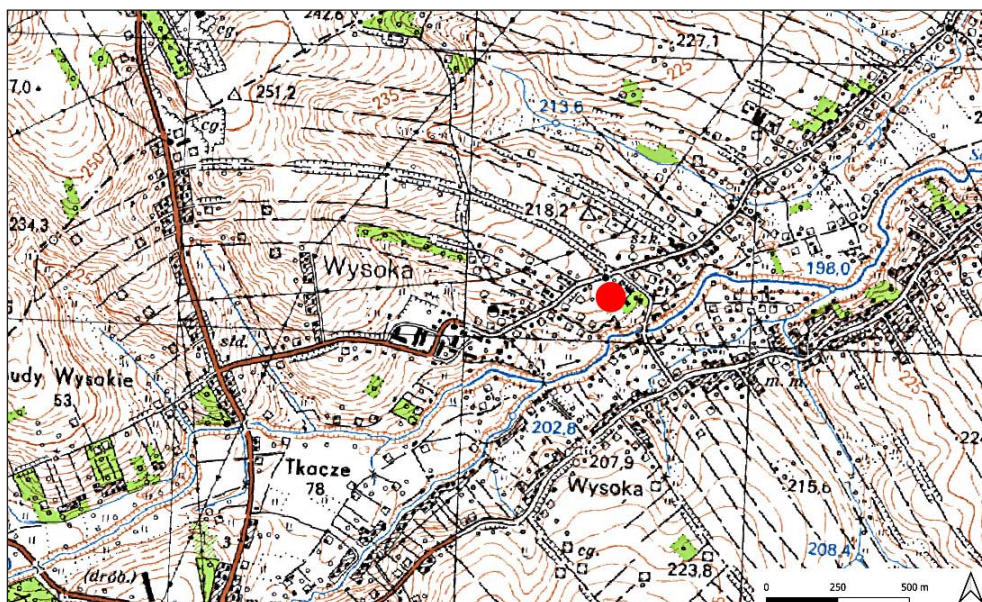
The aim of the article is to present and analyse immovable finds and ceramic materials of the Mierzanowice, Trzciniec and Tarnobrzeg Lusatian cultures collected from site No. 1 in Wysoka, coming from trial excavations carried out in 1995. The uncovered ceramics indicate typical characteristics of the late phase of the Mierzanowice culture, the classical stage of development of the Trzciniec culture and the oldest phase of the Tarnobrzeg Lusatian culture. Research results in Wysoka, site 1 has also provided very important data on the specificity of settlement in the area of the Rzeszów Foothills.

KEY WORDS: Bronze Age, Mierzanowice culture, Trzciniec culture, Tarnobrzeg Lusatian culture, settlement archeology
Submission: 26.04.2023; Acceptance: 08.05.2023

1. WSTĘP

Stanowisko oznaczone numerem 1 w miejscowości Wysoka, pow. łańcucki (ryc. 1), usytuowane jest na południowym stoku doliny Sawy, będącej prawostronnym dopływem Wisłoka. Wysokość bezwzględna tego obszaru waha się od 210 do 215 m n.p.m. Pod względem fizjograficznym jest to teren

należący do mezoregionu zwanego Pogórzem Rzeszowskim, Przedgórskim Płaskowyżem Lessowym lub Wysoczyzną Kańczucką (Kondracki 1994, 239; Czopek, Podgórska-Czopek 1995, 27; 2003, 146).

Ryc. 1. Wysoka, pow. łańcucki. Lokalizacja stanowiska 1
Fig. 1. Wysoka, Łańcut dist. Location of the site 1

* Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego, ul. Moniuszki 10; 35-015 Rzeszów; e-mail: j.adamik86@gmail.com; ORCID: 0000-0002-0661-2046

1.1. HISTORIA BADAŃ

Historia badań stanowiska sięga jeszcze czasów przedwojennych, a konkretnie 1936 roku. Jak wynika z informacji opublikowanych w gazecie „Zew Rzeszowa”, do rzeszowskiego muzeum trafił w tym roku zespół kilkunastu zabytków kamiennych – 10 kamieni żarnowych, dwie siekiery krzemienne i osełka (Blajer 2014, 11)¹. Następnie około 1947 roku, podczas prac polowych w miejscowości doszło do odkrycia urn z przepalonymi kośćmi (Moskwa 1976, 334; Blajer 2014, 12). Informacje o tym znalezisku relacjonował jako pierwszy Gabriel Leńczyk, który uznał popielnice za łużyckie (1948, 168). Po tej wzmiance stanowisko na trwałe weszło do literatury jako cmentarzysko ciałopalne (Żaki 1948, 190; Moskwa 1960, 23; Gedl 1960, 334; Malinowski 1961, 272).

W latach 1952 (Jerzy Potocki, Helena Zoll), 1961 (Kazimierz Moskwa), 1983 (Wojciech Blajer), a następnie 1985–1986 (Wojciech Blajer) obszar stanowiska został objęty badaniami o charakterze powierzchniowo-poszukiwawczym. W wyniku tych ekspedycji doszło do odkrycia kolejnych materiałów ceramicznych tarnobrzeskiej kultury łużyckiej oraz źródeł, łączonych ze starszymi okresami prehistorycznymi (kultura mierzanowicka, kultura trzciniecka) i średniowieczem. Z powierzchni stanowiska zebrano też kilka zabytków krzemienych i kamiennych. Badania prowadzone w ramach programu AZP zaowocowały ponadto udokumentowaniem w granicach Wysokiej 19 nowych stanowisk archeologicznych (Blajer 2014, 13). Stanowisko zostało wpisane do rejestru zabytków w 1980 roku².

Pierwsze prace wykopaliskowe na stanowisku nr 1 w Wysokiej odbyły się w sierpniu i wrześniu 1995 roku. Badania te były częścią grantu Komitetu Badań Naukowych pt. *Znaczenie wyrobów brązowych w procesach kulturowych drugiej połowy II tysiąclecia przed Chrystusem w dorzeczu Odry i Wisły*, prowadzonego w Instytucie Archeologii UJ w Krakowie. Ich zakres przestrzenny był niewielki; prace zostały ograniczone do kilku sondażów, których celem było określenie zasięgu i chronologii stanowiska oraz zweryfikowanie informacji o cmentarzysku ciałopalnym (Blajer 1998, 68). Badaniami kierował Wojciech Blajer. Odsłonięto wówczas obszar o łącznej powierzchni 163 m², położony na polu ornym należącym do parafii rzymsko-katolickiej. W trakcie prac na stanowisku nie stwierdzono żadnych śladów po grobach ciałopalnych. Zdokumentowano natomiast relikty prehistorycznej zabudowy osadowej (co najmniej 10 jam i dołków postłupowych), liczne drobne fragmenty ceramiki (około 1300 fragmentów), a także pojedyncze narzędzia krzemienne oraz odpadki krzemienne i kamienne (Blajer 1998, 69–70; 2014, 14). Udokumentowane źródła potwierdziły zasiedlenie stanowiska w czasach odpowiadających kulturom: mierzanowickiej (dalej KM), trzcinieckiej (dalej KT), tarnobrzeskiej kulturze łużyckiej (dalej TKŁ), a także prawdopodobnie w okresach wpływów rzymskich, wczesnego średniowiecza oraz nowożytnym. Wyniki tych badań były relacjonowane w formie krótkich komunikatów

¹ Historia odkryć archeologicznych na terenie stanowiska 1 w Wysokiej została szczegółowo prześledzona i zrelacjonowana przez Wojciecha Blajera w publikacji pt. *Wysoka k. Łańcuta: studia, szkice i materiały z dziejów parafii i miejscowości*, Wysoka 2014.

² Nr rej. A-848.

opublikowanych na łamach Rocznika Przemyskiego i w Recherches Archeologiques (Blajer 1998; 2004) oraz w artykule w tomie poświęconym wsi Wysoka (ibidem, 2014). Zostały też one uwzględnione w opracowaniach syntezujących wiedzę na temat osadnictwa pradziejowego na Pogórzu Rzeszowskim (Blajer, Przybyła 2003; Przybyła, Blajer 2008).

Badania wykopaliskowe na stanowisku zostały wznowione końcem czerwca 2001 roku w związku z planowaną budową parkingu w obrębie północno-wschodniej części pola parafii. Były to prace o charakterze ratowniczym, finansowane ze środków Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemysłu oraz Instytutu Archeologii UJ w Krakowie. Badaniami kierowali Paweł Madej i Wojciech Blajer. Kolejne badania archeologiczne na stanowisku nr 1 w Wysokiej miały miejsce w latach 2002 i 2004, i zostały przeprowadzone przez Pawła Madeja z ramienia Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk. Łącznie w trakcie prac wykopaliskowych przebadano powierzchnię kilkunastu arów, dokumentując obiekty z materiałami ceramicznymi KM, KT i TKŁ. Stwierdzono też epizod osadniczy związany z kulturą ceramiki sznurowej (Przybyła, Blajer 2008, 25–26, 239; Blajer 2014, 15). Wyniki tych badań stały się istotnym elementem obszernej pracy, poświęconej kulturze mierzanowickiej w karpaccim dorzeczu Wisły (Madej, Valde-Nowak 2020).

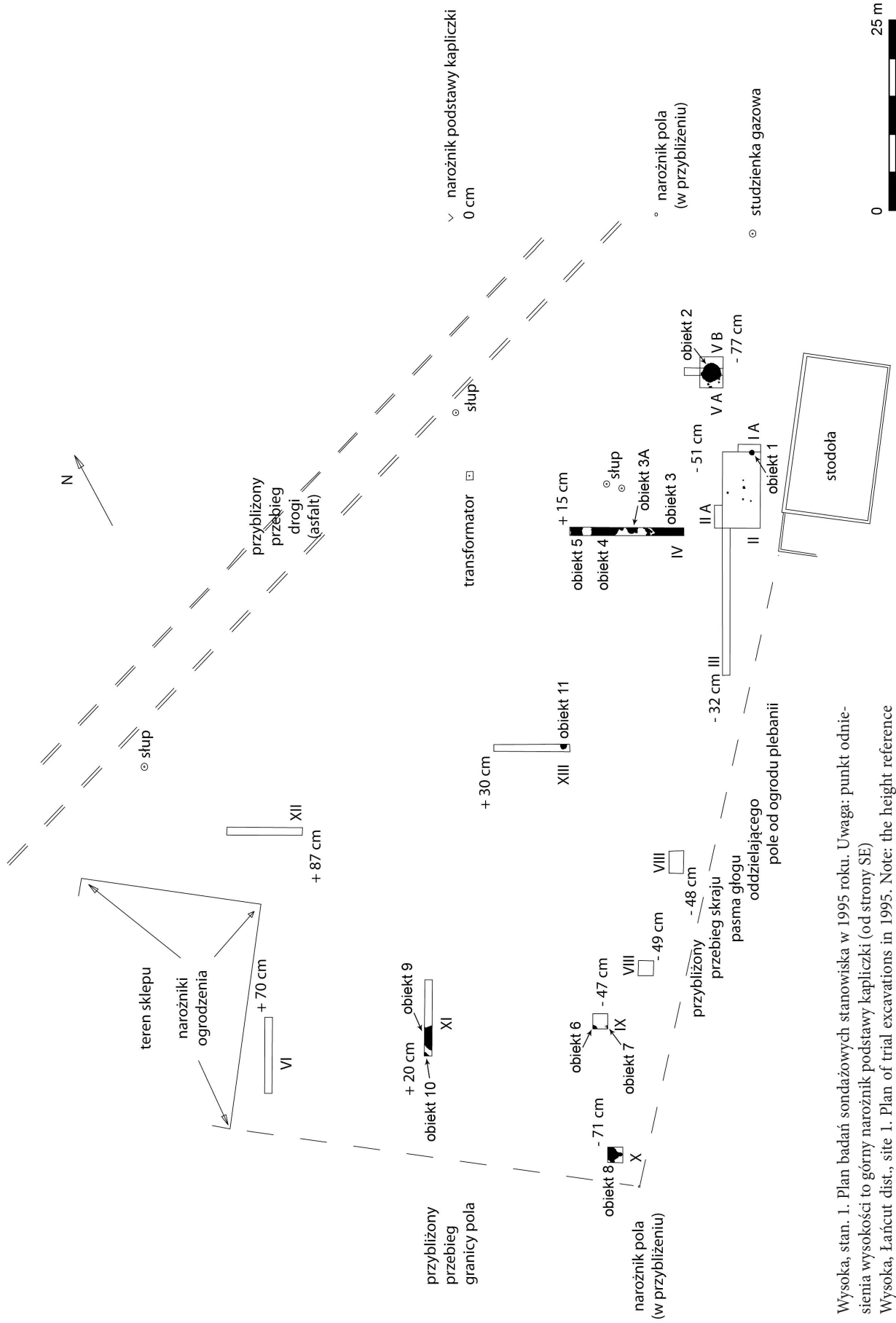
Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie i przeanalizowanie źródeł KM, KT i TKŁ ze stanowiska nr 1 w Wysokiej, pochodzących z badań sondażowych przeprowadzonych w 1995 roku³. W tym miejscu należy zaznaczyć, że wybrane materiały kultury mierzanowickiej zostały już częściowo opublikowane w sprawozdaniach z badań, jakie ukazały się na łamach Rocznika Przemyskiego i w Recherches Archeologiques (Blajer 1998; 2004). Za udostępnienie mi materiałów i dokumentacji z badań sondażowych w Wysokiej, stan. 1 pragnę w tym miejscu podziękować prof. dr. hab. Wojciechowi Blajerowi. Pan Profesor był również uprzejmy przeczytać wybrane fragmenty opracowania oraz podzielić się ze mną wieloma cennymi informacjami i uwagami. Serdecznie dziękuję Panu Profesorowi za ogrom życzliwości.

1.2. ZARYS PROBLEMATYKI BADAŃ SONDAŻOWYCH W 1995 ROKU

Badania sondażowe stanowiska w 1995 roku przeprowadzono w obrębie 13 wykopów o łącznej powierzchni 163 m². Jednostki eksploracyjne zostały rozmieszczone w równych odstępach, w ramach powierzchni liczącej około 120×70 m (ryc. 2). Koncentrowały się one na polu ornym, będącym własnością parafii rzymsko-katolickiej, a pozostającym w użytkowaniu Zespołu Szkół Rolniczych w Wysokiej (Blajer 1998, 68).

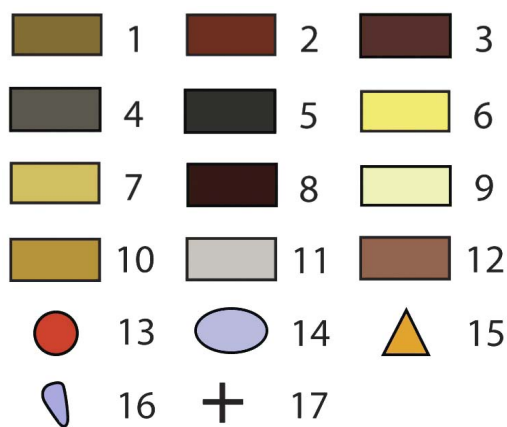
Na terenie odsłoniętym w trakcie badań zarejestrowano ślady dość zaawansowanej erozji. Uwaga ta dotyczy przede wszystkim zachodniej części stanowiska (wykopy VI i XII – ryc. 7:6–7; 13:1–2), gdzie poziom calca osiągnięto bezpośrednio po zdjęciu warstwy ornej (na głębokości ok. 30 cm). W innych sektorach badanej przestrzeni calec pojawił się dopiero na głębokości 90 cm lub nawet 120 cm (południowo-wschodnia część

³ Materiały te znajdują się w zbiorach Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, pod nr inw. 2982 MRP.

Ryc. 2. Wysoka, stan. 1. Plan badań sondazowych stanowiska w 1995 roku. Uwaga: punkt odniesienia wysokości to górny narożnik podstawy kapliczki (od strony SE)

Fig. 2. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Plan of trial excavations in 1995. Note: the height reference point is the upper corner of the shrine (SE side)

Ryc. 3. Oznaczenia barw (dotyczą wszystkich rysunków): 1 – warstwa ciemnoszaro-brązowa; 2 – warstwa brunatna; 3 – warstwa ciemnoszaro-brunatna; 4 – warstwa ciemnoszara, próchnicza; 5 – warstwa ciemnoszara (prawie czarna), próchnicza; 6 – warstwa jasnożółta, lessowa; 7 – warstwa pomarańczowo-szarożółta; 8 – warstwa brunatnoczarna; 9 – warstwa jasnożółto-szara, lessowa; 10 – warstwa żółtobrunatna; 11 – warstwa jasnoszara; 12 – warstwa jasnoszaro-brunatna; 13 – polepa; 14 – kamień; 15 – ceramika; 16 – siekierka krzemienienna; 17 – kości

Fig. 3. Colour codes (applies to all figures): 1 – dark grey-brown layer; 2 – brown layer; 3 – dark grey-brown layer; 4 – dark grey, humus layer; 5 – dark grey (almost black), humus layer; 6 – light yellow, loess layer; 7 – orange-grey-yellow layer; 8 – brown-black layer; 9 – light yellow-grey loess layer; 10 – yellow-brown layer; 11 – light grey layer; 12 – light grey-brown layer; 13 – daub; 14 – stone; 15 – ceramics; 16 – flint axe; 17 – bones

stanowiska – wykopy I, IA, II, IIA, III – ryc. 5:1–5; 6:1–5; 7:1–2). Przekroje stratygraficzne przez stanowisko dokumentują również obecność nawarstwień kulturowych. Poniżej ciemnoszaro-brunatnej ziemi ornej zarejestrowana została ciemnoszara warstwa, nasycona treścią kulturową. Była ona czytelna w profilach wykopów: I (ryc. 6:1,3), IA (ryc. 6:1), II (ryc. 6:2; 7:1,3), IIA (ryc. 7:5), III (ryc. 7:2,4; 8:2), IV (ryc. 11:1–2), VII (ryc. 12:3–4), VIII (ryc. 12:1–2), X (ryc. 13:2–3), XI (ryc. 13:1), XIII (ryc. 15:1) i występowała na głębokości od 20/40 do 50/70 cm. Pod nią stwierdzono prawie czarną twardą ziemię, czytelną jednak nie na całej przebadanej przestrzeni, a jedynie tam, gdzie lessowy calec zaczyna się znacznie głębiej (wschodnia część przebadanej przestrzeni). Nie zadokumentowano w jej obrębie żadnych zabytków, w związku z czym można przypuszczać, iż wytworzyła się ona jeszcze przed zasiedleniem stanowiska przez osadnictwo pradziejowe (Blajer 1998, 69).

Badania sondażowe doprowadziły do odkrycia na stanowisku 1 w Wysokiej kilkunastu obiektów nieruchomych. Poziom ich identyfikacji był różny. Ze względu na ciemnoszare, niemal czarne zabarwienie warstwy kulturowej niektóre z jam zostały uchwycone dopiero w profilach głównych wykopów (ściana NW wykopu I – ryc. 6:4; obiekt 11, ściana NE wykopu XIII – ryc. 15:2). Wśród wydzielonych struktur najliczniejsze są jamy odpowiadające definicji tzw. piwniczek – jam zasobowych (ryc. 9:1–2,4; 10:1–3; 11:1–3; 12:5–9; 13:2–7; 14:3–4). Są to duże, okrągłe w zarysie poziomym obiekty o trapezowatym lub prostokątnym profilu. Ich dna są płaskie, a wypełniska najczęściej warstwowane (Kadrow 1991, 36–37). Jest to jednocześnie grupa obiektów zróżnicowana pod względem metrycznym. Miąższość omawianych struktur waha się od 70 do 220 cm. W związku z przebadaniem dużej części jam wyłącznie do granic wykopów ich przyporządkowanie kulturowe jest utrudnione. Można jedynie w przybliżony sposób określić chronologię poszczególnych jam na podstawie ceramiki pochodzącej z przebadanej części ich wypełnisk. Za przynależące do KM można z dużym prawdopodobieństwem uznać struktury nr 2, 4, 5 i 10 (ryc. 9:1–2,4; 10:1–2; 11:2–3; 13:6–7; 14:3). Na taką atrybucję wskazuje ich treść kulturowa oraz cechy mor-

fometryczne. Do grupy jam mierzanowickich zaliczyć można najprawdopodobniej również jamę nr 9 (ryc. 14:3–4). Inaczej wygląda sytuacja w przypadku obiektów trapezowatych nr 6 i 7 (ryc. 12:5–9). W trakcie badań wyeksplorowano jedynie niewielkie części jam, uchwycone w narożniku wykopu IX. W obiekcie nr 6 na różnych poziomach, również w spągowej części zalegały materiały o cechach charakterystycznych zarówno dla KM, jak i KT. Jama nr 7 nie dostarczyła materiału datującego. Ewidentne są tutaj jednak cechy formalne tych struktur. Zarówno ich kształt, jak i wielkość są zbliżone do innych, podobnych jam trapezowatych KT z Pogorza Rzeszowskiego. Z tarnobrzeską kulturą łużycką można natomiast łączyć odkryty w obrębie wykopu X obiekt 8 (ryc. 13:2–5). W przydennej części tej jamy natrafiono na stosunkowo dobrze zachowane duże fragmenty dwóch naczyń garnkowych (tabl. V:1,4).

Listę jam zasobowych zarejestrowanych na stanowisku nr 1 w Wysokiej uzupełnia obiekt 3a o prostokątnym profilu (ryc. 10:1; 11:1). W jego wypełnisku nie znaleziono materiałów datujących. Ze względu na niewielką miąższość hipotetycznie można go łączyć z KT lub ewentualnie TKŁ.

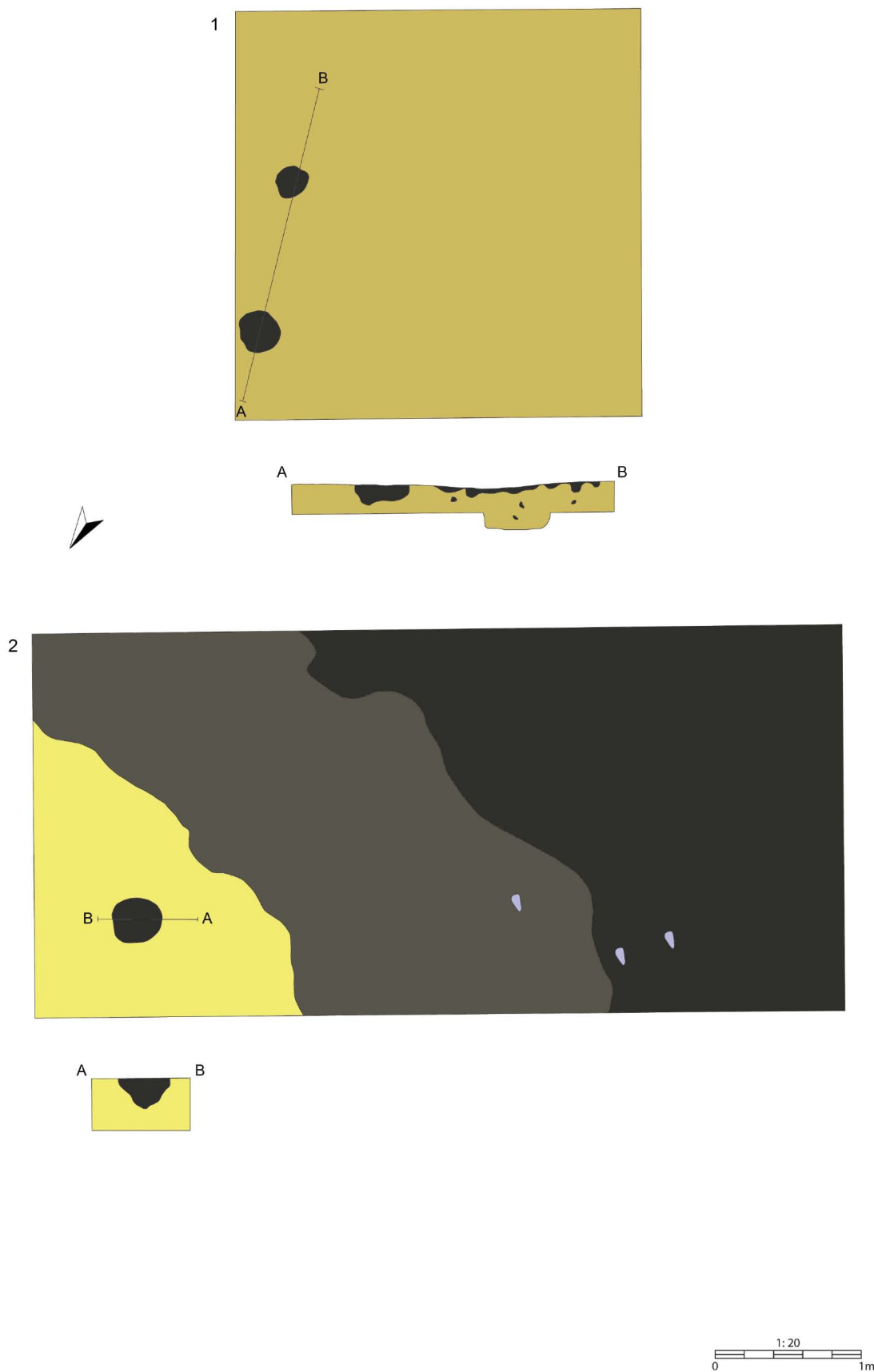
Drugą grupę obiektów zadokumentowanych na stanowisku podczas badań sondażowych w 1995 roku reprezentują okrągłe w zarysie jamy o nieckowatych profilach (ryc. 6:4–5; 15:2–3). Ich przyporządkowanie kulturowe nie zawsze było możliwe (brak materiału datującego). Uznać je można za tradycyjnie wydzielane na stanowiskach osadowych jamy o przeznaczeniu gospodarczym.

Na stanowisku zarejestrowano też kilka dołków posłupowych (ryc. 4:2; 5:1–2; 8:3–4; 9:1,3), które na ogół nie zawierały treści kulturowej. Były one rozmieszczone w różnych częściach stanowiska i na różnych poziomach eksploracyjnych. Ze względu na niewielki zakres przestrzenny badań sondażowych, trudno stwierdzić, czy zarejestrowane przykłady dołków były śladami większej zabudowy. Trzy z takich obiektów znajdowały się w pobliżu jamy nr 2 (trapezowatej). Tylko w jednym z nich znaleziono ceramikę (dołek słupowy nr 5 – ryc. 9:1,3). Nie jest więc jasne, czy wszystkie były z nią funkcjonalnie związane.

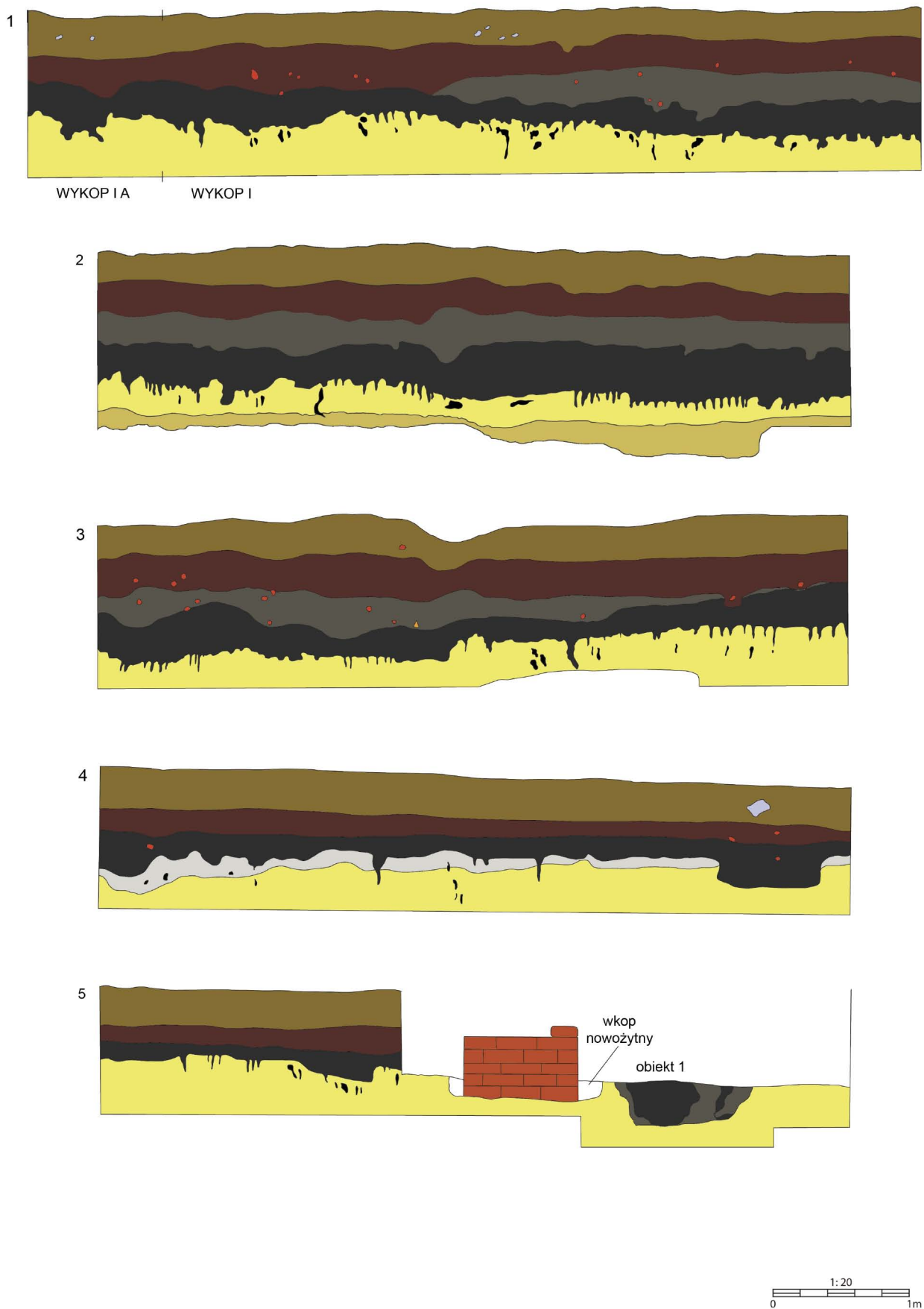
Ryc. 4. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Rzuty poziome wykopów sondażowych: 1 – wykop I i IA, głębokość około 70 cm; 2 – wykop I i IA (część S), głębokość około 90–95 cm

Fig. 4. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Plan views of sondage trenches: 1 – trench I and IA, depth approx. 70 cm; 2 – trench I and IA (part S), depth approx. 90–95 cm

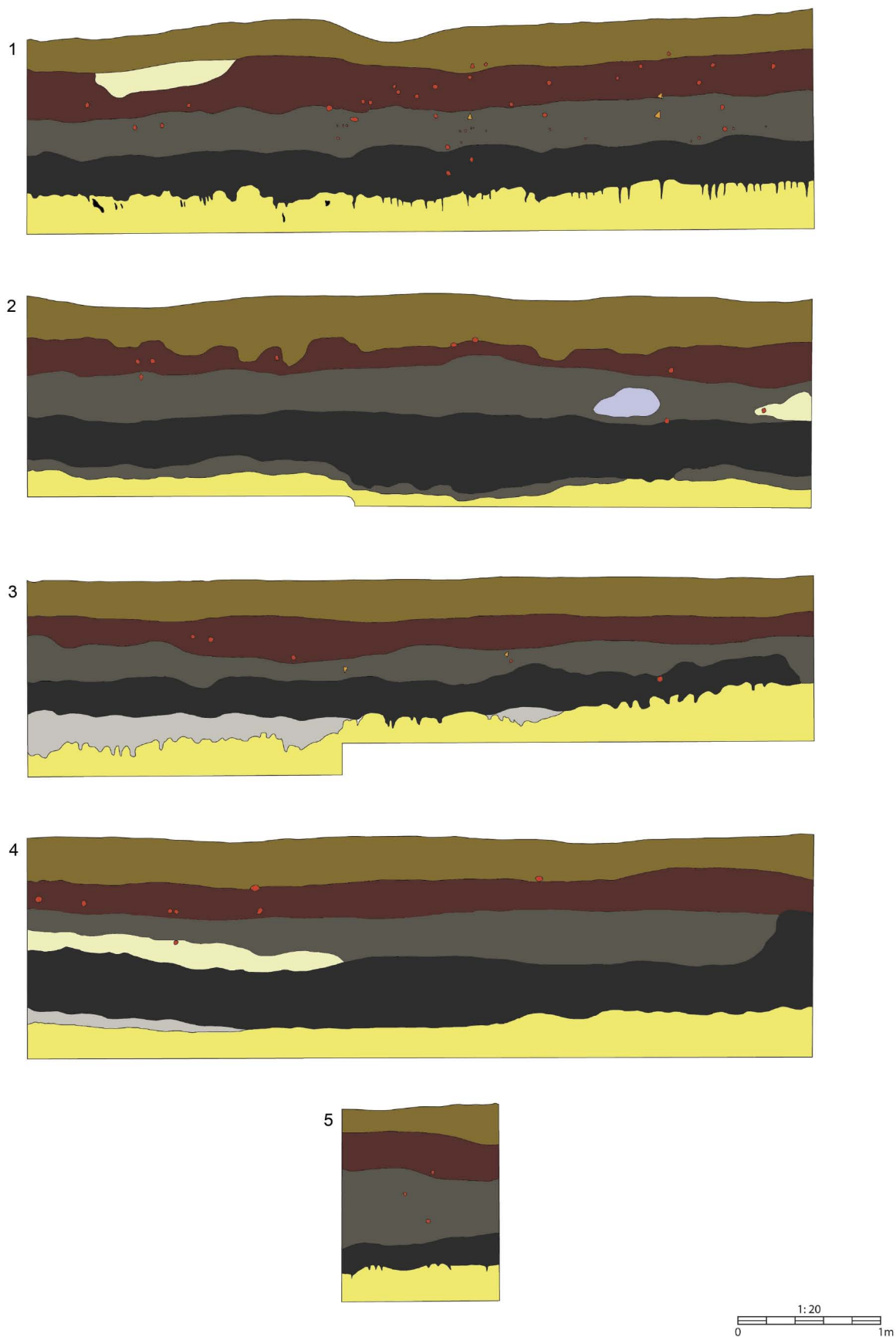
Ryc. 5. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Rzuty poziome wykopów sondażowych: 1 – wykop II (część SE), głębokość około 100 cm; 2 – wykop II (część NW), głębokość około 80 cm

Fig. 5. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Plan views of sondage trenches: 1 – trench II (part SE), depth approx. 100 cm; 2 – trench II (NW part), depth approx. 80 cm

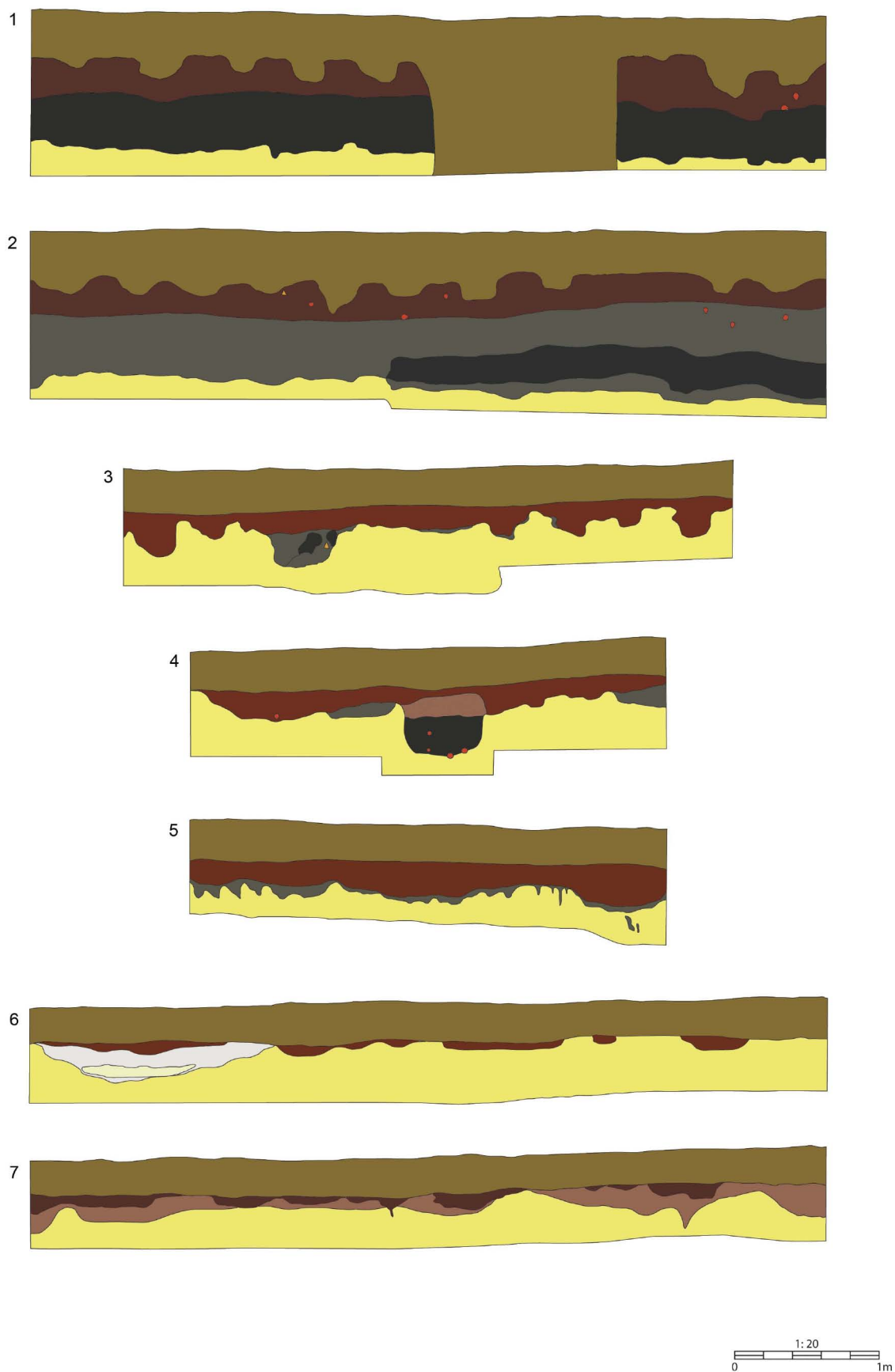
Ryc. 6. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Przekrój stratygraficzny przez stanowisko: 1 – wykop I i IA, profil ściany SE; 2 – wykop II, profil ściany SE; 3 – wykop I, profil ściany SW; 4 – wykop I, profil ściany NW; 5 – wykop I, profil ściany NE

Fig. 6. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Stratigraphic section through the site: 1 – trench I and IA, longwall SE profile; 2 – trench II, SE wall profile; 3 – trench I, SW wall profile; 4 – trench I, NW wall profile; 5 – trench I, NE wall profile

Ryc. 7. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Przekrój stratygraficzny przez stanowisko: 1 – wykop II, profil ściany SW; 2 – wykop III, profil ściany NW; 3 – wykop II, profil ściany NW; 4 – wykop III, profil ściany NW; 5 – wykop IIA, profil ściany SW

Fig. 7. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Stratigraphic section through the site: 1 – trench II, SW wall profile; 2 – trench III, NW wall profile; 3 – trench II, NW wall profile; 4 – trench III, NW wall profile; 5 – trench IIA, SW wall profile

Ryc. 8. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Przekrój stratygraficzny przez stanowisko: 1 – wykop III, profil ściany NW; 2 – wykop III, profil ściany NW; 3 – wykop V, profil ściany NE; 4 – wykop V, profil ściany SE; 5 – wykop V, profil ściany SW; 6 – wykop VI, profil ściany NW; 7 – wykop VI, profil ściany NW

Fig. 8. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Stratigraphic section through the site: 1 – trench III, NW wall profile; 2 – trench III, NW wall profile; 3 – trench V, NE wall profile; 4 – V trench, SE wall profile; 5 – trench V, SW wall profile; 6 – trench VI, NW wall profile; 7 – trench VI, NW wall profile

2. KULTURA MIERZANOWICKA

2.1. UWAGI OGÓLNE

Pierwszy, bardziej wyraźny epizod osadniczy na stanowisku 1 w Wysokiej odnosić można do wczesnej epoki brązu, a konkretnie do KM. Zasiadlenie stanowiska w czasach odpowiadających temu okresowi dokumentuje siedem obiektów nieruchomych, ponad 500 fragmentów ceramiki i stosunkowo duża seria zabytków krzemieniowych (Pelisiak 2022, w tym tomie). Materiał ruchomy został znaleziony w warstwie kulturowej oraz w obiektach, w tym również w wypełniskach młodszych struktur pradziejowych (obiekt nr 6). Źródła przypisane tej jednostce występują w zasadzie w obrębie wszystkich wykopów sondażowych. Można jednak zaobserwować tendencję do ich koncentracji w południowo-wschodniej części stanowiska, w obrębie wykopów I, II, IIA, V, VII, VIII. Wyraźne rozrzedzenie znalezisk z wczesnej epoki brązu obserwujemy natomiast w części zachodniej i północno-wschodniej.

2.2. MATERIAŁY

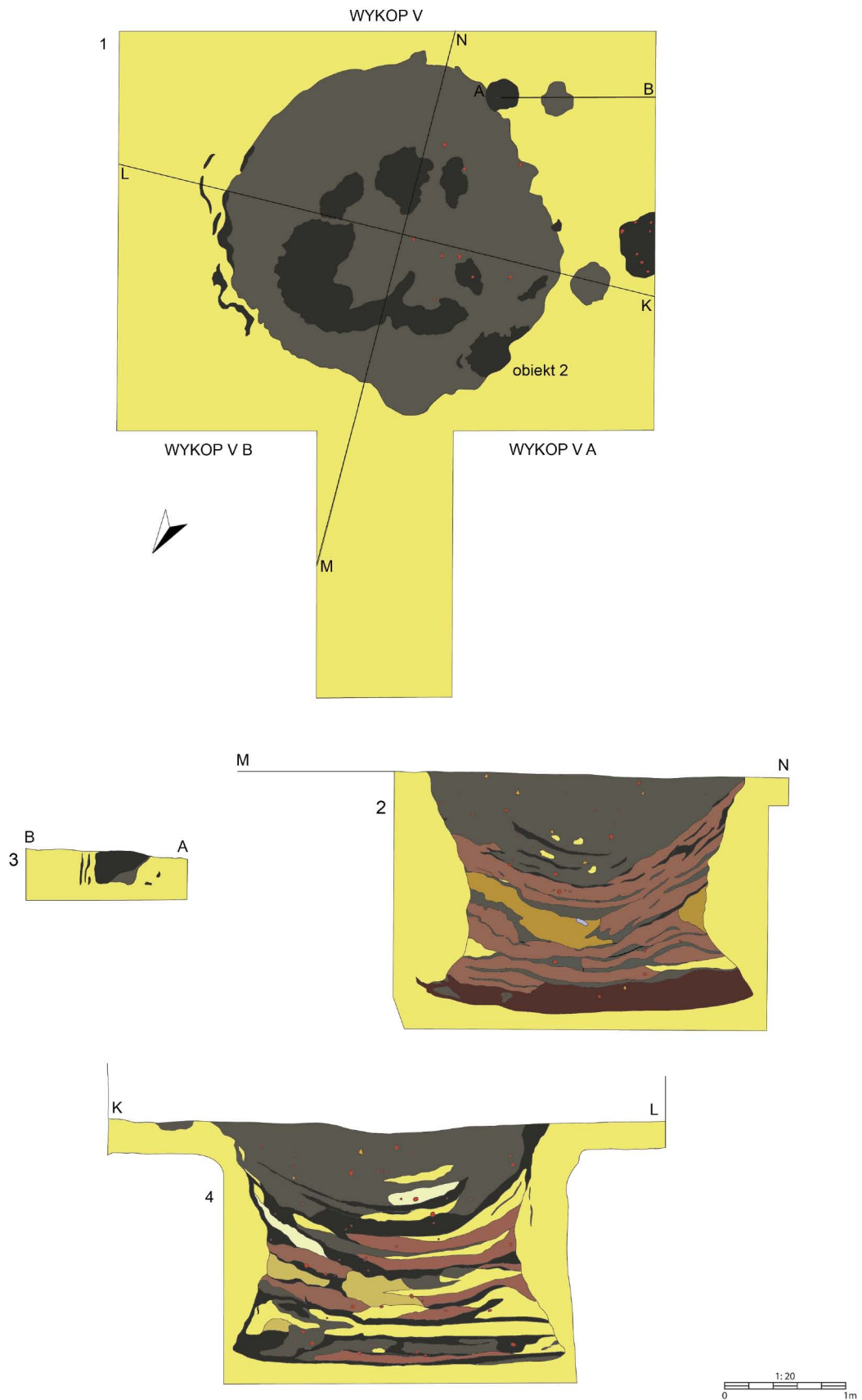
2.2.1. Obiekty kultury mierzanowickiej

Obiekt 2 (wykop V)

Obiekt nr 2 (ryc. 9:1,2,4) został wydzielony na poziomie ok. 45 cm. W rzucie poziomym jama miała kształt okrągły, wymiary 246×258 cm, w profilu przybrała formę trapezową. Jej wypełnisko było silnie uwarstwione – jednolite (szaroczarne) w stropie, w części środkowej tworzyły je cienkie przewarstwienia ziemi jasnoszaro-brunatnej, jasnożółtego i żółtobrunatnego lessu oraz czarnej próchnicy. W partii przydennej zalegały natomiast naprzemiennie warstwy barwy ciemnoszaro-brunatnej i czarnej. Całkowita miąższość jamy wynosiła 180 cm.

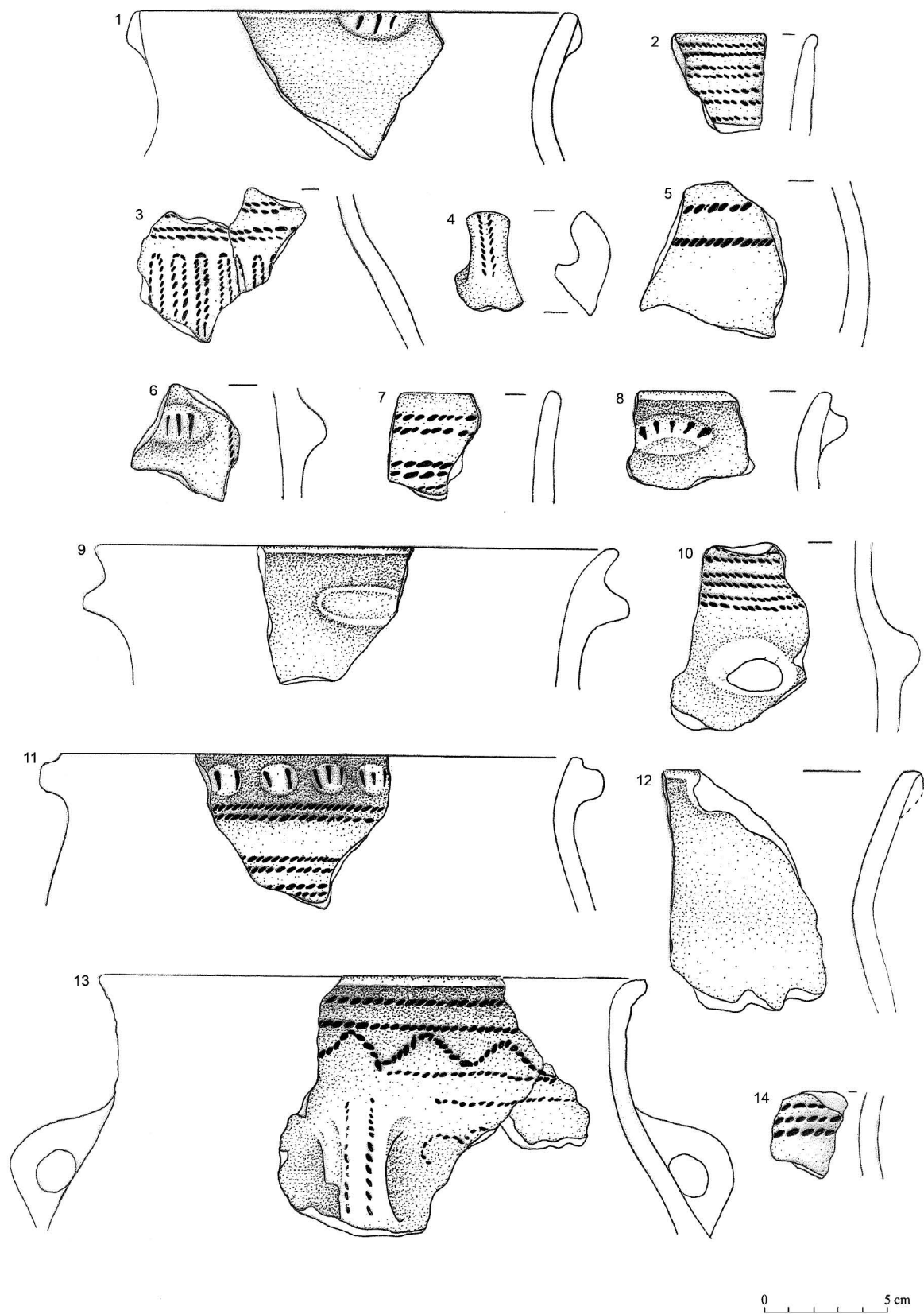
Inwentarz: głębokość 45–50 cm (plant): 1. Fragment naczynia z nacinanym guzem i śladami zdobienia pionowymi odciskami sznura (tabl. I:6); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna jasnoszaro-brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i szamot, grubość ścianek naczynia: 6 mm. 2. Fragment brzegu naczynia garnkowatego z soczewkowatym guzem zdobionym odciskami trójkątnego stempla (tabl. I:8); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna jasnoszaro-brunatna, wewnętrzna szaro-czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i mika, grubość ścianek naczynia: 8 mm. 3. 6 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 4 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (4)), w domieszce drobny tłuczeń kamienny o barwie białej (5) lub czarnej (1), niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (5) lub/i piasku (2), grubość ścianek: 6 mm (4) i 7 (2) mm. **Głębokość 50–70 cm:** 1. 26 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 4 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika czarna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (20), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (5)), w domieszce drobny tłuczeń kamienny o barwie białej (18), różowej (4) lub niejednorodnej (4), niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (16) lub piasku (2), w 3 fragmentach zanotowano bardzo małą ilość domieszki, grubość ścianek: 4 (1), 5 (12), 6 (8), 7 (3), 8 (1) i 10 (1) mm. 2. 4 bardzo drobne lub

zniszczone fragmenty ceramiki KM. **Głębokość 70–90 cm:** 1. Silnie zniszczony fragment dna; powierzchnie brunatne, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny barwy białej i rozdrobniony wapien (?) oraz szamot, grubość ścianek: około 7 mm. 2. 31 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 20 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (4), ceramika czarna (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (18), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (7)), w domieszce bardzo drobny (2), drobny (20) lub średni (5) tłuczeń kamienny o barwie białej (19), różowej (6) i różowo-białej (2), wyjątkowo czarny rogowiec (1), niekiedy notowano dodatkową domieszkę szamotu (28), rozdrobnionego wapienia (1) i/lub piasku (3), w kilku fragmentach (3) stwierdzono bardzo drobny żwirek, na ogół notowano średnią ilość domieszki, naczynia wykonane w technologii bez domieszki (1), grubość ścianek: 4 (3), 5 (10), 6 (13), 7 (2), 8 (2), 10 (1) mm. 3. 4 bardzo drobne i silnie zniszczone fragmenty ceramiki KM. 4. Kilka drobnych fragmentów kości. **Głębokość 90–105 cm:** 1. Fragment naczynia zdobionego poziomymi odciskami sznura (tabl. I:5); powierzchnie równe, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i szamot, grubość ścianek naczynia: 6 mm. 2. Fragment ucha zdobionego podwójnymi odciskami sznura w układzie pionowym (tabl. I:4); powierzchnie szorstkie, brunatne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji. 3. Fragment naczynia zdobionego poziomym odciskiem sznura; powierzchnie gładkie, szarobrunatne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek: 5 mm. 4. Fragment naczynia zdobionego poziomym odciskiem sznura; powierzchnie szorstkie, szarobrunatne, w domieszce niejednorodny tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 5. 15 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 9 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (3), ceramika czarna (3), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (9)), w domieszce bardzo drobny (2), drobny (7) lub średnioziarnisty, (5) biały (9), czarny (3) i różowy (2) tłuczeń kamienny, niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (9), grubość ścianek: 4 (4), 5 (2), 6 (9) mm. 6. 5 bardzo drobnych fragmentów ceramiki KM. **Głębokość 90–120 cm:** 1. Fragment naczynia z prostym brzegiem o zaokrąglonej krawędzi i zdobieniem w postaci poziomych odcisków sznura; powierzchnie lekko szorstkie, szarobrunatne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 2. Fragment garnka z soczewkowatym guzem w górnej części szyi (tabl. I:9); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna szara, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej i średniej granulacji oraz szamot, grubość ścianek: 7 mm. 3. 19 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 7 z chropowacieniem tekstylnym i 8 z ornamentem *Besenstrichmuster*; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (3), ceramika czarna (1), ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (11), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (4)), w domieszce drobny (17) i średni (2) tłuczeń kamienny o barwie białej (16), różowej (1) lub czarnej (2), niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (16) lub piasku (2), grubość ścianek: 5 (3), 6 (8), 7 (4), 8 (2), 12 (1) mm. 4. 4 bardzo drobne fragmenty KM. **Głębokość 105–125 cm:** 1. Fragment naczynia z guzem w górnej części brzuśca. Szyja naczynia była zdobiona kilkoma grupami podwójnych, poziomych odcisków sznura (tabl. I:10); powierzchnie szorstkie, czarne, w domieszce biały i czarny tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i szamot, grubość ścianek: 6 mm. 2. Fragment naczynia o cechach technologicznych KM; powierzchnie szarobrunatne, w domieszce średnia ilość drobnego i średnioziarnistego tłuczni kamiennego barwy białej oraz drobny i gruboziarnisty tłuczeń barwy różowej, grubość ścianek: 6 mm.

Ryc. 9. Wysoka, pow. łańcutcki, stan. 1. Wykopy V, VA i VB: 1 – rzut poziomy wykopów V, VA i VB (obiekt nr 2); 2 – profil M-N (NW-SE) obiektu nr 2; 3 – profil A-B dołka słupowego nr 5; 4 – profil K-L (SW-NE) obiektu nr 2

Fig. 9. Wysoka, łańcut dist., site 1. Trench V, VA and VB: 1 – plan view of trenches V, VA and VB (feature No. 2); 2 – M-N (NW-SE) profile of feature No. 2; 3 – A-B profile of pole hole No. 5; 4 – K-L (SW-NE) profile of feature No. 2

Tabl. I. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Ceramika kultury mierzanowickiej z obiektu 2 (1-14)

Table I. Wysoka, łańcut dist., site 1. Ceramic materials of the Mierzanowice culture from the feature 2 (1-14)

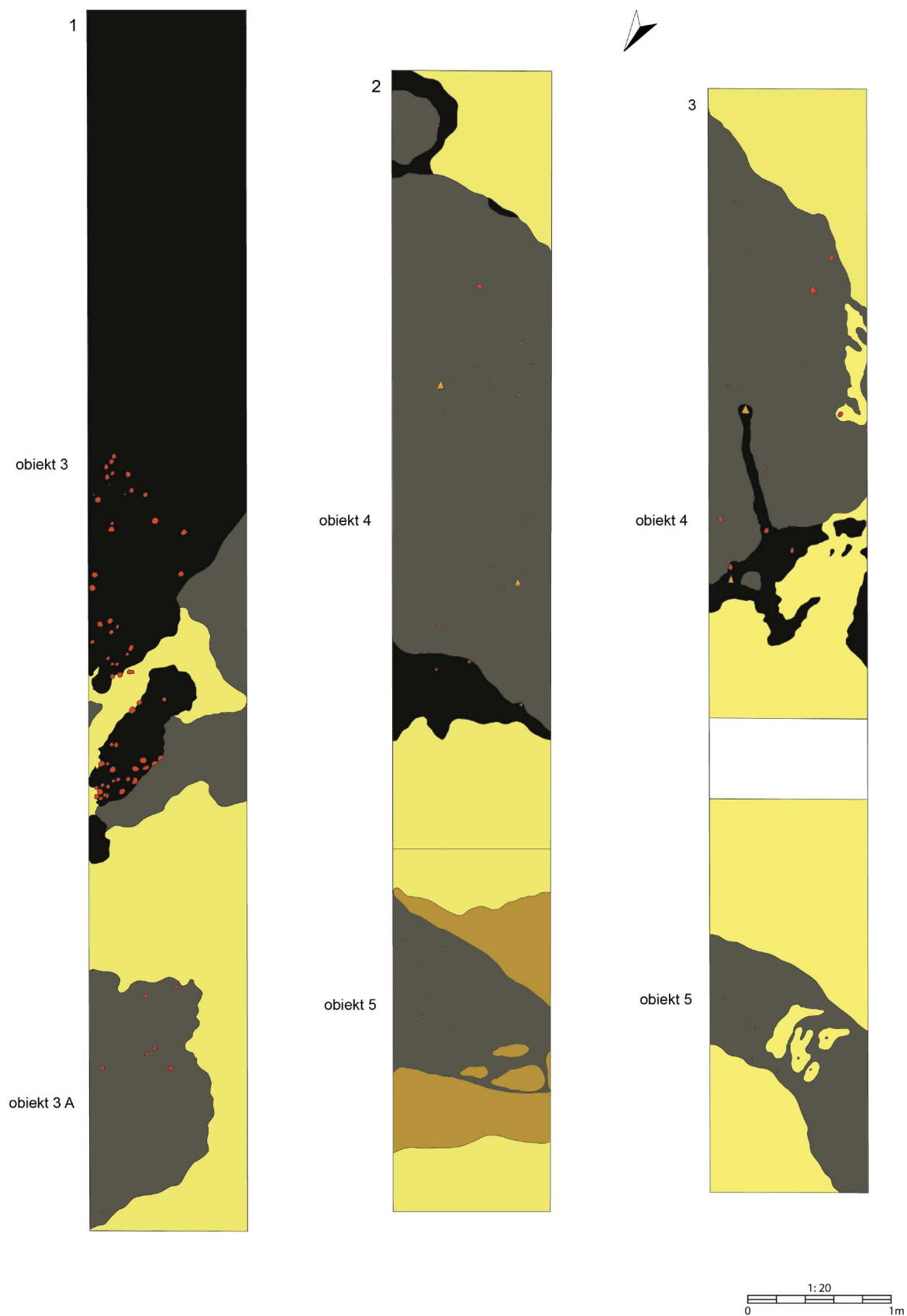
3. 8 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 4 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika o barwie szaroczarnej (3), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (3), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce bardzo drobny (2) lub drobny (6), biały (5) i różowy (3) tłuczeń kamienny, niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (6), ilość domieszki określić można jako średnią, grubość ścianek: 5 (4), 6 (2), 7 (2) mm. 4. Fragment ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej, w domieszce średnia ilość bardzo drobnego tłuczka kamiennego barwy białej, okruchy skały wapiennej (?) i szamot, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 120–140 cm:** 1. Fragment naczynia garnkowego o łukowatej szyi z nacinanym guzem umieszczonym na krawędzi wylewu (tabl. I:1); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna szaroczarowa, w domieszce bardzo mała ilość bardzo drobnego białego tłuczka i szamot, widoczna porowatość i lekkość fragmentu może sugerować obecność okruchów wapiennych, grubość ścianek: 7 mm. 2. Fragment niewyodrębnionego dna; powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna szaroczarowa, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny barwy białej. 3. Fragment naczynia z plastycznym guzem; powierzchnie szorstkie, szarobrunatne, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek niemierzalna. 4. 17 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 7 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika szarobrunatna (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (8), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (5), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej szarej (2)), w domieszce bardzo drobny (2) i drobny (15) tłuczeń kamienny o barwie białej (15) i różowej (2), niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (15) lub piasku (3), grubość ścianek: 5 (5), 6 (9), 7 (3), 8 (2) 9 (1), 10 (2) mm. 5. 5 fragmentów z ornamentem *Besenstrichmuster*; barwa zróżnicowana (ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (3)), w domieszce drobny tłuczeń kamienny o barwie białej (5) oraz szamot (4), grubość ścianek: 6 mm. 6. 2 bardzo drobne i zniszczone fragmenty ceramiki KM. **Głębokość 142–168 cm:** 1. Fragment naczynia zdobionego poziomymi odciskami sznura (tabl. I:14); powierzchnie gładkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o bardzo drobnej i średniej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 2. Fragment naczynia o prostym wylewie i zaokrąglonej krawędzi. Szyja naczynia była zdobiona kilkoma grupami podwójnych odcisków sznura na układzie poziomym (tabl. I:2); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce piasek, szamot i tłuczeń wapienny (?) o drobnej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 3. Fragment górnej części garnka o łukowatej szyi. Naczynie było ornamentowane bezpośrednio pod krawędzią wylewu kilkoma niewielkimi nacinanymi guzkami. Szyję pokrywały motywy podwójnych odcisków sznura, występujące w kilku grupach (tabl. I:11); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, piasek i szamot, grubość ścianek: 7 mm. 4. Fragment kubka zdobionego na szyjce podwójnymi odciskami sznura w układzie poziomym, a na brzusku podkowiastymi motywami wykonanymi w tej samej technice (tabl. I:3); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 5. 9 fragmentów o cechach technologicznych KM, w tym 2 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (2), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (5), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce bardzo drobny (3) lub drobny (6), biały (7) i biało-czarny (2) tłuczeń kamienny, niekiedy notowano dodatkową domieszkę sza-

motu (7), grubość ścianek: 4 (1), 5 (3), 6 (2), 7 (1), 9 (1) mm. 6. Fragment naczynia z ornamentem *Besenstrichmuster*; powierzchnia zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały i różowy tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 7. Drobny fragment przepalanej kości. 8. Bryłka polepy. **Głębokość 170–190 cm:** 1. Fragment naczynia zdobionego dwoma rzędami podwójnych odcisków sznura (tabl. I:7); powierzchnie gładkie, szarobrunatne, w domieszce drobny i średni tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 6 mm. 2. Fragment naczynia z ornamentem *Besenstrichmuster*; powierzchnia zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna szaroczarowa, w domieszce biały tłuczeń kamienny, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 190–210 cm:** 1. 3 fragmenty naczyń z ornamentem *Besenstrichmuster*; powierzchnie zewnętrzne brunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce czarny (2) lub biały (1) tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i szamot, grubość ścianek: 6 mm. 2. 7 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 1 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (6)), w domieszce średnia ilość bardzo drobnego lub drobnego, białego (4) tłuczka kamiennego, niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (3) lub mała ilość średnioziarnistego czarnego rogowca (3), niekiedy z domieszką szamotu (1), grubość ścianek: 5 (1) i 6 (6) mm. 3. 2 bardzo drobne i silnie zniszczone fragmenty ceramiki KM. **Głębokość 210–230 cm:** 1. 5 fragmentów ceramiki z ornamentem *Besenstrichmuster*; powierzchnie zewnętrzne brunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej (4) granulacji lub bardzo drobny żwirek, niekiedy notowano dodatkową domieszkę szamotu (4) lub piasku (1), grubość ścianek: 6 (3), 7 (1) i 9 (1) mm. 2. 9 fragmentów ceramiki KM, w tym 8 z chropowacieniem tekstylnym; powierzchnie zewnętrzne szarobrunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce bardzo drobny (3) lub drobny (4) biały (6) i różowy (1) tłuczeń kamienny, stwierdzono dodatkową domieszkę szamotu (6), wapienia (1?) lub piasku (1), 1 z fragmentów był porowaty i bardzo lekki z domieszką szamotu i pojedynczymi okruchami tłuczka, a w innym stwierdzono wyłącznie szamot i średnie okruchy rogowca, grubość ścianek: 5 (2) i 6 (7) mm. 3. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnie zniszczone, zewnętrzne brunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce bardzo drobny tłuczeń i szamot, grubość ścianek: 6 i 9 mm. **Roźbiórka świadka (głębokość 45–190 cm):** 1. Fragment garnka z guzkiem usytuowanym tuż poniżej krawędzi wylewu (tabl. I:12); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce drobny żwirek i szamot, grubość ścianek: 6 mm. 2. 9 fragmentów o cechach technologicznych KM, w tym 2 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika o powierzchniach szarych (2), ceramika brunatna (1), ceramika szarobrunatna (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (4)), w domieszce biały (7) lub różowy (2) tłuczeń kamienny o drobnej (7) i średniej (2) granulacji, niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (5) lub wapienia (1), grubość ścianek: 4 (4), 6 (1), 7 (2), 8 (2) mm. 3. Fragment naczynia z ornamentem *Besenstrichmuster*; powierzchnie gładkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna szaroczarowa, w domieszce drobny tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 5 mm.

Obiekt 4 (wykop IV)

Zbadany częściowo obiekt nr 4 (ryc. 10:2–3; 11:3) został wydzielony na poziomie 90 cm. Ze względu na niewielki zakres eksploracji nie można określić kształtu struktury w rzucie poziomym ani podać jej przybliżonych wymiarów. W profilu jama dzieliła się na dwie części: górną prostokątną i dolną trapezową⁴. Jej wypełnisko było sil-

⁴ Układy warstw w obiekcie nr 4 oraz w jamie nr 5 dają podstawy do przypuszczeń, że w struktury te wkopane zostały inne, młodsze obiekty. Ze względu na częściową eksplorację jam nie można jednoznacznie wyjaśnić tego problemu.

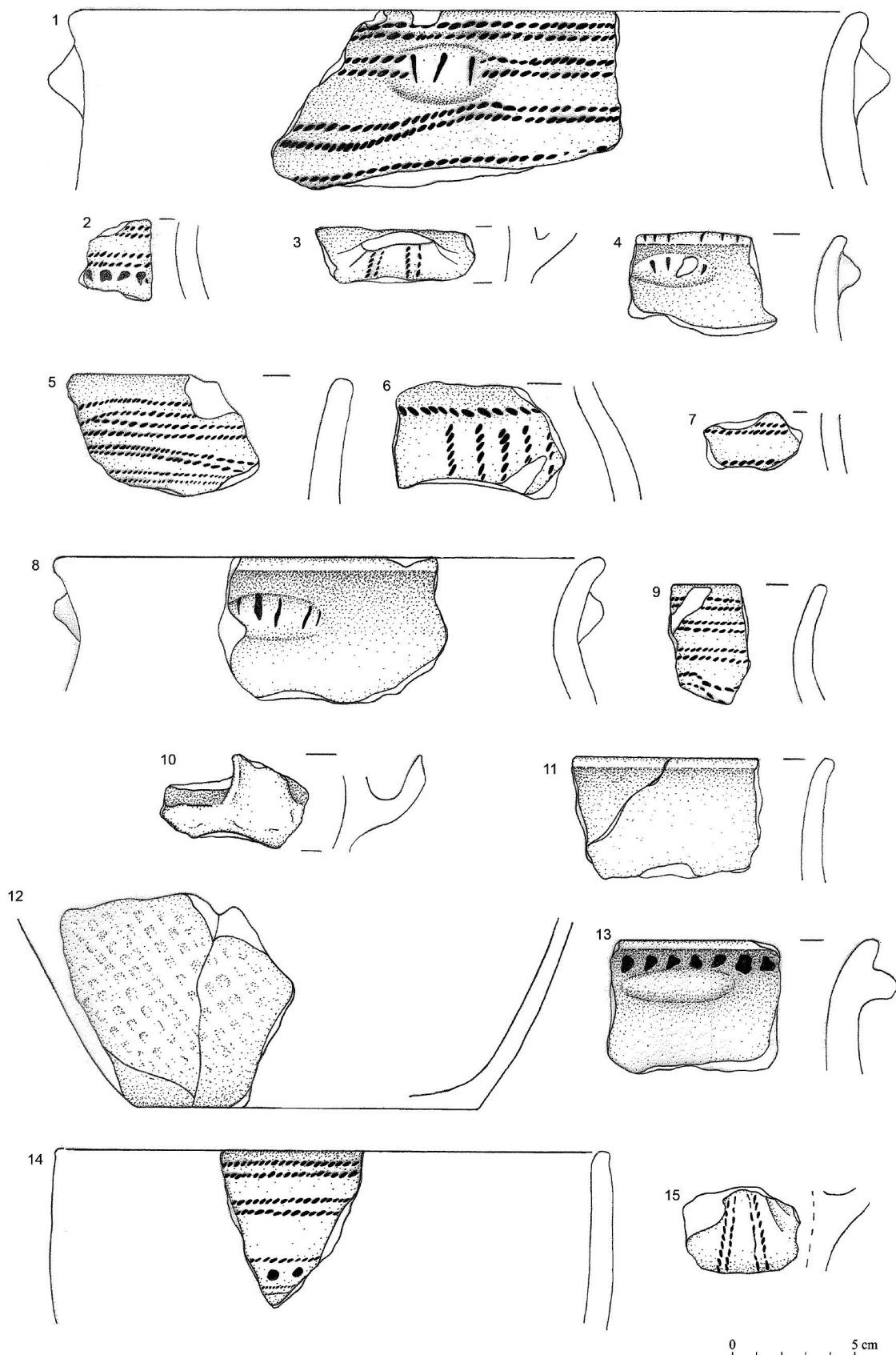

Ryc. 10. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Rzuty poziome wykopu IV: 1 – wykop IV, głębokość ok. 90–95 cm (obiekty 3 i 3A); 2 – wykop IV (obiekty 4 i 5), głębokość ok. 90–95 cm; 3 – wykop IV (obiekty 4 i 5), głębokość ok. 110 cm
 Fig. 10. Wysoka, łańcut dist., site 1. Plan views of trench IV: 1 – trench IV, depth approx. 90–95 cm (features 3 and 3A); 2 – trench IV (features 4 and 5), depth approx. 90–95 cm; 3 – trench IV (features 4 and 5), depth approx. 110 cm

Ryc. 11. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Przekrój stratygraficzny przez stanowisko: 1 – wykop IV (obiekty 3 i 3A), profil ścianowy NE; 2 – wykop IV (obekt 5), profil ściany NW; 3 – wykop IV (obiekty 4 i 5), profil ściany NE

Fig. 11. Wysoka, łańcut dist., site 1. Stratigraphic section through the site: 1 – trench IV (features 3 and 3A), NE wall profile; 2 – trench IV (feature 5), NW wall profile; 3 – trench IV (features 4 and 5), NE wall profile

Tabl. II. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Ceramika kultury mierzanowickiej z obiektów: 4 (10), 5 (11–12), 6 (5) i warstwy kulturowej: wykop sondażowy I (3, 14), wykop sondażowy II (8, 9, 15), wykop sondażowy IIA (13), wykop sondażowy IV (6, 7), wykop sondażowy VB (4), wykop sondażowy VIII (1, 2)

Tabl. II. Wysoka, łańcut dist., site 1. Ceramic materials of the Mierzanowice culture from the features: 4 (10), 5 (11–12), 6 (5) and the cultural layer: sondage trench I (3, 14), sondage II (8, 9, 15), sondage IIA (13), sondage IV (6, 7), sondage VB (4), sondage VIII (1, 2)

nie uwarstwione – w stropie tworzyła je ciemnoszara próchnica, poniżej oraz w przydennej części jamy zalegały liczne przewarstwienia jasnoszaro-brunatnego lessu i czarnej próchnicy, natomiast w partii środkowej grube pokłady jasnego lessu. Całkowita miąższość jamy wynosiła około 235 cm.

Inwentarz: głębokość około 90 cm (plant): 1. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnie zewnętrzne brunatne, wewnętrzne szaroczarne, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 4 i 6 mm. 2. Bardzo drobny fragment ceramiki KM. **Głębokość 120–140 cm:** 1. Fragment środkowej części naczynia z taśmowatym uchem (tabl. II:10); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i szamot, grubość ścianek: 6 mm. 2. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i szamot, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 195–215 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna szaroczarna, w domieszce bardzo mała ilość drobnego tłuczka kamiennego i szamot, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 305–325 cm:** 1. Fragment ceramiki KM z chropowaceniem tekstylnym; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce gruboziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej i szamot, grubość ścianek: 8 mm.

Obiekt 5 (wykop IV)

Zbadany częściowo obiekt nr 5 (ryc. 10:2–3; 11:2–3) został wydzielony na poziomie 90 cm. Ze względu na niewielki zakres eksploracji nie można określić kształtu struktury w rzucie poziomym ani podać jej przybliżonych wymiarów. W profilu jama dzieliła się na dwie części: górną prostokątną i dolną trapezową. Jej wypełnisko było silnie uwarstwione – w stropie z nieką jasnego lessu i warstwą ciemnoszarej próchnicy poniżej, w partii środkowej zalegały natomiast liczne przewarstwienia jasnoszaro-brunatnego, żółtobrunatnego i żółtego lessu oraz czarnej próchnicy, a przy samym dnie jamy warstwa szaroczarnej ziemi. Całkowita miąższość jamy wynosiła 200 cm.

Inwentarz: głębokość 90 cm (plant): 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce średnia ilość średnioziarnistego tłuczka o barwie czarnej, mika i szamot, grubość ścianek: 5 mm. **Głębokość 90–110 cm:** 1. 3 fragmenty niewyodrębnionego dna o powierzchni ozdobionej ornamentem tekstylnym (tabl. II:2); powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, piasek i szamot, grubość ścianek: 6 mm. 2. 2 fragmenty brzegu o zaokrąglonej krawędzi (tabl. II:11); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna szara, w domieszce drobny biały tłuczeń i szamot, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 110–130 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna szaroczarna, wewnętrzna brunatna, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej i piasek, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 160–180 cm:** 1. Fragment ceramiki o powierzchniach czarnych, w domieszce szamot i bardzo drobny biały tłuczeń kamienny, grubość ścianek: 8 mm. **Głębokość 230–250 cm:** 1. Kamień. **Głębokość 250–270 cm:** 1. Fragment dna, bardzo lekki o porowatych powierzchniach; powierzchnie brunatne, w domieszce mała ilość drobnego tłuczka kamiennego i szamot, grubość ścianek: 4 mm. 2. Fragment naczynia o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i szamot, grubość ścianek: 5 mm. **Głębokość 280 cm:** 1. 2 fragmenty ceramiki KM z chropowaceniem tekstylnym; powierzchnie zewnętrzne brunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej i szamot, grubość ścianek: 7 mm. **Głębokość 320–325 cm:** 1. Drobny fragment kości.

Obiekt 9 (wykop XI)

Zbadany częściowo obiekt nr 9 (ryc. 14:3–4) został wydzielony na poziomie 60 cm. W rzucie poziomym jama miała najprawdopodobniej kształt okrągły, średnicę około 350 cm, w profilu przybrała formę trapezową. Jej wypełnisko było silnie uwarstwione – w stropie i partii środkowej zalegały nieckowate przewarstwienia barwy ciemnoszaro-brunatnej, jasnoszaro-brunatnej i żółtopomarańczowej z przekładkami czarnej próchnicy, natomiast w części przydennej warstwy czarnej ziemi o różnej miąższości występujące naprzemiennie z poziomami jasnoszaro-brunatnej gleby, na obrzeżach jamy w dolnej części zalegał jasny less. Całkowita miąższość jamy wynosiła 178 cm.

Inwentarz: głębokość 40–60 cm (znad obiektu): 1. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM, barwa zróżnicowana (ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1), ceramika o powierzchniach czarnych (1)), w domieszce bardzo drobny lub drobny tłuczeń kamienny o barwie białej, w 1 fragmencie stwierdzono dodatkową domieszkę czarnego tłuczka (rogowca?), grubość ścianek: 5 i 8 mm. 2. 7 fragmentów ceramiki z ornamentem *Besenstrichmuster*; powierzchnie zewnętrzne brunatne lub szarobrunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce drobny tłuczeń kamienny o barwie białej, niekiedy uzupełniony szamotem (3), grubość ścianek: 7 (5) i 8 (2) mm. **Głębokość 60–80 cm:** 1. 2 fragmenty z jednego naczynia z ornamentem *Besenstrichmuster*; powierzchnie zewnętrzne brunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce drobny i średni tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 8 mm. **Głębokość 80–100 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie różowej, grubość ścianek: 7 mm. **Głębokość 120–140 cm:** 1. Rdzeń krzemienisty. 2. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnie zewnętrzne szarobrunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 4 i 5 mm. 3. Bardzo drobny i silnie zniszczony fragment ceramiki KM. **Głębokość 180–200 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej oraz okruchy skały wapiennej, grubość ścianek: 7 mm. **Głębokość 200–220 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce średnioziarnisty tłuczeń kamienny o barwie różowej i szamot, grubość ścianek: 6 mm.

Obiekt 10 (wykop XI)

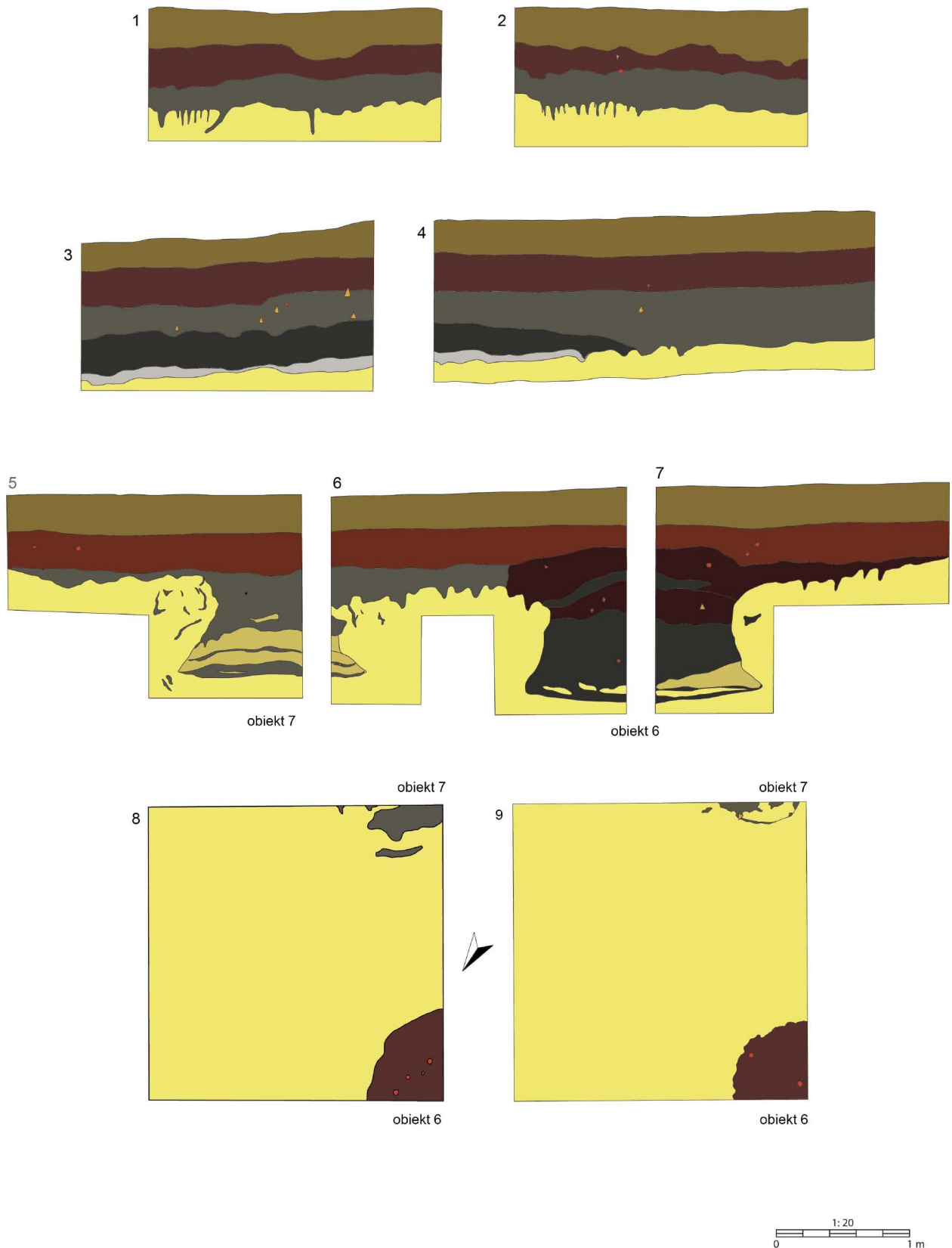
Zbadany częściowo obiekt nr 10 (ryc. 13:6–7; 14:3) został wydzielony na poziomie 60 cm w narożniku wykopu XI. W rzucie poziomym jama miała najprawdopodobniej kształt okrągły, w profilu przybrała formę trapezową. Jej wypełnisko było silnie uwarstwione – w niecie stropowej zalegała ciemnoszaro-brunatna ziemia, poniżej występowały naprzemiennie warstwy ciemnobrunatnej i jasnoszaro-brunatnej ziemi z cienkimi smugami szaroczarnej próchnicy, natomiast przy dnie zalegała warstwa jasnoszaro-brunatnej ziemi z czarną przekładką, które przykryte zostały grubym pokładem jasnego lessu. Całkowita miąższość jamy wynosiła 220 cm.

Inwentarz: głębokość 60–80 cm: 1. Fragment naczynia z chropowaceniem tekstylnym; powierzchnia zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie białej i czarnej, grubość ścianek: 6 mm.

Dołek słupowy nr 5

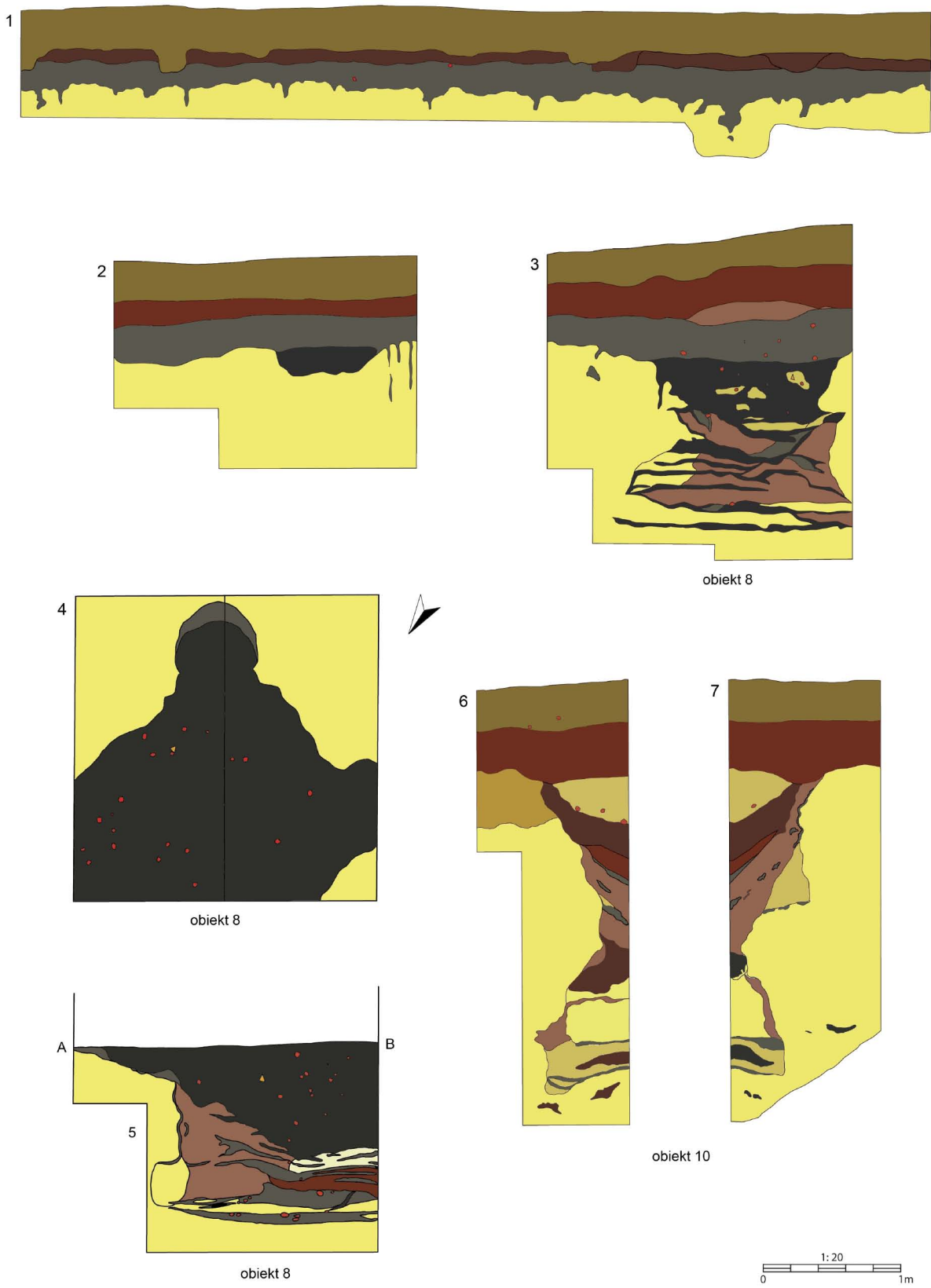
Obiekt zarejestrowano na głębokości 45 cm, w bezpośrednim sąsiedztwie jamy nr 2 (ryc. 9:1,3). Posiadał on kształt okrągły, w profilu przybrał formę czworokątną. Jego wypełnisko było szaroczarne; wymiary: średnica: 30 cm, głębokość: 26 cm.

Inwentarz: głębokość 45–65 cm: 1. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnie zewnętrzne szarobrunatne,

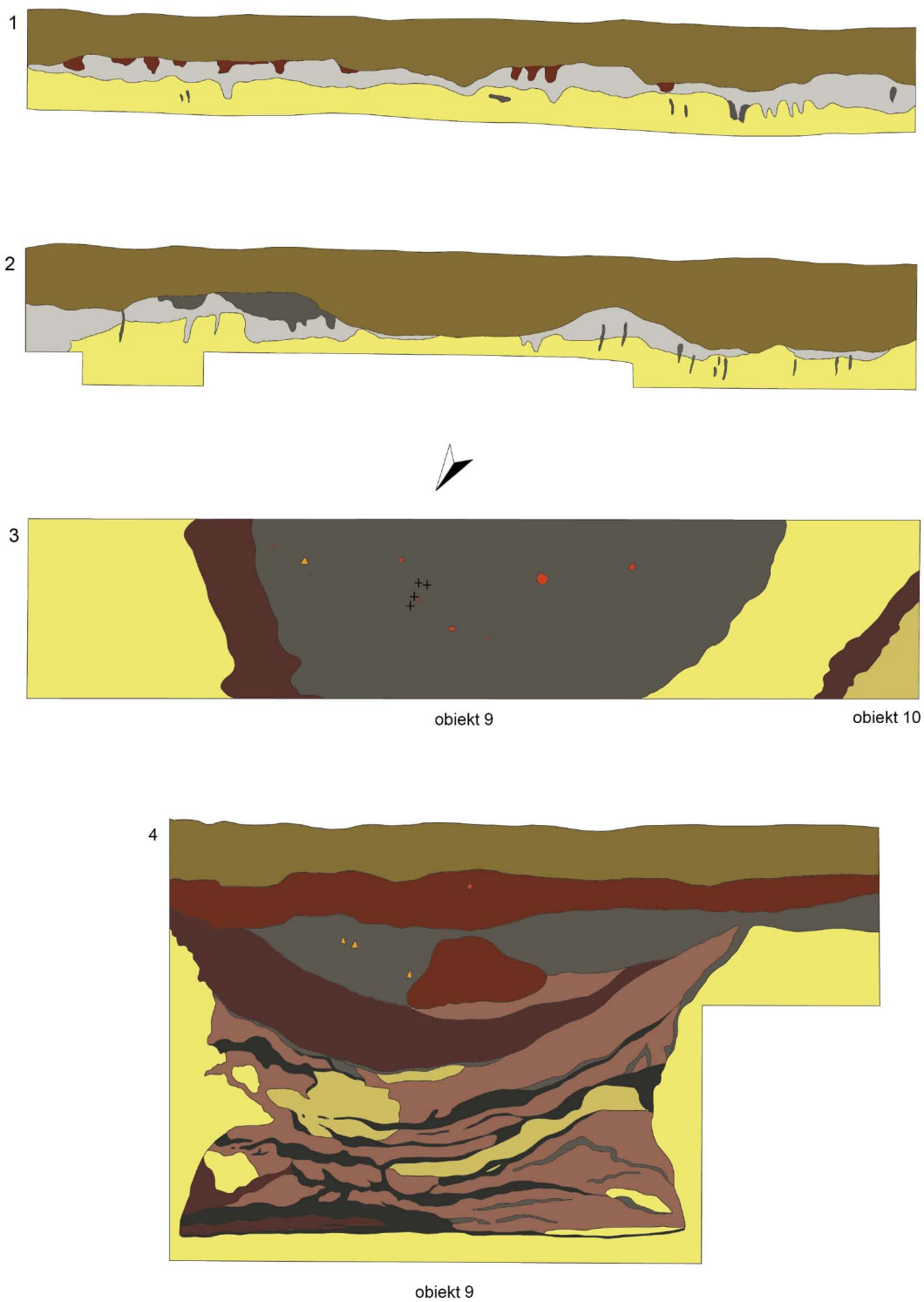
Ryc. 12. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Rzuty poziome i przekroje stratygraficzne przez stanowisko: 1 – wykop VIII, profil ściany NW; 2 – wykop VIII, profil ściany NE; 3 – wykop VII, profil ściany SW; 4 – wykop VII, profil ściany NW; 5 – wykop IX (obiekt 7), profil ściany SE; 6 – wykop IX (obiekty 7 i 6), profil ściany SW; 7 – wykop IX (obiekt 6), profil ściany NW; 8 – rzut poziomy wykopu IX (obiekty 6 i 7), głębokość ok. 60 cm; 9 – rzut poziomy wykopu IX (obiekty 6 i 7), głębokość ok. 80 cm

Fig. 12. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Plans and stratigraphic sections through the site: 1 – trench VIII, NW wall profile; 2 – trench VIII, NE wall profile; 3 – trench VII, SW wall profile; 4 – trench VII, NW wall profile; 5 – trench IX (feature 7), SE wall profile; 6 – trench IX (features 7 and 6), SW wall profile; 7 – trench IX (feature 6), NW wall profile; 8 – plan view of trench IX (features 6 and 7), depth approx. 60 cm; 9 – plan view of trench IX (features 6 and 7), depth approx. 80 cm

Ryc. 13. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Rzuty poziome i przekroje stratygraficzne przez stanowisko: 1 – wykop IX, profil ściany SE; 2 – wykop X, profil ściany SW; 3 – wykop X (obiekt 8), profil ściany NW; 4 – rzut poziomy wykopu X (obiekt 8), głębokość ok. 80 cm; 5 – wykop X (obiekt 8), profil A-B (o przebiegu SE-NW); 6 – wykop XI (obiekt 10), profil ściany SW; 7 – wykop XI (obiekt 10), częściowy profil ściany NW

Fig. 13. Wysoka, łańcut dist., site 1. Plans and stratigraphic sections through the site: 1 – trench IX, SE wall profile; 2 – trench X, SW wall profile; 3 – trench X (feature 8), NW wall profile; 4 – plan view of trench X (feature 8), depth approx. 80 cm; 5 – trench X (feature 8), A-B profile (SE-NW course); 6 – trench XI (feature 10), SW wall profile; 7 – trench XI (feature 10), partial NW wall profile

Ryc. 14. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Rzuty poziome i przekroje stratygraficzne przez stanowisko: 1 – wykop XII, profil ściany NE; 2 – wykop XII, profil ściany NE; 3 – rzut poziomy wykopu XI (obiekt 9), głębokość ok. 60 cm; 4 – wykop XI (obiekt 9), profil ściany SE

Fig. 14. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Plans and stratigraphic sections through the site: 1 – trench XII, NE wall profile; 2 – trench XII, NE wall profile; 3 – plan view of trench XI (feature 9), depth approx. 60 cm; 4 – trench XI (feature 9), SE wall profile

1:20
0 1m

wewnętrzne czarne, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie białej i szamot, grubość ścianek 6 mm.

2.2.2. Ceramika KM ze złoża wtórnego i warstwy kulturowej

Obiekt 1 (wykop I/IA)

Inwentarz: głębokość 70–90 cm: 1. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnie zewnętrzne brunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie białej i szamot (1) lub średnioziarnisty biały granit (1), grubość ścianek: 6 mm. 2. 2 bardzo drobne fragmenty ceramiki KM? 3. Bryłka polepy.

Obiekt 6 (wykop IX)

Inwentarz: głębokość 80–100 cm: 1. 5 fragmentów ceramiki KM, w tym dwa ze śladami chropowacenia tekstylnego; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (3)), w domieszce drobny, biały tłuczeń kamienny (3) z szamotem (2) lub śladowe ilości drobnego tłuczka barwy białej i piasku (2), grubość ścianek: 5 (1), 6 (2), 7 (1), 8 (1) mm. 2. Bardzo drobny fragment KM. **Głębokość 100–120 cm:** 1. Fragment szyi naczynia zdobionej poziomymi, zdwojonymi odciskami sznura (tabl. II:5); powierzchnie równe, szaroczarne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji i piasek, grubość ścianek naczynia: 8 mm. 2. 4 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 2 z chropowaceniem tekstylnym; powierzchnie zróżnicowane (ceramika o barwie szaroczarnej (2), ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce drobny (1) lub drobny i średni (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (1) lub czarnej (1), niekiedy z dodatkową domieszką piasku (1) lub bardzo drobny żwirek (1), ceramika wykonana z gliny bez domieszki (1), grubość ścianek: 5 (1) i 6 (3) mm. **Głębokość 120–140 cm:** 1. 2 fragmenty z chropowacieniem tekstylnym; powierzchnie zewnętrzne barwy brunatnej, wewnętrzne czarnej, w domieszce bardzo drobny, biały tłuczeń kamienny, grubość ścianek: 5 i 6 mm.

Obiekt 8 (wykop X)

Inwentarz: głębokość 70–90 cm: 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej i czarnej, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 90–110 cm:** 1. 2 fragmenty o cechach technologicznych KM; barwa zróżnicowana (ceramika szaroczarne (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie białej (2) i domieszka piasku (1), grubość ścianek: 5 mm. **Głębokość 100–120 cm:** 1. Fragment ceramiki z chropowacieniem tekstylnym; powierzchnie szarobrunatne, w domieszce drobny tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 7 mm. **Głębokość 120–140 cm:** 1. Fragment naczynia z chropowacieniem tekstylnym; powierzchnia zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce bardzo drobny i drobny tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 5 mm. **Głębokość 140–160 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnie zniszczone, brunatne, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny, grubość ścianek: 6 mm.

Wykop I: głębokość 20–40 cm: 1. Fragment ceramiki z chropowacieniem tekstylnym; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce bardzo drobny biały tłuczeń i szamot, grubość ścianek: 6 mm. 2. Fragment ceramiki z ornamentem *Besenstrichmuster*; powierzchnie gładkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej i szamot, grubość ścianek: 5 mm. **Głębokość 40 cm:** 1. 5 fragmentów

ceramiki o cechach technologicznych KM; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (4)), w domieszce drobny tłuczeń kamienny o barwie białej (4) lub rozdrobniony wapień (1?), grubość ścianek: 6 (4) i 7 (1) mm. **Głębokość 40–50 cm:** 1. Fragment misy półkulistej zdobionej dwoma rzędami zdwojonych odcisków sznura oraz usytuowaną poniżej sekwencją złożoną z dwóch grup poziomych odcisków sznura (pojedynczego i podwójnego) rozdzielonych rzędem okrągłych stempli (tabl. II:14); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna jasnobrunatna, wewnętrzna szaroczarne, w domieszce biały i czarny tłuczeń kamienny o drobnej granulacji oraz mika, grubość ścianek naczynia: 8 mm. 2. Fragment taśmowatego ucha z ornamentem podwójnych odcisków sznura w układach pionowych (tabl. II:3); powierzchnie lekko szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały i przezroczysty tłuczeń kamienny o drobnej granulacji. 3. Fragment naczynia z nacinanym guzem; powierzchnie równe, zewnętrzna jasnobrunatna, wewnętrzna szaroczarne, w domieszce biały i różowy tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek naczynia: 9 mm. 4. 9 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 4 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (4), ceramika szaroczarne (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (4)), w domieszce bardzo drobny (3) lub drobny (3) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (8), różowy (1)), niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (4) lub piasku (2), skorupy wykonane z gliny bez domieszki (1), grubość ścianek: 5 (2), 6 (5), 7 (1) mm. **Głębokość 50–70 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna szaroczarne, w domieszce bardzo drobny biały tłuczeń, grubość ścianek: 6 mm.

Wykop II: głębokość 20–40 cm (część NE z „murku”): 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce bardzo drobny tłuczeń i szamot, grubość ścianek: 7 mm. 2. 5 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 2 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (4)), w domieszce bardzo drobny (2) lub drobny (2) tłuczeń kamienny o barwie białej (4), niekiedy z domieszką miki (2), ceramika wykonana z gliny bez widocznej makroskopowo domieszki (1), grubość ścianek: 5 (1), 6 (3), 7 (1) mm. **Głębokość 40–60 cm (część NE z „murku”):** 1. Fragment o cechach technologicznych KM; barwa szaroczarne, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny, grubość ścianek: 5 mm. 2. Fragment ceramiki z chropowacieniem tekstylnym; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 45–70 cm:** 1. Fragment naczynia z soczewkowatym guzem; powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i mika, grubość ścianek naczynia: 6 mm. 2. Fragment garnka z nacinanym guzem usytuowanym w górnej części szyi (tabl. II:8); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczynia: 7 mm. 3. 4 fragmenty ceramiki z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (2), ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1), ceramika o powierzchniach szaroczarnej (1)), w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie różowej (1) lub białej (3), niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (1), grubość ścianek: 6 mm. 4. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna jasnobrunatna, wewnętrzna szaroczarne, w domieszce bardzo drobny tłuczeń i szamot. 5. 2 bardzo drobne fragmenty ceramiki KM? **Głębokość 70 cm (plant):** 1. Fragment brzęgu naczynia o cechach technologicznych KM; powierzchnie brunatne, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 7 mm. 2. 25 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 6 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (2), ceramika czarna (2), ceramika

o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (14), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (3), ceramika o powierzchniach szaroczarnych (4)), w domieszcze bardzo drobny (15), drobny (6) lub średnioziarnisty (3) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (15), różowy (2), czarny (3, w tym 1 z rogowca)), rozdrobniony wapień (4) lub żwirek (1), niekiedy obserwowano dodatkową domieszkę szamotu (5) lub piasku (5), w 5 fragmentach stwierdzono śladowe ilości domieszki, grubość ścianek: 4 (1), 5 (9), 6 (8), 7 (4), 8 (1), 9 (1), 11 (1) mm. 3. 5 fragmentów ceramiki z ornamentem *Besenstrichmuster*, barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (4), ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej szarej (1)), w domieszcze bardzo drobny (3) lub drobny (2) tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 5 (1) i 6 (4) mm. 4. 3 bardzo drobne fragmenty KM? 5. Fragment naczynia z guzkiem usytuowanym bezpośrednio pod krawędzią wylewu; powierzchnie nierówne, zewnętrzna jasnobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 7 mm. 6. Fragment taśmowatego ucha z ornamentem podwójnych odcisków sznura w układach pionowych (tabl. II:15); powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszcze biały i różowy tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 65–85 cm (część NW)**: 1. 2 fragmenty ceramiki z chropowaceniem tekstylnym, powierzchnie brunatne, w domieszcze tłuczeń różowy o bardzo drobnej granulacji i mika (1) oraz drobny biały tłuczeń i szamot (1), grubość ścianek: 7 mm. 2. 3 fragmenty naczyń o cechach technologicznych KM; powierzchnie zewnętrzne szarobrunatne (2) lub brunatne (1), wewnętrzne czarne, w domieszcze bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie białej, niekiedy z domieszką piasku (1) lub szamotu (1), w 1 z fragmentów stwierdzono śladową ilość domieszki kamiennej i tłuczonych skorup, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 80–100 cm**: 1. Fragment szyi naczynia z ornamentem czterech podwójnych odcisków sznura (tabl. II:9), powierzchnie jasnobrunatne, w domieszcze śladowa ilość tłucznia kamiennego i szamot? grubość ścianek naczynia: 5 mm. **Z hałdy**: 1. Fragment ceramiki KM (?); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze bardzo drobny tłuczeń o barwie białej i szamot, grubość ścianek: 10 mm.

Wykop IIA: głębokość 0–60 cm (z zasypiska): 1. Fragment naczynia zdobionego odciskiem sznura, powierzchnie lekko szorstkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze biały tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji i piasek, grubość ścianek naczynia: 6 mm. **Głębokość 45–65 cm**: 1. 4 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 1 z chropowaceniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramika czarna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszcze bardzo drobny lub drobny (3) tłuczeń kamienny o barwie białej, niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (1) lub miki (1), w 1 fragmencie stwierdzono śladową ilość domieszki, grubość ścianek: 5 (2) i 6 (2) mm. **Głębokość 60–80 cm**: 1. 11 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 1 z chropowaceniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (8), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszcze biały (9) i czarny (1) tłuczeń kamienny o bardzo drobnej (8) lub drobnej (2) granulacji, niekiedy z dodatkową domieszką piasku (2) lub szamotu (2), w 1 fragmencie stwierdzono okruchy skały wapiennej i szamot, grubość ścianek: 5 (5), 6 (4), 8 (2) mm. **Głębokość 80–100 cm**: 1. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM, barwa zróżnicowana (ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1), ceramika o powierzchniach czarnych (1)), w domieszcze bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie białej lub różowej, grubość ścianek: 5 mm.

Z powierzchni ziemi na NW od wykopu IIA: 1. Fragment naczynia z ornamentem *Besenstrichmuster*; powierzchnia zewnętrzna jasnobrunatna, wewnętrzna szaroczarna, w domieszcze bardzo drobny tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 5 mm.

Wykop III: głębokość 40–60 cm: 1. 2 fragmenty ceramiki KM, w tym 1 z chropowaceniem tekstylnym; powierzchnie zewnętrzne brunatne, wewnętrzne czarne, w domieszcze różowy, drobnoziarnisty tłuczeń kamienny (1) oraz biały drobny tłuczeń z miką i domieszką szamotu (1), grubość ścianek: 6 i 7 mm. **Głębokość 60–80 cm**: 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnie czarne, w domieszcze bardzo drobny czarny tłuczeń kamienny i szamot, grubość ścianek: 7 mm. **Głębokość 80 cm**: 1. 2 fragmenty z chropowaceniem tekstylnym; powierzchnie zewnętrzne szarobrunatne, wewnętrzne szaroczarne, w domieszcze drobny tłuczeń o barwie różowej, grubość ścianek: 7 mm. **Z hałdy**: 1. Fragment ceramiki KM (?), powierzchnie czarne, w domieszcze drobny, biały tłuczeń kamienny, grubość ścianek: 10 mm. 2. Fragment naczynia z nacinanym guzem usytuowanym tuż pod krawędzią wylewu; powierzchnie jasnobrunatne, w domieszcze bardzo drobny żwirek i piasek, grubość ścianek: 8 mm.

Wykop IV: głębokość 40–60 cm: 1. Fragment kubka zdobionego na szyi odciskami sznura w układzie poziomym, a na brzuchu odciskami w układzie pionowym (tabl. II:6); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze różowy i biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek: 8 mm. 2. Fragment ceramiki z ornamentem *Besenstrichmuster*, powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze czarny i przezroczysty tłuczeń kamienny o grubej granulacji oraz szamot, grubość ścianek: 7 mm. 3. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 1 z chropowaceniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszcze różowy tłuczeń kamienny o drobnej granulacji (1) lub bardzo drobny biały tłuczeń i piasek (1), grubość ścianek: 5 i 6 mm. 4. Silnie zniszczony drobny fragment ceramiki o cechach technologicznych KM. **Głębokość 60 cm (plant)**: 1. Fragment naczynia z chropowaceniem tekstylnym; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze bardzo drobny tłuczeń wapienny, piasek i szamot, grubość ścianek: 7 mm. **Głębokość 65–85/90 cm (okolice obiektu 3)**: 1. 4 bryłki polepy. 2. 3 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 2 z chropowaceniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika jasnobrunatna (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszcze różowy, średnioziarnisty tłuczeń kamienny (1) lub bardzo drobny biały granit (2), grubość ścianek: 5 (1) i 6 (2) mm. **Z czyszczenia profilu**: 1. Fragment naczynia z chropowaceniem tekstylnym, powierzchnie czarne, w domieszcze biały i czarny tłuczeń kamienny o drobnej granulacji oraz szamot, grubość ścianek: 9 mm. 2. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze czarny, bardzo drobny tłuczeń, grubość ścianek: 12 mm. **Z hałdy**: 1. Fragment naczynia zdobionego podwójnymi odciskami sznura w układzie poziomym (tabl. II:7); powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze biały i przezroczysty tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, piasek i szamot, grubość ścianek: 5 mm. 2. Fragment naczynia z guzem zdobionym nacięciami; powierzchnie szorstkie, brunatne, w domieszcze drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 7 mm. 3. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnia zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze szamot i okruchy wapienia, grubość ścianek: 7 mm.

Wykop V: głębokość 20–40 cm: 1. 5 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 2 z chropowaceniem tekstylnym; powierzchnie zewnętrzne o barwie brunatnej (2) lub szarobrunatnej (3), wewnętrzne czarne, w domieszcze biały, bardzo drobny (2) lub drobny (3) tłuczeń kamienny, niekiedy z domieszką szamotu (2), grubość ścianek: 5 (1), 6 (1), 7 (1) i 8 (2) mm. **Głębokość 50 cm (plant)**: 1. Drobny fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnie zniszczone, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze drobnoziarnisty tłuczeń wapienny i szamot, grubość ścianek: 5 mm.

Wykop VB: głębokość gł. 20–40 cm: 1. Fragment wylewu garnka z zaokrągloną krawędzią zdobioną nacięciami; bezpośrednio poniżej krawędzi wylewu, w górnej części szyi znajdował się nacinany guzek (tabl. II:4); powierzchnie nierówne, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały i przezroczysty tłuczeń kamienny o drobnej granulacji oraz szamot i pojedyncze ziarna piasku, grubość ścianek: 7 mm. 2. 2 fragmenty naczyń o cechach technologicznych KM, w tym 1 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce biały (1) i biało-różowy (1) tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek: 4 i 10 mm. **Głębokość 60 cm:** 1. Fragment ceramiki KM z chropowacieniem tekstylnym; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 5 mm. **Z hałdy:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KM; powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce drobno- i średnioziarnisty tłuczeń o barwie różowej, grubość ścianek: 7 mm.

Wykop VII: głębokość 20–40 cm: 1. Fragment naczynia o prostym wylewie; powierzchnie szorstkie, brunatne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i szamot, grubość ścianek: 6 mm. 2. Fragment scienionego brzęgu; powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszce piasek, grubość ścianek: 4 mm. 3. 3 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 2 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce drobny tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 6 (2), 8 (1) mm. **Głębokość 40–60 cm:** 1. Fragment górnej części garnka. Poniżej krawędzi wylewu naczynia znajdował się rząd nieregularnych odcisków stempla, a pod nimi plastyczny guzek (tabl. II:13); powierzchnie szorstkie, brunatne, w domieszce różowy tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczynia: 9 mm. 2. Fragment naczynia o prostym wylewie; powierzchnie lekko szorstkie, brunatne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i mika, grubość ścianek: 7 mm. 3. Fragment górnej części naczynia (amfory?) o łukowatej szyi. W strefie przejścia szyi w brzusec znajdowała się pozioma listwa plastyczna; powierzchnie szorstkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce przezroczysty tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczynia: 9 mm. 4. Fragment naczynia o prostym wylewie; powierzchnie szorstkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczynia: 7 mm. 5. 18 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 11 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (5), ceramika szarobrunatna (2), ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (7), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej czarnej, wewnętrznej szarobrunatnej (1), ceramika czarna (3)), w domieszce bardzo drobny (10) i drobny (8) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (15), czarny (1), różowy (2)), niekiedy z dodatkową domieszką szamotu (6) lub piasku (4), w 3 fragmentach stwierdzono śladowe ilości okruchów skały wapiennej, grubość ścianek: 5 (8), 6 (5), 7 (3), 8 (2) mm. 6. Silnie zniszczony fragment KM. 7. Bardzo drobny fragment KM? **Głębokość 60–100 cm:** 1. 9 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 4 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (4), ceramika o powierzchniach szaroczarnych (4)), w domieszce bardzo drobny (5) i drobny (4) tłuczeń kamienny o barwie białej (7) i czarnej (2), niekiedy z dodatkową domieszką piasku (2) lub szamotu (2), grubość ścianek: 5 (3), 6 (4), 8 (2) mm. 2. 3 bardzo drobne fragmenty, być może KM. **Głębokość 0–60 cm (z zasypiska):** 1. Fragment ceramiki z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana; powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie białej i mika, grubość ścianek: 6 mm.

Wykop VIII: głębokość 15–35 cm: 1. Fragment naczynia zdobionego dwoma rzędami podwójnych odcisków sznura i jednym rzędem odcisków stempla (tabl. II:2); powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i szamot, grubość ścianek naczynia: 6 mm. 2. Górna część naczynia (zapewne garnka) zdobionego na szyi poziomymi, zdwojonymi odciskami sznura. Poniżej krawędzi wylewu znajdował się wydłużony guzek, zdobiony nacięciami (tabl. II:1); powierzchnie czarne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i drobna mika, grubość ścianek naczynia: 10 mm. 3. 25 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 9 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (4), ceramika o powierzchniach szaroczarnych (5), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (16)), w domieszce bardzo drobny (14), drobny (11) lub gruby (1) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (21), różowy (4)), niekiedy z towarzyszącą miką (4), w 7 fragmentach stwierdzono dodatkową domieszkę piasku, a w 3 domieszkę szamotu, grubość ścianek: 5 (8), 6 (8), 7 (3), 8 (2), 9 (1) mm. 4. 2 silnie zniszczone fragmenty ceramiki KM. 5. 4 bardzo drobne fragmenty KM? **Głębokość 35–50 cm:** 1. 2 bardzo drobne fragmenty KM. **Głębokość 50–70 cm:** 1. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 1 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce biały tłuczeń kamienny o bardzo drobnej (1) i drobnej (1) granulacji, w 1 fragmencie stwierdzono pojedyncze ziarna piasku, grubość ścianek: 6 i 7 mm.

Wykop IX: głębokość 0–20 cm: 1. Fragment ceramiki KM (?); powierzchnie brunatne, w domieszce bardzo drobny, biały tłuczeń kamienny, grubość ścianek: 4 mm. **Głębokość 20–40 cm:** 1. Fragment wylewu naczynia z soczewkowatym guzem usytuowanym poniżej krawędzi; powierzchnie równe, szorstkie; barwa brunatna, w domieszce bardzo drobny biały tłuczeń kamienny i szamot, grubość ścianek: 7 mm. 2. 3 fragmenty o cechach technologicznych KM, w tym 2 z chropowacieniem tekstylnym; barwa powierzchnie zewnętrznych brunatna lub szarobrunatna, wewnętrznych szaroczarna, w domieszce bardzo drobny (1) i drobny (1) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (2), różowy (1)), grubość ścianek: 4 (1), 5 (1), 6 (1) mm. 3. Fragment naczynia z soczewkowatym guzkiem; powierzchnie szorstkie, szarobrunatne, w domieszce biały i szary tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji. **Głębokość 40–60 cm:** 1. 5 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 1 z chropowacieniem tekstylnym i 1 z widocznym pasmem poziomego odcisku sznura; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (3), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchniach szaroczarnych (1)), w domieszce bardzo drobny (3) i drobny (2) tłuczeń kamienny o barwie białej (5), niekiedy z towarzyszącą domieszką piasku (2) lub szamotu (2), na 1 z fragmentów stwierdzono bardzo małą ilość domieszki (pojedyncze ziarna tłuczni kamiennego), grubość ścianek: 6 mm.

Wykop X: głębokość 40–60 cm: 1. Fragment naczynia zdobionego podwójnymi odciskami sznura w układzie poziomym; powierzchnie zniszczone, brunatne, w domieszce biały i szary tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 80–100 cm:** 1. 6 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 2 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (4), ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce bardzo drobny (1), drobny (3) lub średni (1) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (3), czarny (1), różowy (1)), naczynia wykonane z gliny bez domieszki (1), grubość ścianek: 5 (3), 7 (2), 8 (1) mm.

Wykop XIII: głębokość 0–20 cm: 1. Fragment naczynia z chropowacieniem tekstylnym, powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 20–40 cm:** 1. 2 fragmenty ceramiki z chropowacieniem tekstylnym, powierzchnie zewnętrzne brunatne, wewnętrzne czarne, w domieszce bardzo drobny i drobny tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość**

kość 40–60 cm: 1. 5 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KM, w tym 1 z chropowacieniem tekstylnym; barwa zróżnicowana (ceramika-brunatna (1), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (1), ceramika o powierzchniach szaroczarnych (2)), w domieszce bardzo drobny (3) lub drobny (2) tłużeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (3), biały i czarny (1), różowy (1)), w 1 fragmencie stwierdzono śladową ilość domieszki oraz bardzo drobne okruchy miękkiego białego tłucznia, grubość ścianek: 5 (3) i 6 (2) mm.

Materiały luźne: 1. Fragment naczynia z chropowacieniem tekstylnym, powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce biały tłużeń kamienny o bardzo drobnej i drobnej granulacji, grubość ścianek: 7 mm. 2. Fragment naczynia z ornamentem *Besenstrichmuster*, powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce drobnoziarnisty tłużeń kamienny o barwie białej i piasek, grubość ścianek: 7 mm.

2.3. ANALIZA ŹRÓDEŁ

2.3.1. Źródła nieruchome

Jeśli chodzi o źródła nieruchome, to w sposób pewny z kulturą mierzanowicką połączono pięć obiektów. Są to jamy zasobowe nr 2, 4, 5, 9, 10 (ryc. 9:1–2,3; 10:2–3; 11:2–3; 13:6–7; 14:3–4). Tylko jedna z tych struktur została zbadana w całości (obiekt nr 2); pozostałe tylko częściowo. Wymienione obiekty zostały określone chronologicznie na podstawie ceramiki znalezionej w ich wypełniskach. Niemniej jednak, również cechy morfometryczne są tu dość znamienne. Warto też wspomnieć, że ceramikę KM znaleziono również w kilku obiektach o młodszej chronologii (na złożu wtórnym).

Jak wskazano wyżej, wszystkie obiekty przypisane KM to jamy trapezowate. Ich rzuty poziome są okrągłe, a ich średnica mieści się w przedziale od 258 (obiekt 2 – ryc. 9:1–2,4) do 350 cm (obiekt 9 – ryc. 14:3–4)⁵. Na tle jam zasobowych przypisanych młodszym jednostkom kulturowym obiekty trapezowate KM wyróżniają się przede wszystkim miąższością oraz charakterem wypełniska. Ze względu na te cechy są to struktury stosunkowo łatwe w klasyfikacji, nawet w sytuacji, gdy ich inwentarz nie stanowi „zwartego” pakietu. W przypadku jam zasobowych z Wysokiej można mówić o zestandaryzowanej głębokości. Wartość tego parametru oscylowała zazwyczaj w granicach około 200 cm (obiekt 2 – 180, obiekt 4 – 235, obiekt 5 – 200, obiekt 9 – 178, obiekt 10 – 220). We wszystkich tego typu obiektach zaobserwowano również podobny charakter wypełniska. Wnętrza jam wypełniały zalegające na przemian (poziomo lub nieckowato) warstwy ziemi o zróżnicowanej barwie (ryc. 9:2,4; 11:2–3; 13:6–7; 14:4), przekładane partiami czystego lessu. W przypadku części jam zaobserwowano obecność niecki stropowej lub/i stożka przydennego (por. Kadrow 1991, 21–22, ryc. 10).

Pod względem formalnym obiekty trapezowate z Wysokiej nawiązują do innych, podobnych jam przechowalniczych KM z terenów Wysoczyzny Kańczuckiej. Bardzo zbliżone do nich są jamy zasobowe z Jarosławia, stan. 158 (Pelisiak, Rybicka 2013) i Boratyna, stan. 17 (Kadrow, Poradyło 2016).

Z KM można również łączyć dołek słupowy nr 5 oraz (hipotetycznie) dwie inne podobne struktury zlokalizowane na obrzeżach obiektu nr 2 (ryc. 9:1,3). Dołek nr 5 miał nie-

⁵ W przypadku jamy nr 9 podano wymiary zbadanej części obiektu.

wielkie rozmiary – jego średnica nie przekraczała 30 cm, a głębokość liczyła zaledwie 26 cm.

2.3.2. Źródła ceramiczne

Zbiór materiałów ceramicznych przypisanych KM liczy 503 fragmenty. Zaprezentowana poniżej charakterystyka technologii wykonania naczyń KM ze stanowiska 1 w Wysokiej bazuje na wytycznych, zaprezentowanych w opracowaniu Iwanowic, stan. Babia Góra (Kadrow 1991, 39–40). Jest to klasyfikacja uwzględniająca kryteria systemu wypracowanego przez przedstawicieli poznańskiej szkoły źródłoznawczej (Czerniak, Kośko 1980, 253n.). Do parametrów technologicznych poddawanych ocenie należą: sposób wykończenia powierzchni, grubość ścianek oraz barwa ich przełamu, rodzaj i granulometria domieszki schudzającej oraz jej ilość.

Niespełna 9% zbioru (8,7% – 44 fragmenty) stanowią fragmenty bardzo drobne, nie przekraczające 1 cm wielkości lub silnie zniszczone. Nie zostały one poddane analizie. Również ze względu na znaczne zniszczenie powierzchni wielu skorup, niektórych cech nie określono. Uwaga ta dotyczy przede wszystkim sposobu opracowania powierzchni zewnętrznej i wewnętrznej naczyń. Niemożność określenia tych parametrów jest wypadkową warunków w jakich materiał zalegał. Stan pierwotny i zamierzenia wytwórcy lepiej oddają parametry definiujące domieszkę (Kadrow 1991, 40; Pelisiak, Rybicka 2013, 72), dlatego też to one – w głównej mierze – stanowią podstawę omówienia technologii zbioru ceramiki KM z prezentowanego stanowiska.

Pod względem domieszki schudzającej zbiór ceramiki KM z Wysokiej charakteryzuje się znacznym udziałem komponentów frakcji drobnej (domieszka bardzo drobna – ziarna do 1 mm grubości) – 39%, domieszka drobna (ziarna o grubości 1–2 mm) – 53%. Udział domieszki klasy średniej wynosi zaledwie 6%. Podstawową domieszką są okruchy białej skały (70%). W składzie masy ceramicznej stwierdzono również: tłużeń różowy (11%), czarny (5) oraz mieszany – biało-różowy (2%) i biało-czarny (3). Do produkcji naczyń używany był głównie surowiec granitowy, zdecydowanie rzadziej tłużeń wapienny i czarny rogowiec menilitowy. W towarzystwie domieszki kamiennej notowano też obecność ziaren szamotu (ok. 37%) lub piasku (ok. 12%). Najczęściej ilość poszczególnych komponentów na powierzchni przełamu zawierała się w przedziale 10–30% (średnia ilość domieszki – por. Kadrow 1991, 39). Warto w tym miejscu wspomnieć również o niewielkiej serii naczyń wykonanych z gliny bez widocznej makroskopowo domieszki (1% skorup), niekiedy ze śladową ilością piasku. Porównując analizowany zbiór do danych opublikowanych przez Pawła Madeja i Pawła Valde-Nowaka (2020) można zauważyć wiele zbieżności. W obydwu zbiorach bardzo licznie reprezentowane są naczynia wykonane z masy ceramicznej z domieszką białego tłucznia granitowego, uzupełnioną szamotem (por. ibidem, 83n.). Koniecznie trzeba przy tym nadmienić, że obecność tego komponentu nie była notowana we wszystkich analizowanych przypadkach, co może wskazywać (m.in.) na „...dwudzielność zespołów na stanowisku Wysoka” (por. ibidem, 84–85). Drugą ze stwierdzonych prawidłowości jest wykorzystanie rozdrobnionego wapienia oraz tłuczonego rogowca menilitowego.

Ze względu na grubość ścianek ceramikę KM z badań son-
dazowych w Wysokiej podzielić można na trzy podstawowe

grupy: ceramika cienkościenna, średniościenna i grubościenna. Podobnie jak w przypadku domieszki schudzającej, również na tej płaszczyźnie klasyfikacji dostrzec można wyraźne preferencje. Najlichnieszą część zbioru stanowi ceramika „delikatna”, o grubości 5–6 mm (72%). Rozkład frekwencji pozostałych klas grubości ścianek prezentuje się następująco: 7 (14%), 8 (7%), 9 (2%), 10 (2%), powyżej 11 mm (1%). Wyniki tej analizy są zbieżne z wyliczeniami Pawła Madeja i Pawła Valde-Nowaka dla zbioru ceramiki KM z badań ratowniczych na tym stanowisku (2020, 83–84).

Ważną składową niniejszej charakterystyki są parametry opisujące wypał. Czynność ta manifestuje się barwą przełamu naczyń (Kadrow 1991, 39). W analizowanym zbiorze dominują przełamy dwubarwne, z zewnętrzną ścianką jasną i wewnętrzną ciemną. Ich frekwencja wynosi 69%. Stosunkowo często stwierdza się też przełamy jednobarwne jasne (20%) i jednobarwne ciemne (9%). Pozostałe stany analizowanej cechy notowane są znacznie rzadziej.

Przy analizie technologii naczyń zwykle zwraca się uwagę również na fakturę wykończenia powierzchni, jednak ułamki ceramiki KM z analizowanego stanowiska są bardzo często zniszczone. Wśród lepiej zachowanych skorup dominuje ceramika o powierzchniach równych, niegładzonych. Bardzo często zauważyć można ślady zabiegów stylistycznych – chropowacenia tekstylnego lub *Besenstrichmuster*.

Niewiele można powiedzieć na temat asortymentu naczyń kultury mierzanowickiej. Duże rozdrobienie ceramiki praktycznie uniemożliwia analizę w tym aspekcie. Dominującą formą wydają się być garnki. Ich obecność poświadczają większe fragmenty górnych części łagodnie profilowanych naczyń o leżowo rozchylonych szyjach. Odkryte zostały również okazy z wyraźnie wyodrębnioną szyją (tabl. II:8). W kilku przypadkach zachowała się strefa pogranicza szyi i brzuśca (tabl. I:1,11–12; II:8), co pozwala przypuszczać, że przynajmniej część takich form miała największą wydatność brzuśca umieszczoną powyżej połowy lub w połowie wysokości naczyń. Garnki o takich proporcjach były szczególnie popularne w młodszych fazach budowlanych klasycznego etapu oraz w początkach późnego osady w Iwanowicach, stanowisko Babia Góra (Kadrow 1991, 63). Jeden z pojemników tego typu (tabl. I:1) posiada morfologię i zdobienie analogiczne do formy C1 (Kadrow, Machnik 1977, ryc. 42), charakterystycznej dla grupy samborzeckiej. Inny fragment (tabl. I:9), ze względu na obecność guzka-uchwyty tuż pod krawędzią wylewu, być może nawiązuje do garnków typu C2 (ibidem, ryc. 28). Pozostałe fragmenty naczyń omawianego typu są niestety albo zbyt drobne (tabl. I:8; II:4,13), albo pozbawione cech dystynktywnych z punktu widzenia klasyfikacji typologicznej. Niemniej jednak, na podstawie określonego przebiegu ich ścianek oraz obecności soczewkowatych, nacinanych guzów w górnych częściach szyj, można założyć, iż przynajmniej niektóre z nich prezentują formy podobne do tych, zarejestrowanych w późnych zespołach KM na terenie Pogórza Rzeszowskiego, np. w Szczytnej (Machnik 2011, ryc. 7:4–5) lub Boratynie, stan. 17 (Kadrow, Poradyło 2016, tabl. II:1–2; III:1–2,10; V:2; VII:1). Z kolei górna część naczyń o lekko rozchylonej szyi zdobionej licznymi motywami zdwojonego sznura i z usytuowanym poniżej wylewu soczewkowatym guzkiem do złudzenia przypomina garnki znane z ratowniczych badań Pawła Madeja (Madej, Valde-Nowak 2020, tabl. LX1:4) i z obiektu 40 w Boratynie (Kadrow, Poradyło 2016, tabl. II:1–2; V:7).

Pewną część asortymentu naczyń stanowiły zapewne kubki. O ich występowaniu świadczą fragmenty kilku uch (tabl. II:3,10,15) oraz niektóre dekorowane odciskami sznura ułamki z partii środkowych naczyń. Pojemniki o cechach kubków reprezentują najprawdopodobniej części brzuśców znalezione w obiekcie 2 (tabl. I:3) i w wykopie IV (tabl. II:6). Pierwsze z naczyń jest zdobione poziomym odciskiem pasma sznura na szyi i pionowymi pasmami tego elementu na brzuścu, drugie posiada szyję udekorowaną kilkoma (?) pasmami podwójnych odcisków i brzusiec zaopatrzony w podkowiaste motywy, również wykonane tą techniką. Podobnych kształtów i zdobione rozbudowanymi wątkami wykonanymi sznurem były naczynia o parametrach kubków odkryte w Jarosławiu, stan. 158 (Pelisiak, Rybicka 2013, tabl. 41:4; 42:3; 45:2) oraz Sieteszy, stan. 5 (Madej 1999, ryc. 4:g). Na osadzie w Iwanowicach, stan. Babia Góra wątkami sznurowymi zbudowanymi z podwójnych linii w układzie poziomym i „podkowiastym” zdobione były kubki i dzbany specyficzne dla zespołów typu 2b (Kadrow 1991, 46–47, tabl. V:e,f,l).

W analizowanym zbiorze obecny jest również fragment wylewu naczyń o łukowatym profilu, który pochodzi najprawdopodobniej z misy (tabl. II:14). Zdobi go kompozycja zbudowana z dwóch rzędów poziomych, zdwojonych linii odcisków sznura oraz sekwencja złożona z dwóch grup horyzontalnych pasm tego elementu (pojedynczego i podwójnego) rozdzielonych rzędem okrągłych stempli. Misy zdobione w górnej swej części poziomymi odciskami sznura, najczęściej w postaci zdwojonych linii są znajdowane głównie na stanowiskach osadowych grupy samborzeckiej (Kadrow, Machnik 1997, 92, ryc. 42). Omawianemu naczyniu bardzo bliskie formalnie są misy ze stanowiska 5 w Sieteszy (Madej 2003, ryc. 5:6), które również wpisują się w ten kanon stylistyczny.

Wśród pojemników ceramicznych z badań sondażowych w Wysokiej, stan. 1 zwraca uwagę nietypowy fragment naczyń o długiej łukowatej szyi, z plastyczną listwą usytuowaną w strefie przejścia szyi w pękaty brzusiec. Jest ono słabo zachowane, ale jego średnica wylewu oraz sposób ukształtowania partii środkowej nawiązują do morfologii amfor. Pewną analogię stanowi dla niego naczynie z obiektu nr 1023 w Jarosławiu, stan. 158 (Pelisiak, Rybicka 2013, ryc. 54:1). Ma ono – podobnie jak pojemnik z Wysokiej – zaakcentowaną (poprzez doklejenie poziomej listwy plastycznej) strefę pogranicza szyi z brzuścem. Inny przykład naczyń w typie amfory prezentuje fragment pojemnika znaleziony w obiekcie 2 (tabl. I:13). Naczynie to posiada charakterystyczne ucha umieszczone w górnej części brzuśca i cylindryczną szyję, na której widoczne są rozbudowane wątki zdobnictwa sznurowego. Ze względu na wysokość usytuowania uch pojemnik ten nawiązuje do okazów obecnych w grupie samborzeckiej (Kadrow, Machnik 1997, ryc. 41) lub pleszowskiej (ibidem, ryc. 50). Reprezentuje więc amfory o morfologii typowej dla młodszych faz rozwoju KM. Wypada również zwrócić uwagę na obecność dość rzadkiego elementu zdobniczego, jakim jest motyw zygzaka. Na podobny ornament natrafiono w jamie 1a z Sieteszy, stan. 5 (Madej 1999, ryc. 6:d).

Ornamenty na ceramice kultury mierzanowickiej z badań sondażowych w Wysokiej, stan. 1 wykonano w dwóch technikach zdobniczych – odciskania i plastycznej. Wyróżniono 219⁶

⁶ Liczba obejmuje naczynie z ornamentem tekstylnym i *Besenstrichmuster*.

ornamentowanych skorup, z czego na 18 stwierdzono dekoracje plastyczne, a na 23 różnego rodzaju wątki odciskane. W analizowanym zbiorze udokumentowano też motywy wykonane techniką nacinania, które jednak nie stanowiły samodzielnej formy dekoracji, a współwystępowały z innymi wątkami jako ich dopełnienie, np. z plastycznymi guzami.

W grupie dekoracji odciskanych dominują wątki wykonane przy użyciu sznura, niekiedy dość rozbudowane (tabl. I:2–3,5,7,10–11,14; II:1–3,5–7,9,14–15). Zdecydowaną większość fragmentów z tym ornamentem stanowią ułamki z partii podkrawędnych (tabl. I:2,7,10,11,14; II:1–2,5,7,9,14) lub ucha (tabl. I:4; II:3,15). Wyjątkowo zdobiony jest brzusiec (tabl. I:3,5; II:6). Odciski sznura zazwyczaj tworzą poziome rzędy pojedynczych lub podwójnych pasm – w ten sposób zdobione są szyje. W górnych częściach brzuśców pojawiają się natomiast odciski w układzie pionowym lub pętliki (tabl. I:3; II:6). Motywom tym nierzadko towarzyszą wątki wykonane w innej technice – najczęściej plastyczne guzy (np. tabl. I:11; II:1). Można też wskazać przykład połączenia tego elementu z odciskami stempla (tabl. II:2,14). Mowa tu o fragmencie z wykopu VIII, na którym stemple zostały umieszczone pod sekwencją zdwojonych odcisnąć sznura (tabl. II:2).

Motywy zdwojonego sznura oraz odciskanych łuczków (pętelek) są charakterystyczne dla grupy samborzeckiej kultury mierzanowickiej (Kadrow, Machnik 1997, 84). Symptomatyczne odciski sznura zostały stwierdzone m.in. na naczyniach z Samborca (ibidem, ryc. 40:8,24) na Wyżynie Sandomierskiej oraz na stanowiskach położonych w międzyczeczu Wisły i Raby, np. w Proszkowie, Zakrzowcu, stan. 7, pow. wielicki (Górski, Jarosz 2015, ryc. 7) i Targowisku, stan. 10 i 11, pow. wielicki (Górski 2015). Wątki takie udokumentowano też na terenie Pogórza Rzeszowskiego, m.in. w: Kańczudze, stan. 5 (Koperski, Kostek 1998, ryc. 2), Sieteszy, stan. 5 (Madej 1999, ryc. 4:g; 6:a–c,n,o; 2003, ryc. 5:5,8), Jarosławiu, stan. 158 (Pelisiak, Rybicka 2013, np. ryc. 32:6; 35:4; 36:3; 41:4; 43:3; 45:1–2), Skołoszowie, stan. 7 (Rybicka 2017, ryc. 11:1–2) oraz na analizowanym stanowisku w trakcie ratowniczych badań terenowych (Madej, Valde-Nowak 2020, np. ryc. 40, 44–46).

W omawianym zbiorze udokumentowano też fragment partii przywylewowej, na którym zachował się rząd zwielokrotnionych nacięć (tabl. I:8). Towarzyszył mu spłaszczony plastyczny guzek. Takie nacinanie krawędzi wylewu spotkać można na naczyniach garnkowatych grupy samborzeckiej (Kadrow, Machnik 1997, 96). Analogie do pojemników zdobionych nacięciami na krawędzi, którym nierzadko towarzyszą guzy umieszczane w górnych częściach brzuśca znajdziemy również na osadzie w Targowisku (Górski 2015, tabl. 32:1; 46:1). Motyw ten znany jest też z terenów przykarpackich, a konkretnie z otomańskiej osady w Trzciny, pow. jasielski (Gancarski 1994, ryc. 12:3,6; 13:9; 14:9).

W zbiorze ceramiki z badań w Wysokiej zaobserwowano też wiele skorup (153 fragmenty, najczęściej drobne pochodzące z brzuśców naczyń) z odciskami tekstylnymi lub pseudotekstylnymi (tabl. II:12). Naczynia z brzuścami pokrytymi chropowaniem tekstylnym są charakterystyczne dla późnej fazy kultury mierzanowickiej. Maniera pokrywania naczyń odciskami tekstylnymi cechuje przede wszystkim zdobnictwo grupy samborzeckiej (Kadrow, Machnik 1997, 84) i giebułtowskiej (ibidem, s. 114). Ceramika tekstylna pojawia się w ostatniej, siódmej fazie budowlanej osady na Babiej Górze (Kadrow 1991, 65). Znotowano jej obecność również w datowanych radiowęglowo

obiektach grobowych ze stanowiska nr 7 w Skołoszowie. Wyniki wykonanych pomiarów wskazują na możliwość synchronizacji okresu funkcjonowania tych struktur z młodszymi etapami KM (Rybicka 2017, 137, 139, ryc. 11, tabela 2). Należy jednak zauważyć, że zbiór ceramiki z Wysokiej wyróżnia bardzo wysoka frekwencja naczyń o powierzchniach traktowanych we wskazanym sposób⁷. Taka sytuacja nie znajduje analogii na innych stanowiskach KM. Stan ten potwierdzają też wyniki ratowniczych badań wykopaliskowych przeprowadzonych na terenie Wysokiej (Madej, Valde-Nowak 2020, 82).

Innym charakterystycznym zabiegiem stylistycznym stosowanym na naczyniach z Wysokiej jest tzw. *Besenstrichmuster*, czyli obmazywanie miotelką (stwierdzone na 30 fragmentach naczyń). Taki sposób chropowacenia znany jest przede wszystkim z obszaru Kotliny Karpackiej, gdzie stanowi jeden z wyznaczników stylistycznych początków epoki brązu. W przypadku KM miotelkowanie powierzchni naczyń cechuje grupę pleszowską (Kadrow, Machnik 1997, 122, ryc. 48:7). Na eponimicznej osadzie w Pleszowie, stan. IV/20 spotkać można liczne stożkowate misy z miotelkowaniem powierzchni (Madej 1998, np. tabl. I:20; II:16,19; III:1,16; IV:16; V:12,14,17; VI:19). Jako analogie można też wskazać naczynia znalezione na stanowiskach w Sieteszy i Szwedzkiej Górze w Leżajsku (Madej 1999, 49).

W analizowanym zbiorze można wydzielić pewną liczbę naczyń zdobionych różnymi typami guzów (tabl. I:1,6,8–9,11–12; II:1,4,8,13). Owe wątki różnicuje kształt i miejsce usytuowania. Bazując na klasyfikacji guzków autorstwa Sławomira Kadrowa (1991, ryc. 26) na analizowanym stanowisku wyróżnić można cztery warianty tej formy dekoracji. Do najpowszechniejszych należą guzki sytuowane poniżej krawędzi wylewu, w górnych częściach szyj (warianty 9 i 12). Większa ich część posiada formę lekko stożkową, ze spłaszczonym wierzchołkiem i jest zdobiona nacięciami (wariant 12 – tabl. I:8; II:1,4,8). Niekiedy umieszczano je w górnej części wylewu, tuż przy krawędzi (wariant 20 – tabl. I:1). Na podstawie zachowanych fragmentów naczyń można stwierdzić, że wątki te występowały samodzielnie (tabl. I:1,9; II:8) lub w połączeniu z ornamentem sznurowym (tabl. I:1; II:1), innymi elementami odciskanymi (tabl. II:13), czy nacinaniem krawędzi (tabl. II:4). Wśród zachowanych fragmentów dominują okazy z jednym guzkiem. Wynika to przede wszystkim z silnego rozdrobnienia materiałów. Odnotowano też górną część naczynia zdobionego rzędem niewielkich kopulastych guzków z nacięciami (tabl. I:11).

Plastyczne guzy w zasięgu KM należą do elementów często stosowanych w zdobnictwie naczyń. Ornamentyka plastyczna w postaci nacinanych guzów sytuowanych na krawędziach wylewu jest charakterystyczna dla grupy samborzeckiej KM (Kadrow, Machnik 1997, 96). Reprezentujący tę odmianę (wariant 20 wg Sławomira Kadrowa – 1991, ryc. 26) fragment naczynia z obiektu 2 (tabl. I:1) posiada analogie w materiałach z Koprzywnicy-Krzcin na Wyżynie Sandomiersko-Opatowskiej (Machnik 2011, ryc. 7:11) oraz wśród zespołów z międzyczecza Wisły i Raby (Górski, Jarosz 2015, ryc. 7:2–3) i Pogórza Rzeszowskiego (Wysoka, stan. 1 – badania P. Madeja; Madej, Valde-Nowak 2020, tabl. LVII:6,8; Boratyn, stan. 17; Kadrow, Poradyło 2016, tabl. III:7; VII:1). Udokumentowane w Wysokiej guzy wariantów 12 i 20 wg klasyfikacji Sławomira Kadrowa

⁷ Stan ów może być wypadkową znacznego rozdrobnienia zbioru.

znane są z „iwanowickich” zespołów o młodszej chronologii. Pierwszą z wymienionych odmian uznać można za charakterystyczną dla fazy klasycznej, drugą dla zespołów z fazy późnej (Kadrow 1991, 64). Guzki sklasyfikowane w ramach wariantu 12 znane są też m.in. z obiektu 141 w Złotej, stanowisko „Nad Wawrem” (Machnik 2011, ryc. 7:12), ze zbioru z badań ratowniczych Pawła Madeja w Wysokiej (Madej, Valde-Nowak 2020, np. tabl. XLVIII:6; XLIX:5; L:6-7; LVIII:3) oraz z Sieteszy (ibidem, tabl. LXI:4). Na tle zdobnictwa guzowego wyjątkowo oryginalnie prezentuje się fragment naczynia zdobionego serią kilku niewielkich kopulastych guzków z nacięciami. Nie ma ono odpowiedników wśród dotychczas opublikowanych materiałów z sąsiednich terenów. Wierną analogię znajdziemy w Wysokiej, stan. 1 – w zbiorze materiałów z badań ratowniczych (Madej, Valde-Nowak 2020, tabl. LV:1).

Niektórym z wyżej wskazanych sposobów ornamentowania naczyń towarzyszyły odciski trójkątnego lub nieregularnego stempla (tabl. II:1–2,13). Motyw ten rejestrowano na niektórych guzach, pod wylewem lub w środkowych partiach naczyń. Sławomir Kadrow i Jan Machnik uznali ten element za cechę wyróżniającą materiały grupy samborzeckiej oraz pleszowskiej (Kadrow, Machnik 1997, 84, ryc. 41–42,50). Kompozycje zdobnicze wykonane z udziałem w przybliżeniu trójkątnych stempli stwierdzono m.in. w Sieteszy, stan. 5 (Madej 1999, ryc. 6:d) i Skołoszowie, stan. 7 (obiekt 256 – Rybicka 2017, ryc. 11:1) na Pogórzu Rzeszowskim. Również wśród ornamentowanych fragmentów naczyń pozyskanych w trakcie badań ratowniczych w Wysokiej można wskazać wiele skorup zdobionych trójkątnym stempelkiem (Madej, Valde-Nowak 2020, ryc. 51–54). Dość liczne przykłady zastosowania w zdobnictwie rzeczoności pochodzą z zespołów kultury mierzanowickiej z Wyżyny Sandomierskiej (Bąbel 2013, ryc. 48; 156; 242; 255; 342; 357). Pewną liczbę odpowiedników do tego typu zdobnictwa znajdziemy również na osadzie KM w Targowisku, stan. 10, gdzie występują przede wszystkim cechy typowe dla grupy pleszowskiej, ale też giebułtowskiej (Górski 2015, tabl. 3:6; 16:2; 20:1). Wypada jednak zaznaczyć, że nie są to wierne odpowiedniki stylistyki zarejestrowanej w Wyso-

kiej, stan. 1. W grupie pleszowskiej motywy stempla z reguły współwystępują z dywanową ornamentyką sznurową (Kadrow, Machnik 1997, 122) lub – jak w przypadku Targowiska – samodzielnie (Górski 2015, 48).

Reasumując ogół zaprezentowanych wyżej informacji, należy stwierdzić, że w zbiorze materiałów KM z badań sondażowych z 1995 roku obecne są przede wszystkim nawiązania do stylistyki późnej fazy kultury mierzanowickiej, a konkretnie grupy samborzeckiej. Obejmują one asortyment użytkowanych form (garnki, kubki, amfory i misy), podstawowe wyróżniki stylistyczne (ornament sznurowy w układach zdwojonych odcisków poziomego sznura i pętelek, nacinane guzy, chropowacenie tekstylne) oraz technologię (dominacja ceramiki cienkościennej, drobna granulometria ziaren domieszki). Ponadto, należy również zaznaczyć, że wyżej zaprezentowany inwentarz wyróżnia się względem wskazanej grupy pewnymi swoistymi cechami⁷. Chodzi tu o przenikanie się wyżej wskazanych wyznaczników stylistycznych z elementami charakterystycznymi dla innych grup lokalnych, tj. pleszowskiej czy giebułtowskiej (por. uwagi Kadrow, Poradyło 2016, 47). Stan ów znajduje odbicie przede wszystkim w wynikach badań ratowniczych z 2001, 2002 i 2004 roku, ale również na innych stanowiskach z terenu Pogórza Rzeszowskiego (m.in. Boratyn, stan. 17, Kańczuga, stan. 5, Sietesz, stan. 5 – głównie jama 14). Wszystkie wskazane zespoły cechuje, m.in. bardzo częste stosowanie chropowacenia tekstylnego, występowanie odcisków trójkątnego stempla oraz specyficzna technologia.

W świetle aktualnego stanu wiedzy datowanie fazy późnej KM zamyka się w przedziale 1950/1900–1650/1600 BC (Madej, Valde-Nowak 2020, 77n.). Należy jednak pamiętać, że rozwój poszczególnych grup lokalnych przebiegał w różnym tempie. Grupy pleszowska i samborzecka rozwijały się niemal synchronicznie. Datowanie pierwszej z nich przypada na okres 1900–1600, drugiej – 1950–1650 BC (ibidem, s. 84, 122). Chronologię absolutną grupy giebułtowskiej można oprzeć na serii pomiarów radiowęglowych dla osady w Iwanowicach, stan. Babia Góra. Zamyka się ona w przedziale 1750–1650/1600 (ibidem, s. 118).

3. KULTURA TRZCINIECKA

3.1. UWAGI OGÓLNE

Źródła łączone z tą jednostką kulturową nie są liczne. KT przypisano zaledwie cztery jamy oraz zbiór 410 fragmentów ceramiki. Skorupy KT zalegały zarówno w obiektach uznanych za homogeniczne, jak i na złożu wtórnym oraz w warstwie kulturowej.

3.2. MATERIAŁY

3.2.1. Obiekty kultury trzcienieckiej

Obiekt 1 (wykop I/IA)

Obiekt nr 1 (ryc. 4:1; 6:5) został wydzielony na poziomie 70 cm. W rzucie poziomym jama miała kształt okrągły, średnicę 70 cm, w pro-

filu przybrała formę nieckowatą. Jej wypełnisko posiadało jednolitą (szaroczną) barwę. Całkowita miąższość jamy wynosiła około 30 cm.

Inwentarz: głębokość 70–90 cm: 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszce średnioziarnisty tłuczeń kamienny barwy białej, grubość ścianek: 8 mm. 2. Fragment ceramiki o powierzchniach gładkich, zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej, w domieszce średnioziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 7 mm.

Obiekt 6 (wykop IX)

Zbadany częściowo obiekt nr 6 (ryc. 12:6–9) został wydzielony w narożniku wykopu IX, na poziomie 60 cm. Była to prawdopodobnie okrągła w rzucie poziomym jama o trapezowatym kształcie profilu. Jej wypełnisko było uwarstwione – w górnej części z układem dwóch

⁷ Cechy te stały się podstawą wydzielenia zjawiska kulturowego zwanego grupą Wysoka (Madej, Valde-Nowak 2020, 63n.).

warstw (czarnobrunatnej i intensywnie czarnej), natomiast w partii przydennej z cienką warstwą intensywnie czarnej ziemi, przykrytą warstwami lessu. Całkowita miąższość jamy wynosiła 90 cm.

Inwentarz: głębokość 80–100 cm: 1. 4 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie o zróżnicowanej barwie (ceramika brunatna (2), ceramika czarna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszcze bardzo drobny (2) lub drobny (2) tłuczeń kamienny o barwie białej (2) lub różowej (2), grubość ścianek: 6 (2), 7 (1) i 8 (1) mm. **Głębokość 100–120 cm:** 1. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszcze drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej (1) lub różowej (1), grubość ścianek: 5 i 7 mm. **Głębokość 120–140 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa brunatna, w domieszcze bardzo drobny tłuczeń kamienny o barwie białej i mika, grubość ścianek: 6 mm. 2. Fragment naczynia zdobionego dwiema poziomymi listwami plastycznymi (tabl. IV:6); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszcze biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczynia: 8 mm. 3. Fragment brzegu nieznacznie pogrubionego na zewnątrz; powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszcze bardzo drobny tłuczeń o barwie niejednorodnej, grubość ścianek: 6 mm. **Z czyszczenia profilu:** 1. Fragment ceramiki o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej, w domieszcze średnioziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 8 mm.

Obiekt 7 (wykop IX)

Zbadany częściowo obiekt nr 7 (ryc. 12:5–6,8–9) został wydzielony w narożniku wykopu IX na poziomie 60 cm. Była to prawdopodobnie okrągła w rzucie poziomym jama o trapezowatym kształcie profilu. Jej wypełnisko było uwarstwione – ciemnoszare do połowy głębokości i w partii przydennej. Pomiędzy wskazanymi częściami wypełniska zalegały dwa, stosunkowo grube pokłady lessu, rozdzielone cieniutką warstwą czarnej ziemi. Całkowita miąższość jamy wynosiła 70 cm.

Inwentarz: brak materiałów zabytkowych.

Obiekt 11 (wykop XIII)

Obiekt (ryc. 15:2–3) został wydzielony na poziomie 80 cm. W rzucie poziomym jama miała kształt okrągły, średnicę 100 cm, w profilu przybrała formę nieckowatą. Jej wypełnisko posiadało jednolitą (szaroczną) barwę. Całkowita miąższość jamy wynosiła około 10 cm.

Inwentarz: głębokość 80–90 cm (dno jamy): 1. Fragment naczynia zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. III:3); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam blaszkowaty, w domieszcze biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczynia: 11 mm. 2. 2 fragmenty naczynia o powierzchniach gładkich, brunatnych, przełamy jednolite, w domieszcze biały i różowy tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczynia: 8 mm.

3.2.2. Ceramika KT ze złożeń wtórnego i warstwy kulturowej

Obiekt 2 (wykop V)

Inwentarz: głębokość 45–50 cm: 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszcze średnioziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 10 mm. **Głębokość 50–70 cm:** 1. 3 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (1), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszcze bardzo drobny (2) lub średnioziarnisty (1) tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 5 (2) i 7 (1) mm. **Głębokość 70–90 cm:** 1. 2 fragmenty

ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie zewnętrzne brunatne, wewnętrzne czarne, w domieszcze drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 5 i 7 mm. **Głębokość 90–105 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszcze średnioziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 7 mm. **Głębokość 140–170 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszcze średnioziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 9 mm. **Głębokość 45–190 (rozbiórka świadka):** 1. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. I:4); powierzchnie nierówne, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, przełam lekko blaszkowaty, w domieszcze różowy tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczynia: 7 mm. 2. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (1), ceramika szarobrunatna (1)), w domieszcze drobno- i średnioziarnisty tłuczeń o barwie białej lub różowej, grubość ścianek: 6 i 8 mm.

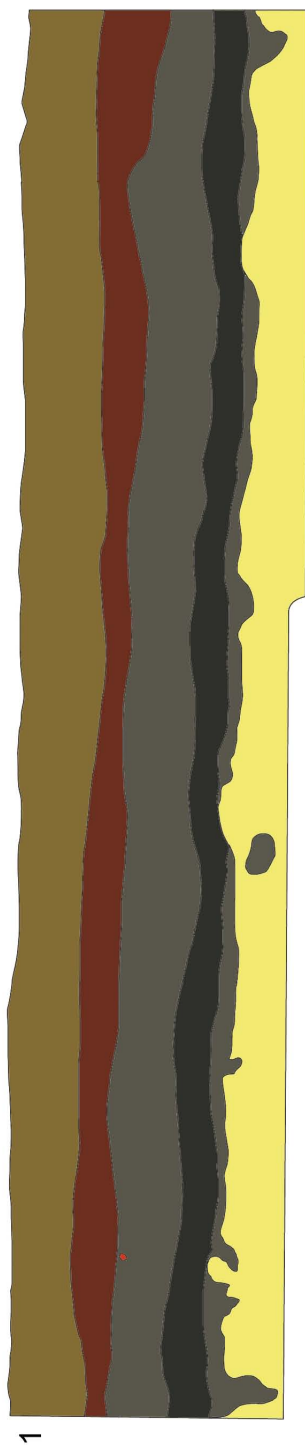
Obiekt 8 (wykop X)

Inwentarz: głębokość 70–90 cm: 1. Drobny, silnie zniszczony fragment pogrubionego brzegu o powierzchniach brunatnych, przełam jednolity, w domieszcze biały i różowy tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 2. Fragment ceramiki o powierzchniach gładkich, brunatnych, w domieszcze biały i różowy tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 7 mm. **Głębokość 90–110 cm:** 1. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. IV:11); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam blaszkowaty, w domieszcze biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczynia: 9 mm. **Głębokość 100–120 cm:** 1. Fragment naczynia zdobionego poziomymi żłobkami (zachowany 1); powierzchnie gładkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, przełam jednolity, w domieszcze biały i różowy tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek naczynia: 5 mm. 2. 3 bryłki polepy. **Głębokość 120–140 cm:** 1. 3 fragmenty ceramiki o powierzchniach gładkich, brunatnych, w domieszcze drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 6 (1), 7 (1) i 11 (1) mm. 2. Bardzo drobny fragment ceramiki. **Głębokość 140–160 cm:** 1. Fragment ceramiki o powierzchniach gładkich, brunatnych, w domieszcze drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 10 mm.

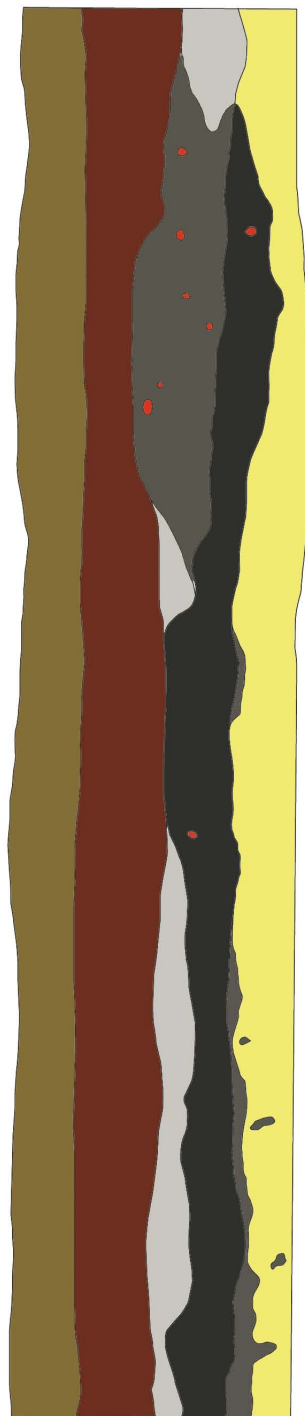
Obiekt 9 (wykop XI)

Inwentarz: głębokość 60–80 cm: 1. Fragment ceramiki o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej, w domieszcze drobny i średni tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 8 mm. **Głębokość 200–220 cm:** 1. Fragment ceramiki o powierzchniach brunatnych, w domieszcze średni i gruby tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 9 mm.

Wykop I: głębokość 20–40 cm: 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszcze biały i różowy tłuczeń kamienny o średniej i grubej granulacji, grubość ścianek: 10 mm. **Głębokość 40 cm:** 1. 3 fragmenty ceramiki o powierzchniach gładkich, brunatnych, w domieszcze średnioziarnisty (2) i gruboziarnisty (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (2) lub różowej (1), grubość ścianek: 8 (1), 10 (1) i 13 (1) mm. 2. Fragment nieznacznie pogrubionego na zewnątrz brzegu o skośnie ściętej krawędzi (tabl. III:14); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszcze biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczynia: 8 mm. 2. 4 bardzo drobne fragmenty KT? **Głębokość 40–50 cm:** 1. Fragment brzegowy naczynia o prostym wylewie; powierzchnie zniszczone, brunatne, przełam lekko blaszkowaty, w domieszcze biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczynia: 10 mm. 2. 2 fragmenty naczynia zdobionego pionowymi żłobkami (tabl. III:22); powierzchnie gładkie, brunatne,

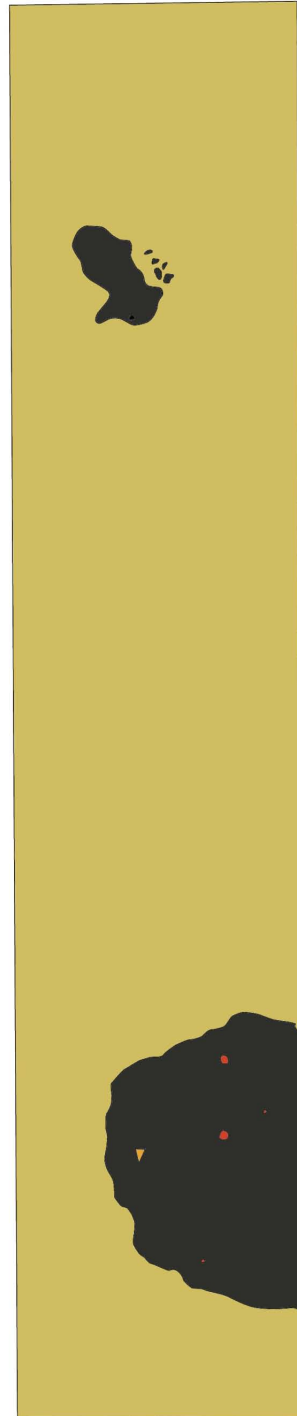

1

2

obiekt 11

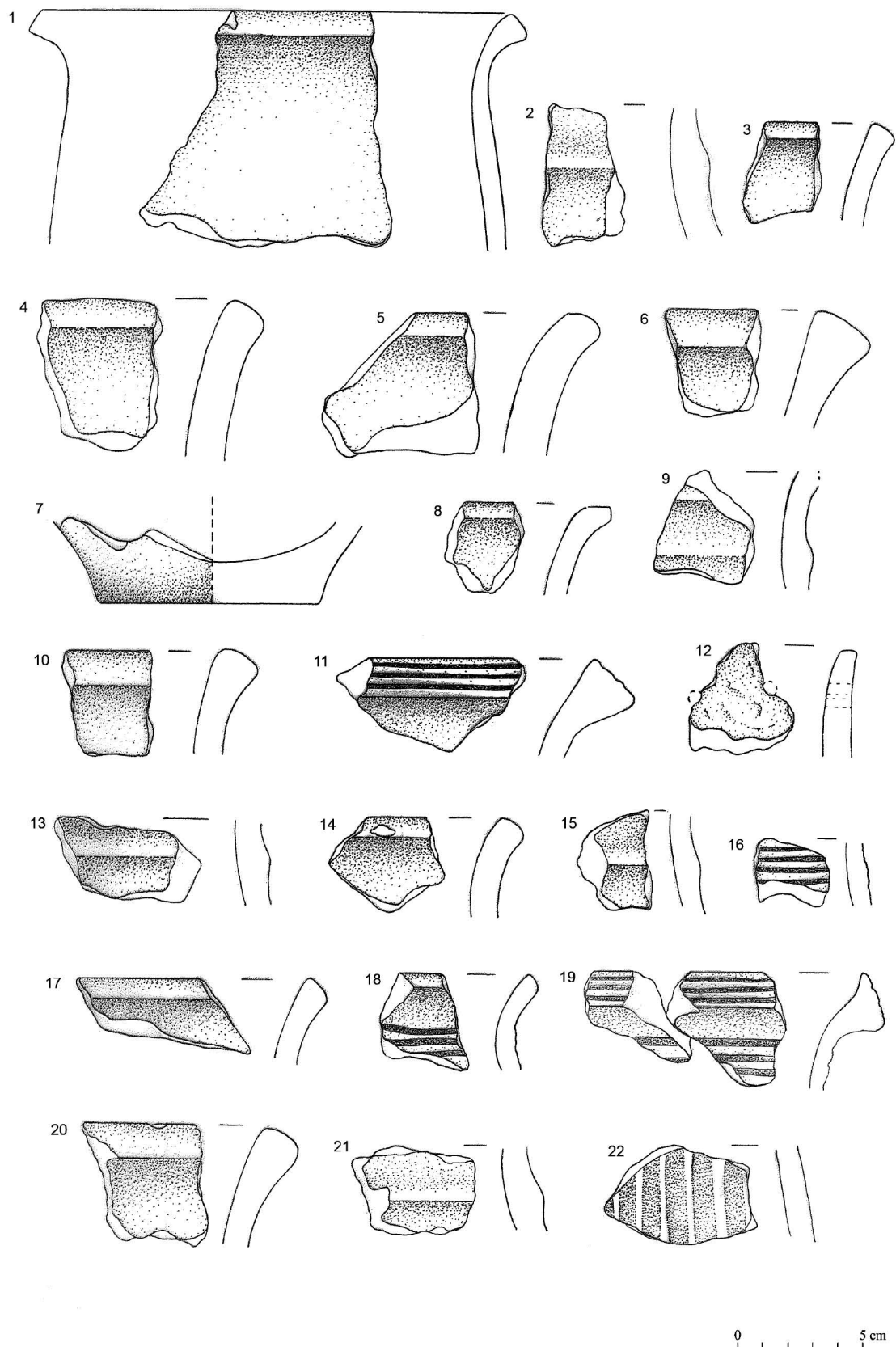
3

obiekt 11

Ryc. 15. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Rzu-
ty poziome i przekroje stratygra-
ficzne przez stanowisko: 1 – wykop
XIII, profil ściany NE; 2 – wykop
XIII, profil ściany NE; 3 – rzut po-
ziomy wykopu XIII (obiekt 11),
głębokość ok. 80 cm

Fig. 15. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Plans
and stratigraphic sections through
the site: 1 – trench XIII, NE wall
profile; 2 – trench XIII, NE wall
profile; 3 – plan view of trench XIII
(feature 11), depth approx. 80 cm

Tabl. III. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Ceramika kultury trzcinieckiej z warstwy kulturowej: wykop sondażowy I (14, 22), wykop sondażowy IA (20), wykop sondażowy II (8, 9, 12, 13, 15-18), wykop sondażowy IIA (21), wykop sondażowy III (1, 2, 4, 5, 7), wykop sondażowy IV (3, 6, 10, 11), wykop sondażowy VII (19)

Tabl. III. Wysoka, łańcut dist., site 1. Ceramic materials of the Trzciniec culture from the cultural layer: sondage trench I (14, 22), sondage IA (20), sondage II (8, 9, 12, 13, 15-18), sondage IIA (21), sondage III (1, 2, 4, 5, 7), sondage IV (3, 6, 10, 11), sondage VII (19)

przełam jednolity, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny i mika, grubość ścianek: 7 mm. 3. 11 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (7), ceramika szarobrunatna (3), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce bardzo drobny (2), drobny (7), średnio- (2) lub gruboziarnisty (1) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (7), różowy (2), mieszany różowo-biały (1), wielobarwny (2)), grubość ścianek: 5 (3), 7 (4), 8 (2), 9 (1), 10 (1), 20 (1) mm. **Głębokość 50–70 cm:** 1. 6 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (4), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce drobny (1) lub średnioziarnisty (5) tłuczeń kamienny o barwie białej (4) lub niejednorodnej (2), grubość ścianek: 9 (1) i 10 (5) mm. **Z profilu SW:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, błyszczące o barwie szarobrunatnej, w domieszce wielobarwny tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek: 8 mm.

Wykop IA: głębokość 40–60 cm: 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT, powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 11 mm. **Głębokość 60 cm (plant):** 1. Fragment naczyń o cechach technologicznych KT; powierzchnie szarobrunatne, w domieszce bardzo drobny tłuczeń kamienny i mika, grubość ścianek: 5 mm.

Wykop II: głębokość 40 cm: 1. Fragment naczyń sitowatego (tabl. III:12); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 8 mm. 2. 7 fragmentów o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (6), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce drobny (1) lub średnioziarnisty (6) tłuczeń kamienny o barwie białej (6) lub niejednorodnej (1), grubość ścianek: 7 (3), 9 (4) mm. **Głębokość 40–60 cm (z „murku”):** 1. Fragment naczyń zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. III:13); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej i średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 8 mm. 2. 4 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (2), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce bardzo drobny (1) lub średnioziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej (3) lub niejednorodnej (1), grubość ścianek: 6 (1), 9 (2) i 10 (1) mm. **Głębokość 60–80 cm:** 1. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. III:20); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej i średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 8 mm. 2. 3 fragmenty ceramiki o barwie brunatnej, w domieszce drobno- (1), średnio- (1) i gruboziarnisty (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (3), grubość ścianek: 7 (1) i 9 (2) mm. **Głębokość 80–100 cm:** 1. Fragment naczyń o cechach technologicznych KT, powierzchnie gładkie, błyszczące, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, w domieszce wielobarwny tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 8 mm.

Wykop II: głębokość 45–70 cm: 1. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. III:17); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o bardzo drobnej i drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 7 mm. 2. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz z poziomo ściętą krawędzią wylewu (tabl. III:8); fragment wtórnie przepalony, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 6 mm. 3. 29 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (15), szarobrunatna (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (12)), w domieszce drobno- (11), średnio- (16) lub gruboziarnisty (2) tłuczeń kamienny o barwie białej (23), różowej (4) lub wielobarwny (2), grubość ścianek:

5 (1), 6 (1), 7 (7), 8 (8), 9 (8), 10 (2), 12 (1), 15 (1) mm. **Głębokość 70 cm:** 1. Fragment naczyń zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. III:15); powierzchnie gładkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 7 mm. 2. Fragment naczyń zdobionego poziomymi żłobkami (tabl. III:16); powierzchnie gładkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 6 mm. 3. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu; powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce różowy tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 6 mm. 4. 9 fragmentów ceramiki o zróżnicowanej barwie (ceramika brunatna (5), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (3)), w domieszce bardzo drobny (2), drobny (6) i średni (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (6) i różowej (3), grubość ścianek: 5 (1), 6 (1), 7 (1), 8 (2), 9 (3), 10 (1) mm.

Wykop IIA: głębokość 45–65 cm: 1. Fragment naczyń o niepogrubionym brzegu o skośnie ściętej krawędzi. Naczynie było zdobione na szyi trzema poziomymi żłobkami (tabl. III:18); powierzchnie gładkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 6 mm. 2. 8 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (5), szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (3)), w domieszce bardzo drobny (1), drobno- (5) lub średnioziarnisty (2) tłuczeń kamienny o barwie białej (5), niejednorodnej (1) lub mieszanej biało-różowej (2), grubość ścianek: 6 (2), 7 (4), 8 (1), 10 (1) mm. **Głębokość 80–100 cm:** 1. Fragment naczyń zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. III:21); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam blaszkowaty, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 9 mm. 2. 2 fragmenty naczyń o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszce średnioziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 8 mm.

Wykop III: głębokość 0–20 cm: 1. Bardzo drobny fragment KT. **Głębokość 20–40 cm:** 1. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. III:10); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 9 mm. 2. 3 fragmenty o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie brunatne (3) lub szarobrunatne (1), w domieszce drobno- (1) lub średnioziarnisty (2) tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 7 (1), 9 (2) mm. 3. Bardzo drobny fragment ceramiki KT. **Głębokość 40 cm:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie brunatne, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 6 mm. **Głębokość 40–60 cm:** 1. Fragment górnej części garnka łagodnie profilowanego (R1 – 11 cm) o pogrubionym na zewnątrz brzegu ze skośnie ściętą krawędzią (tabl. III:1); powierzchnie gładkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, przełam jednolity, w domieszce różnobarwny tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 5 mm. 2. Fragment naczyń zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. III:2); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce różowy tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 10 mm. 3. 2 fragmenty nieznacznie wyodrębnionego dna (tabl. III:7); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 7 mm. 4. Bardzo drobny fragment dna o powierzchniach gładkich, brunatnych, przełam jednolity, w domieszce różnobarwny tłuczeń kamienny o średniej granulacji i mika. 5. Fragment brzegu nieznacznie pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. III:4); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam blaszkowaty, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 11 mm. 6. Fragment

brzegu nieznacznie pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. III:5); powierzchnie gładkie, brązowe, przełam blaszkowaty, w domieszce biały tłuczeń kamienny o grubej granulacji, grubość ścianek: 11 mm. 7. 7 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brązowa (5), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brązowej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce drobno- (5) lub średnioziarnisty (2) tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 6 (1), 7 (4) i 10 (2) mm. **Z hałdy:** 1. 4 fragmenty o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brązowa (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej brązowej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce drobno- (1), średnio- (2) lub gruboziarnisty (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (1) i różowej (3), grubość ścianek: 8 (1), 9 (1) i 11 (1) mm.

Wykop IV: głębokość 0–40 cm: 1. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. III:3); powierzchnie gładkie, szarobrunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 7 mm. 2. Fragment naczyńia zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. III:9); powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 7 mm. 3. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią. Krawędź naczyńia była zdobiona trzema poziomymi żłobkami (tabl. III:11); powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce różnobarwny tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 8 mm. 4. 2 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brązowe, w domieszce wielobarwny tłuczeń kamienny o drobnej lub średniej granulacji, grubość ścianek: 6 i 8 mm. 5. Fragment ceramiki o powierzchni zewnętrznej brązowej, wewnętrznej czarnej, w domieszce średnioziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 7 mm. 6. Bardzo drobny fragment KT. **Głębokość 40–60 cm:** 1. 5 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brązowe, w domieszce drobno- (1), średnio- (3) lub gruboziarnisty (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (2) i niejednorodnej (3), grubość ścianek: 8 (2), 9 (1), 10 (1) mm. 2. 2 bardzo drobne fragmenty KT (?). **Głębokość 60 cm (plant):** 1. 2 fragmenty ceramiki o powierzchniach brązowych, w domieszce drobnoziarnisty (2) tłuczeń kamienny o barwie białej (1) lub różowej (1), grubość ścianek: 6 i 8 mm. **Z hałdy:** 1. 2 fragmenty ceramiki o zróżnicowanej barwie (ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brązowej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce drobno- (1) lub średnioziarnisty (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (1) i różowej (1), grubość ścianek: 6 i 9 mm.

Wykop VA: głębokość 20–40 cm: 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brązowe, w domieszce wielobarwny tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 9 mm.

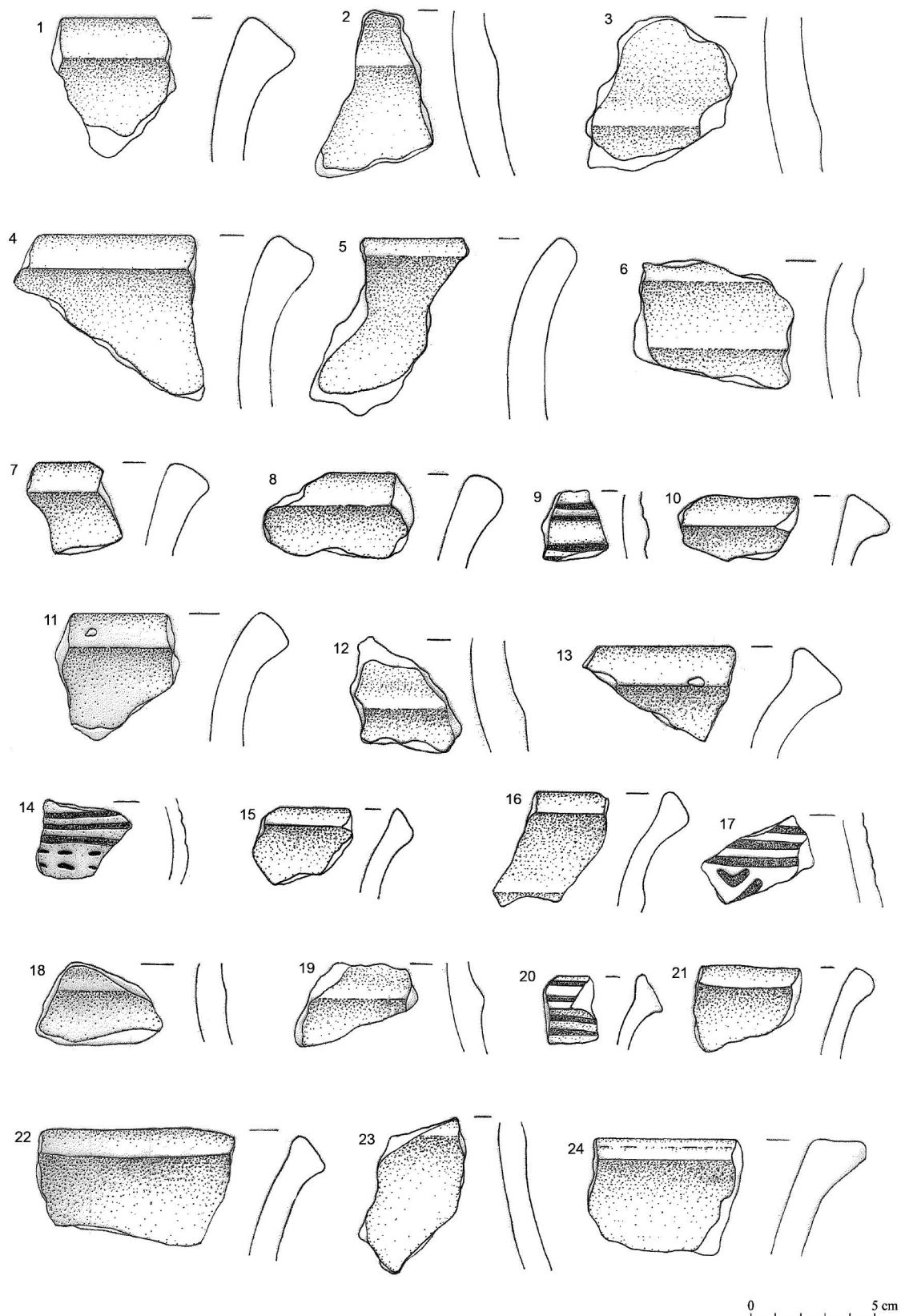
Wykop VB: głębokość 20–40 cm: 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnia zewnętrzna błyszcząca o barwie brązowej, wewnętrzna czarna, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 9 mm.

Wykop IV: głębokość 60 cm: 1. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. III:6); powierzchnie gładkie, brązowe, przełam blaszkowaty, w domieszce biały tłuczeń kamienny o grubej granulacji, grubość ścianek naczyń: 9 mm. 2. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brązowe, w domieszce tłuczeń wapienny, grubość ścianek: 7 mm. **Z hałdy:** 1. Fragment ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie z siateczką spekań, brązowe, w domieszce wielobarwny drobnoziarnisty tłuczeń kamienny, grubość ścianek: 6 mm.

Wykop VII: głębokość 0–20 cm: 1. Fragment naczyńia sitowatego; powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek

naczyńia: 6 mm. 2. 3 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brązowa (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej brązowej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce bardzo drobny (2) lub drobny (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (2) lub różowej (1), grubość ścianek: 5, 8 i 9 mm. **Głębokość 20–40 cm:** 1. Fragment naczyńia zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. IV:19); powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce różowy tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 7 mm. 2. 13 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brązowa (10), ceramika o powierzchni zewnętrznej brązowej, wewnętrznej czarnej (3)), w domieszce drobny (7), średni (5) lub gruby (1) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (9), różowy (2), mieszany różowo-biały (2)), grubość ścianek: 6 (4), 8 (3), 9 (5) mm. **Głębokość 40–60 cm:** 1. Fragment naczyńia zdobionego poziomą listwą plastyczną; powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce różowy tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 7 mm. 2. 2 fragmenty górnej części naczyńia o obustronnie pogrubionym brzegu ze skośnie ściętą krawędzią wylewu. Naczyńie było zdobione na szyi i na krawędzi wylewu kilkoma poziomymi żłobkami (tabl. III:19); powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 5 mm. 3. Fragment naczyńia o obustronnie pogrubionym brzegu. Naczyńie było zdobione na szyi i na krawędzi wylewu kilkoma poziomymi żłobkami (tabl. IV:20); powierzchnie gładkie, zewnętrzna brązowa, wewnętrzna czarna, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek: 5 mm. 4. Fragment naczyńia zdobionego poziomymi żłobkami i motywem współśrodkowych łuków (tabl. IV:17); powierzchnie gładkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna czarna, przełam jednolity, w domieszce różowy tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 5. 33 fragmenty o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brązowa (25), ceramika o powierzchni zewnętrznej brązowej, wewnętrznej czarnej (8)), w domieszce bardzo drobny (1), drobny (18), średni (13) lub gruby (1) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (21), różowy (5), mieszany biało-różowy (4)), grubość ścianek: 5 (3), 6 (6), 7 (3), 8 (6), 9 (2), 10 (3) i 11 (2), 14 (2) mm. 6. 4 silnie zniszczone fragmenty KT. 7. Bardzo drobny fragment KT. **Głębokość 60–100 cm:** 1. 3 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brązowa (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej (2) lub grubej (1) granulacji, grubość ścianek: 7 (2), 10 (1) mm. **Głębokość 0–60 cm (z zasypiska):** 1. 3 fragmenty ceramiki o powierzchniach gładkich, brązowych, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek: 10 mm.

Wykop VIII: głębokość 15–35 cm: 1. Fragment lekko wyodrębnionego dna; powierzchnie gładkie, brązowe, przełam blaszkowaty, w domieszce różnobarwny tłuczeń kamienny o średniej granulacji. 2. Fragment brzegu obustronnie pogrubionego ze skośnie ściętą krawędzią (tabl. IV:13); powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek: 9 mm. 3. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. IV:21); powierzchnie gładkie, szarobrunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 4. Fragment obustronnie pogrubionego brzegu o skośnie ściętej krawędzi (tabl. IV:16); powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 6 mm. 5. Fragment obustronnie pogrubionego brzegu o skośnie ściętej krawędzi wylewu (tabl. IV:22); powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 8 mm. 6. Fragment obustronnie pogrubionego brzegu o skośnie ściętej krawędzi

Tabl. IV. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Ceramika kultury trzcinięckiej z obiektów: 6 (6), 8 (11), 11 (3) i warstwy kulturowej: wykop sondażowy VII (17, 19, 20), wykop sondażowy VIII (13–16, 18, 21–23), wykop sondażowy X (5), wykop sondażowy XII (1), wykop sondażowy XIII (2, 4, 7–10, 12, 24)

Tabl. IV. Wysoka, łańcut dist., site 1. Ceramic materials of the Trzcinięc culture from features: 6 (6), 8 (11), 11 (3) and the cultural layer: sondage trench VII (17, 19, 20), sondage VIII (13–16, 18, 21–23), sondage X (5), sondage XII (1), sondage XIII (2, 4, 7–10, 12, 24)

(tabl. IV:15); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek: 7 mm. 7. Bardzo drobny fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętej krawędzi; powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce różnobarwny tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek: 5 mm. 8. Fragment naczyń zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. IV:23); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji i mika, grubość ścianek: 6 mm. 9. Fragment naczyń zdobionego poziomymi żłobkami i dwoma rzędami soczewkowatych odcisków stempla (tabl. IV:14); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce różnobarwny tłuczeń kamienny o bardzo drobnej granulacji, grubość ścianek: 5 mm. 10. 36 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (27), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (8)), w domieszce bardzo drobny (4), drobny (11), średni (17) lub gruby (4) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (25), różowy (4), różnobarwny (4), mieszany różowo-biały (4)), grubość ścianek: 5 (3), 6 (3), 7 (8), 8 (5), 9 (3), 10 (5), 12 (4), 18 (2) mm. 11. 4 bardzo drobne fragmenty KT? **Głębokość 35–50 cm:** 1. 8 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (5), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce drobny (4) lub średni (4) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (6), różowy (1), mieszany różowo-biały (1)), grubość ścianek: 5 (1), 7 (2), 8 (3), 9 (1), 10 (1) mm. **Głębokość 50–70 cm:** 1. Fragment naczyń zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. IV:18); powierzchnie gładkie, szaroczarne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 7 mm. 2. 7 fragmentów o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (5), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce drobny (4) i średni (3) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (4), mieszany różowo-biały (3)), grubość ścianek: 6 (2), 7 (3), 8 (1), 11 (1) mm.

Wykop IX: głębokość 20–40 cm: 1. 7 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (6), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce drobny (3) lub średnioziarnisty (4) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (6), różowy (1)), grubość ścianek: 6 (2), 7 (4), 9 (1) mm. **Głębokość 40–60 cm:** 1. 7 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT, w tym 1 fragment poziomej listwy plastycznej; powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszce drobno- (3), średnio- (5) lub gruboziarnisty (1) tłuczeń kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 5 (1), 6 (2), 8 (1), 9 (1), 11 (2) mm. 2. 2 silnie zniszczone fragmenty najprawdopodobniej KT z domieszką białego, grubego tłuczka kamiennego.

Wykop X: głębokość 40–60 cm: 1. 3 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brunatne, w domieszce bardzo drobny (1), drobny (1) i średni (1) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (2), wielobarwny (1)), grubość ścianek: 5, 6 i 10 mm. **Głębokość 60–80 cm:** 1. 9 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (8), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce bardzo drobny (2), drobny (3), średni (3) lub gruby (1) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (6), różowy (1), mieszany różowo-biały (2)), grubość ścianek: 5 (2), 6 (2), 7 (2), 8 (2), 9 (1) mm.

Wykop XI: głębokość 40–60 cm (znad obiektu 9): 1. 3 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (2)), w domieszce drobno- (1), średnio- (1) lub gruboziarnisty (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (1) i różowej (2), grubość ścianek: 7 (2) i 8 (1) mm.

Wykop XII: głębokość 20–40 cm: 1. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. IV:1); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek: 11 mm. 2. Fragment naczyń o cechach technologicznych KT; powierzchnie brunatne, w domieszce drobnoziarnisty tłuczeń o barwie białej, grubość ścianek 5 mm.

Wykop XIII: głębokość 0–20 cm: 1. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. IV:10); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o średniej i grubej granulacji, grubość ścianek: 7 mm. 2. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. IV:8); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam blaszkowaty, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek: 10 mm. 3. Fragment naczyń o powierzchniach gładkich, brunatnych, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej i średniej granulacji, grubość ścianek: 8 mm. **Głębokość 20–40 cm:** 1. 9 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (7), ceramika szarobrunatna (1), ceramika o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce drobny (5) lub średnioziarnisty (4) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (8), mieszany biało-różowy (1)), grubość ścianek: 6 (1), 7 (5), 9 (1), 10 (2) mm. 2. 2 bardzo drobne i silnie zniszczone fragmenty ceramiki KT. **Głębokość 40–60 cm:** 1. Fragment naczyń zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. IV:2); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam blaszkowaty, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej i średniej granulacji, grubość ścianek: 9 mm. 2. Fragment naczyń zdobionego poziomą listwą plastyczną (tabl. IV:12); powierzchnie gładkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej i średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 11 mm. 3. Fragment naczyń zdobionego dwiema grupami poziomymi żłobków, pomiędzy którymi usytuowana została listwa plastyczna (tabl. IV:9); powierzchnie gładkie, zewnętrzna brunatna, wewnętrzna czarna, przełam jednolity, w domieszce biały i różowy tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 6 mm. 4. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. IV:7); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 9 mm. 5. Fragment brzegu pogrubionego o poziomo ściętej krawędzi (tabl. IV:24); powierzchnie gładkie, zewnętrzna szarobrunatna, wewnętrzna brunatna, przełam blaszkowaty, w domieszce biały tłuczeń kamienny o grubej granulacji, grubość ścianek naczyń: 10 mm. 6. Fragment brzegu pogrubionego na zewnątrz ze skośnie ściętą krawędzią wylewu (tabl. IV:4); powierzchnie gładkie, brunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuczeń kamienny o grubej granulacji, grubość ścianek naczyń: 11 mm. 7. 16 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brunatna (12), ceramika szarobrunatna (3), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce drobno- (9), średnio- (5) lub gruboziarnisty (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (12) lub mieszanej biało-różowej (4), grubość ścianek: 7 (8), 8 (2), 9 (2), 10 (1), 11 (3) mm. **Głębokość 60–80 cm:** 1. 3 fragmenty ceramiki o cechach technologicznych KT; powierzchnie gładkie, brunatne (1) lub szarobrunatne (2), w domieszce bardzo drobny (2), drobny lub średni (1) tłuczeń kamienny o zróżnicowanej barwie (biały (2), różowy (1)), grubość ścianek: 5, 6 i 8 mm. **Z czyszczenia profilu (okolice obiektu 11):** 1. 2 fragmenty o powierzchniach brunatnych, w domieszce drobno- (1) i średnioziarnisty (1) tłuczeń kamienny o barwie białej (2), grubość ścianek: 7 i 11.

Materiał luźny: 1. Fragment brzegu niepogrubionego; powierzchnie gładkie, brunatne, przełam blaszkowaty, w domieszce biały tłuczeń kamienny o grubej granulacji, grubość ścianek naczyń: 12 mm. 2. Fragment naczyń zdobionego poziomą li-

stwą plastyczną; powierzchnie gładkie, brązowe, przełam jednolity, w domieszce biały tłuźen kamienny o średniej granulacji, grubość ścianek naczyń: 7 mm. 3. Fragment brzegu nieznacznie pogrubionego na zewnątrz o skośnie ściętej krawędzi; powierzchnie gładkie, szarobrunatne, przełam jednolity, w domieszce biały tłuźen kamienny o drobnej granulacji, grubość ścianek naczyń: 7 mm. 4. 3 fragmenty o cechach technologicznych KT; barwa zróżnicowana (ceramika brązowa (2), ceramika o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej, wewnętrznej czarnej (1)), w domieszce drobno- (1) lub średnioziarnisty (2) tłuźen kamienny o barwie białej, grubość ścianek: 7 (2) i 8 (1) mm.

3.3. ANALIZA ŹRÓDEŁ

3.3.1. Źródła nieruchome

Wielokulturowy charakter stanowiska 1 w Wysokiej znacząco utrudnia chronologiczną klasyfikację obiektów nieruchomych. Pewne zastrzeżenia co do poprawności określeń kulturowych mogą wynikać również z częściowego zbadania struktur ziemnych. Jak wspomniano we wstępie, zdecydowana większość jam została wyeksplorowana wyłącznie do granicy wykopów sondażowych (wyeksplorowano jedynie te ich części, które znajdowały się w ich obrębie). Trudno zatem precyzyjnie określić ich przynależność.

Wśród udokumentowanych na stanowisku obiektów zasobowych kilka posiada cechy formalne, zbliżające je do struktur dystynktywnych dla kultury trzcinieckiej na terenie południowo-wschodniej Polski. Mowa tu o małych jamach zasobowych nr 6 i 7 (ryc. 12:5–9). Jamy KT w regionie są zazwyczaj zdecydowanie mniejsze i płytsze od jam przechowalniczych z wczesnej epoki brązu (Czopek 2014, 25). Przykładem mogą tu być odpowiednie obiekty z Jarosława, stan. 158 (ibidem, ryc. 5; 7; 15; 18; 19; 22; 25; 26), Rzeszowa-Baranówki, stan. 85 (Blajer 1987, ryc. 1; Adamik-Proksa 2019, tabl. XCIII–XCVIII) lub Pawłosiowa, stan. 52 (Adamik-Proksa 2019, np. tabl. L; LV; LVII; LXXI; LXXIII; LXXIV; LXXV; LXXVI). Wskazane jamy z Wysokiej są do nich bardzo zbliżone w zakresie podstawowych parametrów pomiarowych oraz charakteru wypełniska. Posiadają one regularny, zazwyczaj okrągły zarys w rzucie poziomym, trapezowaty lub prostokątny kształt w profilu, a ich miąższość nie przekracza z reguły 1 m. Ważnym parametrem jest również objętość, która zazwyczaj wynosi około 1 m³ (por. uwagi Czopek 2014, 24–25). Ich wypełniska są natomiast albo jednolite, albo dwuwarstwowe. W przypadku jamy nr 6 o jej przynależności do KT decyduje również zalegająca w niej ceramika. Prezentowane obiekty zapewne stanowią jedyny uchwytyny dziś ślad pozostałości zagród, tj. domów z podwórzem (Kadrow 1991). Struktury ziemne tego typu charakteryzują zarówno środowiska lessowe, jak i strefy wydmy i piasków eolicznych (Taras 1995, 40n.; Górski et al. 2004, 200). W krajobrazie niżowym i paraniżowym ich obecność poświadczają wyniki badań na takich stanowiskach jak Janowice, stan. 7/8, pow. kolski (Makarowicz 2013, 183, ryc. 3.10; 3.11) i Białobrzegi, pow. łąncucki, stan. 8 (Adamik-Proksa 2019, 40, 47–48, tabl. X; XI; XIII; XIV).

Do grupy jamy KT można prawdopodobnie zaliczyć również obiekty nr 1 i 11 (ryc. 4:1; 6:5; 15: 2–3) – niewielkie jamy o nieokreślonej funkcji. Były to płytkie obiekty o profilach nie-

kowatych i jednolitych wypełniskach. Posiadały one zapewne szeroko rozumiane przeznaczenie gospodarcze.

3.3.2. Źródła ceramiczne

Poddany analizie zbiór ceramiki kultury trzcinieckiej liczy 410 fragmentów. Charakterystykę technologiczną tych źródeł oparto na standardach poznańskiej szkoły źródłoznawczej (Czeraniak, Koško 1980, 254n.; Czebreszuk 1996, 12–29), adoptując system polegający na makroskopowej obserwacji tzw. czynności techniczno-użytkowych (czynności przygotowania masy ceramicznej, formowania ścianek naczyń i wypału). Każdą z nich można opisać za pomocą kilku cech i ich stanów.

Sposób przygotowania masy ceramicznej określano w kilku kategoriach. W tym aspekcie analizy technologicznej podstawowym parametrem poddanym obserwacji makroskopowej była domieszka schudzająca. Oceniano jej ilość, wielkość oraz charakter. Jak wynika z przeprowadzonych wyliczeń masę ceramiczną najczęściej schudzano, dodając do niej ostrokrawędzisty tłuźen granitowy o białej barwie (71%). Inne warianty domieszki spotykane były rzadziej (tłuźen o barwie różowej 12%; tłuźen wielobarwny – 8%; mieszany biało-różowy 9%). Można również zaobserwować preferencje w doborze ziaren o określonej wielkości. Używano z reguły tłuźnia o drobnej (52%, w tym 10% domieszka bardzo drobna, 42% drobna) lub średniej (41%) granulacji. Rzadziej stwierdzano naczynia wykonane z masy schudzonej okrucami granitu frakcji grubej (7%). Ilość użytej domieszki można określić jako średnią lub dużą.

Innym parametrem technologicznym, który określa sposób przygotowania masy ceramicznej jest charakter uwarstwienia przełamu. W przypadku naczyń kultury trzcinieckiej z badań sondażowych w Wysokiej przełamy były najczęściej jednolite (58%) lub blaszkowate (39%), a tylko wyjątkowo gruzełkowate (3%). Świadczy to o starannym przygotowaniu masy ceramicznej (jej dokładnym wymieszaniu).

Kolejną czynnością wykonywaną przy wytwarzaniu naczyń jest formowanie ścianek. Ten etap wytwórczości garncarskiej opisują takie parametry jak charakter wykończenia powierzchni zewnętrznej i wewnętrznej naczyń oraz grubość ścianek. Jeśli chodzi o pierwszą z wymienionych cech to jest ona ujednolicona. Ceramika KT z badań na stanowisku nr 1 w Wysokiej jest zwykle gładka. Tylko na pojedynczych skorupach zaobserwowano przebijanie się na zewnątrz ziaren domieszki i charakterystyczną siateczkę spękań. Różna jest natomiast frekwencja poszczególnych klas grubości ścianek. W badanym zbiorze przeważa ceramika średniościenna (o grubości ścianek 7–9 mm – 58%), ale stosunkowo wysoką frekwencję wykazują też naczynia delikatne (o grubości 5–6 mm – 23%). W rozbiciu na poszczególne klasy wielkościowe podział ten prezentuje się następująco: 5 mm – 8%, 6 mm – 15%, 7 mm – 25%, 8 mm – 18%, 9 mm – 15%, 10 mm – 10%, powyżej 10 mm – 9%.

Biorąc pod uwagę ujednoliconą barwę przełamów większości naczyń, można przypuszczać, że ich wypał przebiegał w podobny sposób. W analizowanym zbiorze zdecydowaną przewagę wykazują naczynia o powierzchniach brązowych lub szarobrunatnych (odpowiednio 68 i 9%), co wskazuje na stały dopływ tlenu podczas ich wypalania. Drugie

miejsce zajmują skorupy o przełamach dwubarwnych, z wewnętrzną ścianką brunatną lub szarobrunatną i wewnętrzną czarną (22%).

Odkryta w Wysokiej ceramika KT nie stwarza dużych możliwości analitycznych, jeśli chodzi o ocenę stylistyki. Materiały tej kultury cechuje znaczne rozdrobnienie. Mało jest wśród nich dużych i charakterystycznych fragmentów, na podstawie których można odtworzyć asortyment używanych form. Zdecydowaną większość stanowią ułamki bardzo drobne, pozbawione cech dystynktywnych. Na tle całego zbioru wyróżniają się fragmenty przykrawędne, niekiedy zachowane wraz z brzuścem lub ułamki pochodzące z partii środkowych słabo profilowanych naczyń (np. tabl. III:1,2; IV:2-3,12,23). Przynajmniej część z nich można zapewne łączyć z grupą „klasycznych” dla kultury trzcinieckiej garnków łagodnie profilowanych (Górski, Makarowicz 2020, 496n.). W trakcie badań na stanowisku natrafiono też na dużą ilość charakterystycznych fragmentów brzegowych (tabl. III:3-6,8,10-11,14,17,19,20; IV:1,4,7,8,10,11,13,16,21-22,24) i ułamków zdobionych (tabl. III:2,9,11,13,15,16,18,19,21-22; IV:2-3,6,9,12,14,16-20,23). Nie pozwalają one na szczegółową analizę typologiczną, ale mają znaczenie przy ocenie chronologii zbioru. Należy zwrócić uwagę na dominację krawędzi wyraźnie pogrubionych i ściętych. Brzegi o takiej morfologii najczęściej występują w starszych fazach materiałów południowopolskich (zespoły typu A1-A3 w zachodniej Małopolsce (Górski 2007a, 55n.); zespoły 1a i 1b z międzyrzecza Sanu, Wisły i Wiśłoki (Adamik-Proksa 2019, 144, 147)) lub w zespołach fazy wczesnej i klasycznej w środkowowschodniej Polsce (Taras 1994, 58; 1995, 70; 1998a, 84).

Ornamentykę naczyń trzcinieckich z badań sondażowych w Wysokiej reprezentują wątki horyzontalne, wykonane techniką rycia lub plastyczną. Są to głównie „wyciągane” ze ścianek naczyń listwy, w mniejszym zaś natężeniu występują elementy tzw. XV grupy zdobniczej (Górski 2007a, 19). Ich wyłączny udział jednoznacznie wskazuje na chronologię w obrębie tzw. fazy klasycznej. Jeśli chodzi o motywy poziomych, zwiłkrotnionych rytów, to pojawiają się one w starszych fazach rozwoju tego ugrupowania (Górski 1998, 10-13; Makarowicz 1998, 102n.; Górski et al. 2011, 73; Adamik-Proksa 2019, 142-147). Połączenie poziomych żłobków i współśrodkowych łuczków również jest motywem często powtarzającym się w starszych kontekstach kulturowych, głównie na terenie Podkarpacia (Czopek 2007, tabl. VII:5; VIII:8; Adamik, Burghardt 2012, tabl. VI:1; VI:8; Adamik et al. 2016, tabl. III:9; Adamik-Proksa 2019, 143, 146, tabl. II:1; V:1; XXX:10; XXXV:3; XXXVII:5; XXXVIII:9; XLII:12; LIV:3; LXXXVIII:11; LXXXIX:3; XCV:8; CIV:5; CVI:2; CXII:12; CCV:9; CXIX:1; CXXII:5; CXXV:3; CXXVIII:14; CLIV:2) i Lubelszczyzny (Taras 1995, tabl. I:4,11; IV:10; VI:10; XIV:3; XVII:1; 1998b, 43; Górski 2018, tabl. V:3; VI:7,14; VII:1; IX:5; X:13; XII:3-4; XXIII:12,15; XXVIII:2), ale również w zachodniej Małopolsce (Górski 1991, tabl. VI:12; VIII:4; XIX:4; 2007a, tabl. 44:a; 47:d; 63B:p). Analogie na wielu z wyżej wzmiankowanych terytoriach mają również inne, rzadkie w analizowanym zbiorze, kombinacje wątków zdobniczych. Połączenie poziomych ry-

tów z listwą plastyczną (tabl. IV:9) znane jest z wielu stanowisk z najbliższej okolicy (Adamik-Proksa 2019, np. tabl. IV:8; LIII:1; LXXIV:1; LXXXI:12; LXXXIII:3; LXXXVIII:11; XC:3) oraz z terenów Niziny Mazowieckiej i Lubelszczyzny (Gardawski 1959, tabl. XLIV:5; 12XLV:1; XLVII:29; Taras 1995, np. tabl. XXIV:2; XXXVII:8; XLII:7; Górski et al. 2011, 70, ryc. 2.38; 2.39:16-18,20,21). Podobna sytuacja dotyczy motywów odciskanych/nacinanych (tabl. IV:14). Ciekawe są też fragmenty partii brzegowych, zdobione na krawędzi rytymi żłobkami (tabl. III:11,19; IV:20). Maniera ornamentowania tej części naczyń znana jest ze stanowisk trzcinieckich z najbliższej okolicy (Czopek et al. 2014, tabl. XVIII:1; Adamik-Proksa 2019, tabl. III:12; VI:8; XXXIII:1; LVI:1; CIV:1; CVII:7; CXIX:1; CL:9). Można ją też spotkać w inwentarzach społeczności trzcinieckich, zamieszkujących obszar środkowowschodniej Polski (np. Górski 2018, tabl. X:6; Taras 1995, tabl. IV:6,9; VI:6,12; VII:4,8; IX:9; X:18; XXXIV:6; XLIII:1; 2019, tabl. 3:1; 5:2) oraz Wołyn (Berezanska, Samoljuk, Taras 2011, 205, ryc. 6:6; 7:11; 8:5,8; 17:6). Również grupa naczyń z listwami plastycznymi ma długą listę analogii. Naczynia zdobione w ten sposób występują praktycznie we wszystkich regionalnych enklawach trzcinieckiego kręgu kulturowego w dorzeczu Wisły i Odry (Górski et al. 2011, 58-59, tam dalsza literatura).

W kontekście scharakteryzowanych wyżej przykładów naczyń ornamentowanych w pewnym sensie wyjątkowy jest fragment zdobiony pionowymi kanelurami (tabl. III:22). Jest to motyw zdobniczy dość często spotykany na terenach położonych na zachód od Wisły i w dorzeczu Sanu (Górski 2007b, ryc. 8; Górski et al. 2011, 79, tam dalsza literatura). Ornament pionowych żłobków stanowi jeden z podstawowych wyznaczników stylistycznych fazy późnej KT w zachodniej Małopolsce (Górski 2007a, 103). Podobną metrykę posiadają też zdobione w analogiczny sposób pojemniki z terenów Podkarpacia (Adamik-Proksa 2019, 149).

Reasumując, na podstawie zaprezentowanego przeglądu analogii można stwierdzić, że charakter materiałów ceramicznych KT pozyskanych w trakcie badań sondażowych na stanowisku 1 w Wysokiej w większości przemawia za ich przynależnością do tzw. fazy klasycznej, datowanej na okres 1750/1700-1400 BC (zespoły typu 1a i 1b wg periodyzacji materiałów KT z dorzecza Sanu - Adamik-Proksa 2019, 142-147). Wyjątkiem jest tu fragment naczynia zdobionego pionowymi żłobkami, który mógłby odpowiadać fazie późnej (tabl. III:22). Stanowi to pewną sprzeczność w kontekście - jak się wydaje - zwartego stylistycznie zbioru KT z Wysokiej, stan. 1. Należy jednak pamiętać, że niektóre cechy stylistyki KT, powszechnie uznawane za młodsze, sporadycznie pojawiają się w starszych kontekstach kulturowych. Doskonałym przykładem takiego stanu rzeczy są naczynia znalezione w Gabułtowiu, stan. 1, pow. kazimierski (Górski 2007a, tabl. 3:a) i Nowej Hucie-Mogile, stan. 55 (ibidem, tabl. 29A:l). Są to zespoły taksonomicznie przyporządkowane do fazy klasycznej (Gabułtów, stan. 1, obiekt 5 - zespoły typu A4; Nowa Huta-Mogiła, stan. 55, obiekt 228 - zespoły typu A2), jednak pochodzące z nich naczynia zdobyły szerokie pionowe żłobki, analogiczne do tych, które wyróżniają fazę późną.

4. TARNOBRZESKA KULTURA ŁUŻYCKA

4.1. UWAGI OGÓLNE

W trakcie badań sondażowych na stanowisku nr 1 w Wysokiej odkryto również nieliczne źródła TKŁ. Związany z tą jednostką etap zasiedlenia stanowiska reprezentuje zaledwie jeden obiekt (jama nr 8) oraz skromny ilościowo zbiór ceramiki (130 fragmentów). Materiał ruchomy wystąpił w obiekcie nr 8, w warstwie kulturowej oraz w stropowych częściach starszych obiektów.

4.2. MATERIAŁY

4.2.1. Obiekty TKŁ

Obiekt 8 (wykop X)

Zbadany częściowo obiekt nr 8 (ryc. 13:3–5) został wydzielony na poziomie około 80 cm. W rzucie poziomym jama miała okrągły kształt, w profilu przybrała formę trapezową. Jej wypełnisko było silnie uwarstwione – w stropie i spągu zalegała warstwa czarnej próchnicy, poniżej, w partii środkowej, występowały natomiast liczne przewarstwienia jasnoszaro-brunatnego i żółtego lessu z przekładkami czarnej próchnicy. Całkowita miąższość jamy wynosiła 120 cm.

Inwentarz: głębokość 120–140 cm: 1. 2 fragmenty misy półkulistej; gt IIB1, grubość ścianek: 9–10 mm. **Głębokość 150–170 cm:** 1. Fragment ceramiki, gt IIIB1, grubość ścianek: 10 mm. **Głębokość 180–190 cm:** 1. Fragment naczynia (tabl. V:1) opisanego na głębokości 190 cm. 2. 3 bryły polepy. **Głębokość 190 cm:** 1. Górna część garnka tulipanowatego (4 fragmenty) o zaokrąglonej krawędzi wylewu (tabl. V:4); gt IIB1, grubość ścianek: 11 mm. 2. Górna część garnka tulipanowatego (5 fragmentów) o niepogrubionym brzegu z zaokrągloną krawędzią wylewu (tabl. V:1); gt IIIB1, grubość ścianek: 13 mm. 3. Bryła polepy. **Głębokość ok. 200 cm (dno jamy):** 1. Fragment ceramiki gt IIIB1, grubość ścianek: 10 mm. 2. 2 fragmenty ceramiki gt IIB1, grubość ścianek: 9 i 15 mm.

4.2.2. Ceramika TKŁ ze złożeń wtórnego i warstwy kulturowej

Obiekt 2 (wykop V)

Inwentarz: głębokość 90–105 cm: 1. 2 fragmenty ceramiki gt IIIB3, grubość ścianek: 6 mm.

Wykop IA: głębokość 65–70 cm: 1. Fragment ceramiki TKŁ (?); gt IIA3, grubość ścianek: 8 mm.

Wykop II: głębokość ok. 65–85 cm: 1. Fragment ceramiki gt IIIA3, grubość ścianek: 9 mm.

Wykop IIA: głębokość 45–65 cm: 1. Fragment naczynia z poziomym żłobkiem usytuowanym w strefie przejścia szyi w brzuch. Od wskazanej linii rytej odchodziły trzy dalsze, ukośne żłobki (tabl. V:2); gt IA3, grubość ścianek naczynia: 10 mm. 2. 8 fragmentów ceramiki o cechach technologicznych TKŁ; gt IIA3 (4), IIIA3 (3), IVA1 (1). 3. 2 zniszczone fragmenty TKŁ?

Wykop III: głębokość 40 cm: 1. Fragment naczynia gt IIIB1, grubość ścianek: 8 mm. **Głębokość 40–60 cm:** 1. 4 fragmenty ceramiki gt: IIIB2 (2), IIIB3 (1), IIIB1 (1), grubość ścianek: 9 mm.

Wykop IV: głębokość 0–40 cm: 1. 3 fragmenty ceramiki; gt IIB3, IIIB2 i IIIB3, grubość ścianek: 10 i 11 mm. **Głębokość 60 cm:** 1. Fragment ceramiki gt IIA2, grubość ścianek: 11 mm. **Głębokość 60–80 cm:** 1. Fragment ceramiki gt IIIA3, grubość ścianek: 8 mm. **Głębokość 65–85/90 cm (okolicie obiektu 3):** 1. Bardzo drobny fragment ceramiki TKŁ?

Wykop VII: głębokość 0–20 cm: 1. Fragment naczynia gt IIIB3, grubość ścianek: 8 mm. **Głębokość 20–40 cm:** 1. Fragment talerza-

-placka; gt IIIC3, grubość ścianek naczynia: 10 mm. 2. Bardzo drobny fragment TKŁ. 3. 13 fragmentów ceramiki: gt IIIB3 (10), IIB3 (3), grubość ścianek: 7 (3), 8 (2), 9 (2), 10 (6) mm. **Głębokość 40–60 cm:** 1. 14 fragmentów ceramiki; IIA3 (1), IIB1 (1), IIB3 (7), IIIA1 (1), IIIA2 (2), IIIB2 (2), IIIB3 (1), grubość ścianek: 9 (5), 10 (5), 11 (2) i 12 (1) mm. 2. 5 bardzo drobnych lub zniszczonych fragmentów TKŁ?

Wykop VIII: głębokość 15–35 cm: 1. 6 fragmentów ceramiki; gt IIIB3, grubość ścianek: 20 mm. 2. Fragment ceramiki; gt IIA3.

Głębokość 50–70 cm: 1. Fragment talerza-placka; gt IIIC3, grubość ścianek naczynia: 12 mm. 2. 2 silnie zniszczone fragmenty TKŁ.

Głębokość 35–50 cm: 1. Fragment ceramiki; gt IIIA3, grubość ścianek: 12 mm. 2. Fragment ceramiki; gt IIB3, grubość ścianek: 11 mm.

3. 3 bardzo drobne fragmenty TKŁ.

Wykop IX: głębokość 0–20 cm: 1. 2 silnie zniszczone fragmenty TKŁ? **Głębokość 20–40 cm:** 1. 2 fragmenty talerza-placka; gt IIIC3, grubość ścianek naczynia: 12 mm. 2. 2 bardzo drobne fragmenty naczyń o cechach technologicznych TKŁ.

Wykop X: głębokość 20–40 cm: 1. 2 fragmenty ceramiki; gt IIIB3, grubość ścianek: 7 i 11 mm. **Głębokość 40–60 cm:** 1. Fragment wylewu naczynia o łukowatej szyi i prostym brzegu o zaokrąglonej krawędzi; gt IIIB1, grubość ścianek naczynia: 9 mm. 2. 9 fragmentów ceramiki; gt: IB3 (1), IIB1 (1), IIB3 (2), IIIA1 (1), IIIB1 (1), IIIB3 (2), IVA3 (1), grubość ścianek: 7 (1), 8 (1), 9 (2), 10 (2), 11 (3) mm. **Głębokość 60–80 cm:** 1. 8 fragmentów ceramiki; gt: IIB3 (2), IIIA2 (1), IIIA3 (1), IIIB3 (3), IVA3 (1), grubość ścianek: 6 (1), 7 (1), 9 (3), 11 (1), 13 (2) mm. **Głębokość 80–100 cm:** 1. Fragment ceramiki gt IIIB3, grubość ścianek: 11 mm.

Wykop XIII: głębokość 20–40 cm: 1. 6 fragmentów; gt: IIB3 (1) i IIIB1 (1), IIIB2 (1), IIIB3 (3), grubość ścianek: 8 (2), 10 (2), 11 (2) mm. **Głębokość 40–60 cm:** 1. Fragment naczynia; gt IIB2, grubość ścianek: 8 mm. **Głębokość 60–80 cm:** 1. Fragment misy półkulistej (tabl. V:3); gt IIIB2, grubość ścianek naczynia: 10 mm. 2. Fragment ceramiki; gt: IIB2, grubość ścianek: 7 mm.

Materiał luźny: 1. Fragment wylewu garnka tulipanowatego; gt IIIB3, grubość ścianek naczynia: 11 mm. 2. Fragment lekko wyodrębnionego dna; gt IIIB3. 3. Fragment naczynia gt IIIB3. 4. Silnie zniszczony fragment talerza placka? 5. 2 zniszczone fragmenty ceramiki TKŁ?

4.3. ANALIZA

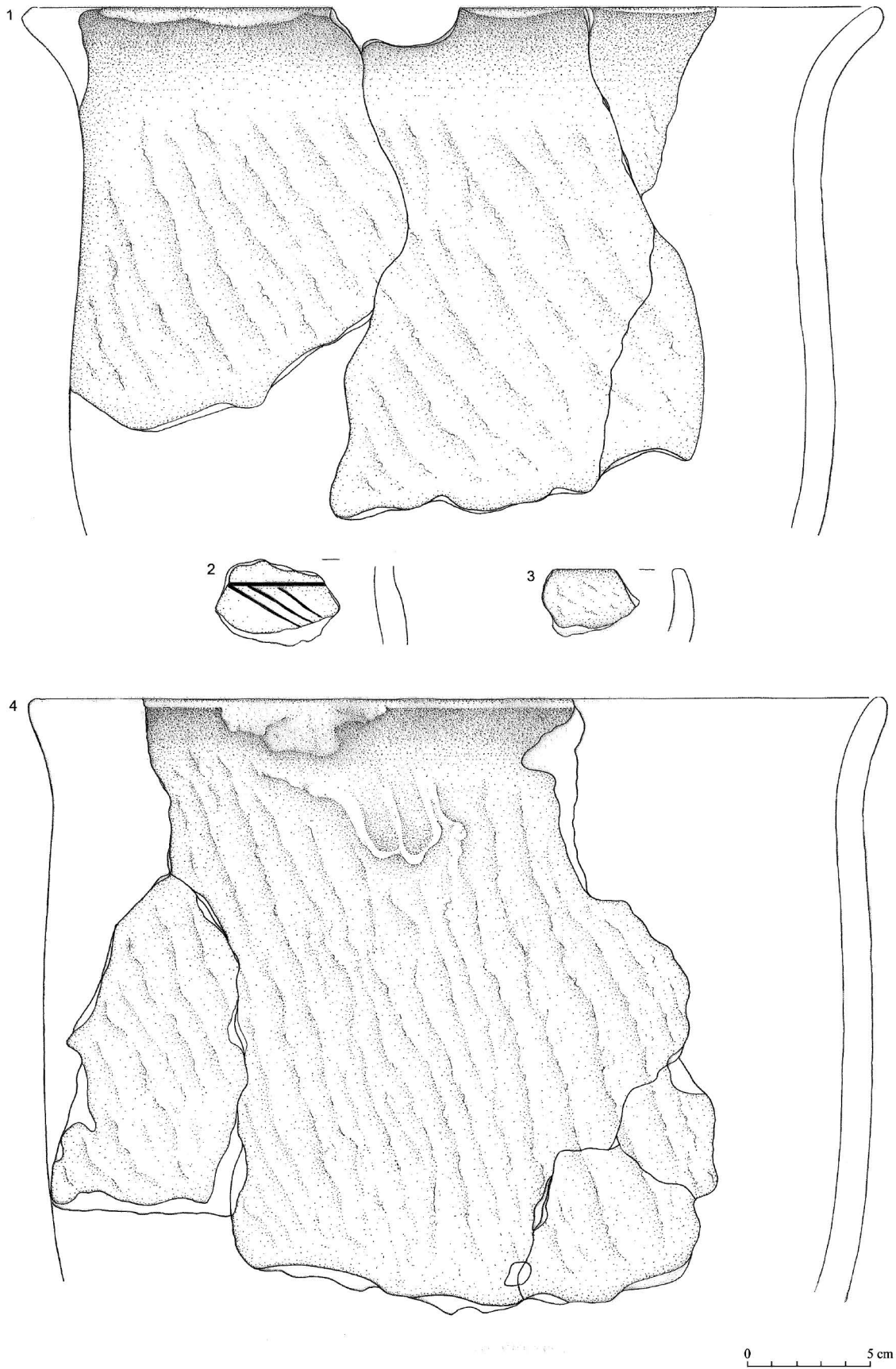
4.3.1. Źródła nieruchome

Obiekt nr 8 (ryc. 13:3–5), który na podstawie znalezionej w nim ceramiki połączony został z TKŁ to typowa jama zasobowa. Struktura ta posiadała okrągły kształt w rzucie poziomym, jej profil był natomiast trapezowaty, z czytelną wielowarstwowością i sięgał około 120 cm głębokości.

Podobne jamy występują na stanowiskach osadowych TKŁ stosunkowo często (Czopek 2004, 228–229). Jako przykład można tu wskazać obiekty z Bratkowic, stan. 1 (Trybała 2005, ryc. 2), Boratyna, stan. 17 (Poradyło 2016, np. ryc. 21–24) i Jarosławia, stan. 158 (Czopek 2014, ryc. 40; 47; 56; 58; 98 itd.).

4.3.2. Źródła ceramiczne

Ze względu na stan zachowania materiały ceramiczne tej jednostki – choć nieliczne – należą do najbardziej spektakularnych. Zbiór naczyń przypisanych TKŁ reprezentują dwa stosunkowo dobrze zachowane garnki z obiektu nr 8 i kilkadziesiąt drobnych, głównie niecharakterystycznych skorup pochodzących z wykopów usytuowanych w południowym sektorze analizowanego

Tabl. V. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Ceramika tarnobrzeskiej kultury lużyckiej z obiektu 8 (1, 4) i warstwy: wykop sondażowy IIA (2), wykop sondażowy XIII (3)

Tabl. V. Wysoka, łańcut dist., site 1. Ceramic materials of the Tarnobrzeg Lusatian culture from feature 8 (1, 4) and the layer: sondage trench IIA (2), sondage XIII (3)

obszaru. Pod względem technologii jest to zbiór dość jednorodny. Można go scharakteryzować na podstawie metody zapożyczonej z opracowania stanowiska nr 117 w Rzeszowie (Czopek, et al. 2014, 177). Klasyfikacja ta bazuje na czterech jednostkach – grupach technologicznych (gt), dla których wyznacznikiem jest barwa powierzchni ścianek naczyń. System ten uszczegółowiają jednostki niższego rzędu – podgrupy, wyróżniane na podstawie informacji dotyczących faktury powierzchni zewnętrznej i rodzaju zastosowanej domieszki schudzającej. Frekwencję poszczególnych grup zaprezentowano na wykresie (ryc. 16).

Szczegółowe wyliczenia pokazują, że w zbiorze z badań sondażowych w Wysokiej dominuje ceramika o powierzchniach brunatnych (grupa III – 62%). W zakresie wykończenia powierzchni notujemy przewagę odmiany B, czyli skorup o fakturze chropowatej (74%). Drugie miejsce zajmuje ceramika grupy II, tj. skorupy o powierzchniach zewnętrznych brunatnych, wewnętrznych czarnych (32%). Udział pozostałych grup i ich odmian jest marginalny (gt I – 3%; gt IV – 3%).

Na poziomie domieszki schudzającej widoczny jest znaczący udział tłucznia ceramicznego (szamotu). Jego obecność potwierdzono aż w 83% analizowanych naczyń, z czego w 9% stanowił on wyłączną domieszkę schudzającą, a w 74% wystąpił w towarzystwie tłucznia kamiennego; w grupie tej występują głównie skorupy z przewagą szamotu. Wyniki te są interesujące, bowiem powszechnie przyjmuje się, że jedną z najbardziej charakterystycznych cech wyróżniających TKŁ jest wysoki udział okruchów skalnych (Mogielnicka-Urban 1984, 61-62). Pod tym względem zbiór ceramiki TKŁ z Wysokiej odbiega od typowych inwentarzy tarnobrzeskich z dorzeczy Sanu i Wisłoka, wpisując się zarazem w pewien lokalny trend technologiczny, którego istnienie poświadczają m.in. wyniki badań w Jarosławiu, stan. 158 (Czopek 2014, 144-145)⁸.

Pod względem grubości ścianek przeważają naczynia sklasyfikowane jako grubościennne (54%). Na drugim miejscu znajdują się ułamki o średniej grubości (7-9 mm – 42%), natomiast skorup cienkościennych jest niewiele (4%). Najczęściej notowano naczynia o grubości ścianek 9-10 mm (odpowiednio 20 i 26%).

Jak już wcześniej zaznaczono, w trakcie badań sondażowych na stanowisku nr 1 w Wysokiej odkryte zostały dwa stosunkowo dobrze zachowane naczynia garnkowate (tabl. V:1,4). Pierwsze z nich jest bardzo charakterystyczne – posiada szeroki, lejowato rozchylony wylew i niemal płaski brzusiec (tabl. V:4). Naczynie to reprezentuje typ 1 wg klasyfikacji Marcina S. Przybyły (2003, 31) i typy I/2/A (chropowaczone garnki tulipanowate) w systematyce Sylwestra Czopka (1996, 30-31). Można dla niego wskazać analogie na cmentarzysku w Bachórze-Chodorówce, pow. rzeszowski, stan. 1 (Gedl 1994, tabl. XXVII:16; LVIII:7), Chodaczowie, pow. leżajski, stan. 2 (Czopek 1996, tabl. VIII:5; XVII:4) i Grodzisku Dolnym, pow. leżajski, stan. 1 (ibidem, tabl. XIX:13,17; XXII:8; XLII:2). Drugie z naczyń ma nieco bardziej pękaty brzusiec, ale w zasadzie reprezentuje

⁸ Wybrane fragmenty skorup TKŁ z osady w Jarosławiu, stan. 158 poddane zostały analizie archeometrycznej. Jak pokazują wyniki tych badań, w przeanalizowanych próbkach nie stwierdzono obecności szamotu, a jedynie okruchy skał osadowych. Oba rodzaje domieszki są niemożliwe do odróżnienia podczas obserwacji makroskopowych. W związku z powyższym jest wielce prawdopodobne, że w trakcie oglądu materiałów doszło do błędnej klasyfikacji domieszki (okruchy skał osadowych zostały zinterpretowane jako ziarna szamotu).

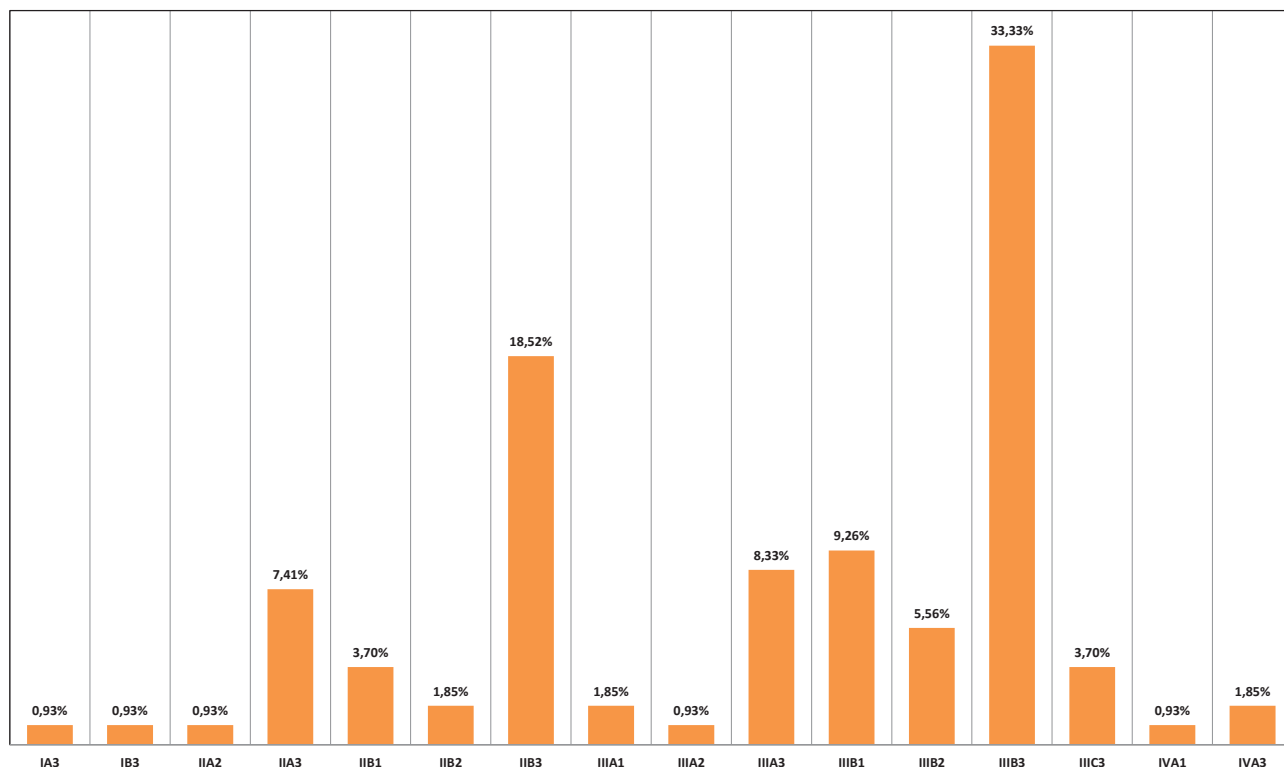
tę samą podgrupę chropowaczonego garnków esowatych o wylewie szerszym od partii środkowej (Czopek 1996, ryc. 9). Jest to forma bardzo często spotykana na stanowiskach tarnobrzeskich. Pod względem formalnym nawiązują do niej naczynia z Chodaczowa, stan. 2 (Czopek 1996, tabl. VII:4), Grodziska Dolnego, stan. 1 (ibidem, tabl. XIX:6,11; XXIII:8) i Wierzawic, pow. leżajski, stan. 4 (Adamik et al. 2016, tabl. V:4).

Garnek esowaty (tulipanowaty) jest formą uznawaną za jedną z najstarszych w inwentarzach ceramicznych TKŁ. Jest on powszechnie traktowany jako podstawowy wyznacznik chronologiczny I fazy rozwojowej tej jednostki (Moskwa 1976, 53-54; Czopek 1996, 30-33; Przybyła 2003, 30, typ 1). W literaturze obecny jest też pogląd, że za cechę datującą można uznać nie tylko samą formę naczynia, ale również sposób wykończenia jego powierzchni zewnętrznej. W myśl tej koncepcji, okazy gładkościennne mogą być odnoszone do III-IV okresu epoki brązu (Moskwa 1976, 53), podczas gdy garnki obmazywane należy uznać za odmianę nieco młodszą (por. Chochozowski 1989, tabl. V). Wskazuje się przy tym na częściowe zazębianie się chronologii tych odmian (Czopek 1996, 32-33).

Poza wyżej opisanymi formami naczyń w analizowanym zbiorze z badań sondażowych na stan. 1 w Wysokiej ujawniono jedną misę (tabl. V:3) i fragment talerza placaka. Pierwsze z wymienionych naczyń posiada formę półkulistą o łukowatych ściankach; nie stanowi ono dobrego wyznacznika chronologicznego, bowiem reprezentuje odmianę mis dość powszechną we wszystkich fazach TKŁ (Moskwa 1976, 74-75; Przybyła 2003, 41). Jest to też forma interkulturowa. Lista analogii do tego typu naczyń jest bardzo długa. Odpowiedniki znajdziemy na niemal każdym stanowisku związanym z tą jednostką kulturową (Ligoda 2005, tabl. I:5; III:2,4,14,15; VIII:2,3,6; Czopek 2007, tabl. XXXVII:14; XXXIX:2,18; XLI:19; XLIII:16; Adamik, Burghardt 2011, tabl. II:16; III:2; VI:9; XIII:6,18; XVIII:12 itd.). Jeśli chodzi o drugi typ naczynia, to również nie wnosi on wiele w kwestii datowania zbioru. Co prawda talerze-placki występują głównie w kontekście źródeł o młodszej metryce (III faza – Moskwa 1976, 82-83; Czopek 2007, 188-190; Adamik, Burghardt 2011, 163), ale potwierdzono ich obecność również w inwentarzach z faz wczesnej i środkowej (Czopek 1994, 32-42). Pozostała część fragmentów ceramiki nie posiada cech dystynktywnych i została połączona z tą jednostką kulturową z uwagi na charakterystyczną technologię.

Reasumując, charakter materiałów TKŁ, podobnie jak to miało miejsce w przypadku starszych źródeł, nie ułatwia precyzyjnego datowania zbioru. Ceramika tej jednostki jest silnie rozdrobniona i na ogół pozbawiona cech dystynktywnych. Do zabytków posiadających walor datujący, zaliczyć można jedynie garnki tulipanowate (tabl. V:1,4), znalezione w obiekcie 8 i zlokalizowane luźno na powierzchni stanowiska. Naczynia o takiej morfologii, jak już wspomniano, odnoszić można do najstarszej (I) fazy rozwojowej TKŁ (głównie jej starszych podfaz), której datowanie zawiera się w ramach 1250/1200-700 BC (Czopek 2009, 22). Niestety poza nimi brak jest w analizowanym zbiorze zabytków o wyraźnych walorach datujących. Trudno więc jednoznacznie stwierdzić, czy materiał ten jest jednorodny i wykazuje cechy typowe wyłącznie dla najstarszego etapu rozwoju tej jednostki⁹.

⁹ Według życziwej uwagi Profesora Wojciecha Blajera w 2001 r. był eksplorowany obiekt pełen ułamków ceramiki z fazy III.

Ryc. 16. Wysoka, pow. łańcucki, stan. 1. Frekwencja grup technologicznych ceramiki tarnobrzegskiej kultury łużyckiej
 Fig. 16. Wysoka, Łańcut dist., site 1. Frequency of technological ceramic groups of the Tarnobrzeg Lusatian culture

5. ANEKS

Badania sondażowe w Wysokiej, stan. 1, poza odkryciem źródeł KM, KT i TKŁ, dostarczyły również nielicznych i na ogół bardzo drobnych fragmentów ceramiki z okresów neolitu (wykop VIII, gł. 15–35 cm – 3 fragmenty; gł. 35–50 – 3 fragmenty; wykop IX, gł. 20–40 cm – 2 fragmenty; wykop XIII, gł. 0–20 cm – 1 fragment; gł. 40–60 cm – 1 fragment), rzymskiego (wykop I, gł. 50–70 – 1 fragment; wykop II, gł. 20–40 cm – 1 fragment; wykop IIa, gł. 45–65 – 1 fragment; wykop IV, gł. 0–40 cm – 1 fragment; wykop VII, gł. 20–40 – 1 fragment; 40–60 cm – 1 fragment; materiał luźny – 2 fragmenty; hałda – 1 fragment) oraz średniowiecza i nowożytności (wykop I, gł. 20–40 cm – 2 fragmenty; wykop IA, gł. 60 cm – 1

fragment; wykop III, gł. 20–40 cm – 11 fragmentów; wykop VII, gł. 20–40 cm – 1 fragment; gł. 35–50 cm – 2 fragmenty; gł. 40–60 cm – 1 fragment; wykop VIII, gł. 35–50 cm – 3 fragmenty; wykop IX, gł. 0–20 cm – 2 fragmenty; gł. 20–40 cm – 7 fragmentów; gł. 40–60 cm – 1 fragment; wykop X, gł. 20–40 cm – 44 fragmenty; gł. 40–60 cm – 6 fragmentów; gł. 60–80 cm – 4 fragmenty; wykop XIII, gł. 40–60 cm – 1 fragment; materiał luźny – 27 fragmentów). Materiały te zalegały w różnych częściach stanowiska w obrębie warstwy kulturowej. Większa ich część była jednak pozbawiona kontekstu; zarejestrowano je na powierzchni stanowiska, w obrębie ziemi ornej lub w wybierzysku.

6. ZAKOŃCZENIE

Badania sondażowe przeprowadzone w 1995 roku w Wysokiej, mimo iż posiadały ograniczony zakres przestrzenny, dostarczyły interesujących odkryć. Z punktu widzenia problematyki regionalnej trzeba odnotować przede wszystkim fakt uzupełnienia – i tak już obszernego – katalogu stanowisk KM, KT oraz TKŁ na Pogórzu Rzeszowskim (Przybyła, Blajer 2008). Udokumentowane następstwo epizodów osadniczych jest dość typowe dla tej strefy. Na terenie Wysoczyzny Kańczuckiej bardzo często obserwujemy współwystępowanie śladów aktywności KM i KT lub KT i TKŁ w obrębie tych samych stanowisk. Dobrym przykładem takiego stanu rzeczy są osady

w Rzeszowie-Baranówce, stan. 85, Skołoszowie, stan. 7 i Pawłosiowie, stan. 52.

Wyniki badań sondażowych w Wysokiej dostarczyły również bardzo ważnych danych na temat specyfiki osadnictwa w tej strefie. Udokumentowane relikty zabudowy osadniczo-gospodarczej potwierdzają znaczny stopień stabilizacji osadniczej. Są to głównie duże jamy zasobowe, w formie tzw. piwniczek, uznawane za struktury przeznaczone do pełnienia funkcji trwałych pojemników (Kadrow 1991, 36). Wyniki tych badań bardzo dobrze korespondują z ustaleniami poczynionymi dla innych osad, zlokalizowanych w obrębie Przedgórskiego Płata Lessowego.

Oceniając walor poznawczy odkrytych źródeł, należy również wspomnieć o ceramice. Materiały KM i TKŁ odkryte w trakcie badań sondażowych dają podstawy do rozważań na temat zróżnicowania źródeł. Idzie tu przede wszystkim o pewne odrębności lokalne, jak np. sugerowana przez

P. Madeja i P. Valde-Nowaka (2020) wyjątkowość materiałów KM względem źródeł charakteryzujących grupę samborzeczką oraz zarejestrowana w strefie lessów (bliższym Karpatom) odrębność technologiczna ceramiki TKŁ. Kwestie te niewątpliwie wymagają dalszych badań i szerszej dyskusji.

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

- Adamik-Proksa J. 2019. *Ekumena ludności kultury trzcinieckiej w Polsce południowo-wschodniej. Studium osadniczo-kulturowe* (= *Collectio Archaeologica Ressoiviensis* 40). Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Adamik J., Burghardt M. 2011. Osada tarnobrzesckiej kultury łużyckiej w Białobrzegach, pow. Łańcut, stanowisko 5 w świetle ostatnich badań. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 32, 117–167.
- Adamik J., Burghardt M. 2012. Materiały kultury trzcinieckiej ze stanowiska 8 w Trzebownisku, pow. Rzeszów. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 33, 117–167.
- Adamik J., Burghardt M., Rajpold W. 2016. Materiały kultury trzcinieckiej i tarnobrzesckiej kultury łużyckiej ze stanowiska Wierzawice 4, pow. leżajski. w świetle analiz archeologicznych. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 37, 85–123.
- Bąbel J.T. 2013. *Cmentarzyska społeczności kultury mierzanowickiej na Wyżynie Sandomierskiej. Część 2. Źródła* (= *Collectio Archaeologica Ressoiviensis* 24/2). Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Berezanska S., Samoljuk W., Taras H. 2011. Cmentarzysko kurhanowe kultury trzcinieckiej z okolic Netiszyna na Wołyniu (grupa I). *Archeologia Polski Środkowowschodniej* 6, 184–214.
- Blajer W. 1987. *Osada w Rzeszowie-Baranówce na tle południowej strefy kultury trzcinieckiej*. W: P. Poleska, J. Rydzewski (red.), *Kultura trzciniecka w Polsce, 187–191*. Kraków: Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne.
- Blajer W. 1998. Wysoka, gm. Łańcut, woj. rzeszowskie, stan. 1. *Rocznik Przemyski* 34 (3), 67–71.
- Blajer W. 2004. Wysoka, Gde. Łańcut, Woiv. Rzeszów, Fst. 1 (AZP 103–78/13). *Recherches Archeologiques de 1993–1998*, 75–80.
- Blajer W. 2014. *Wysoka k. Łańcuta: studia, szkice i materiały z dziejów parafii i miejscowości*. Wysoka: Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej.
- Blajer W., Przybyła M.S. 2003. Ze studiów nad strukturami osadniczymi epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w zachodniej części Pogórza Rzeszowskiego. W: J. Gancarski (red.), *Epoka brązu i wczesna epoka żelaza w Karpatach polskich*, 257–301. Krosno: Muzeum Podkarpackie w Krośnie.
- Chochorowski J. 1989. Cmentarzysko grupy tarnobrzesckiej w Manasterzu (stan. 6), gm. Wiązownica, woj. Przemysł w świetle dotychczasowych badań. W: A. Barłowska, E. Szałapata (red.), *Grupa tarnobrzescka kultury łużyckiej. Materiały z konferencji 12–14 listopada 1986 w Rzeszowie*, 585–615. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.
- Czebreszuk J. 1996. *Społeczności Kujaw w początkach epoki brązu*. Poznań: Wydawnictwo PSO.
- Czerniak L., Koško A. 1980. Zagadnienie efektywności poznawczej analizy chronologicznej ceramiki na podstawie cech technologicznych. *Archeologia Polski* 25, 247–280.
- Czopek S. 1994. Materiały z wielokulturowego stanowiska „Krowia Góra” w Piasecznie, woj. Tarnobrzeg. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1993*, 167–183.
- Czopek S. 1996. *Grupa tarnobrzescka nad środkowym Sanem i dolnym Wisłokiem*. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.
- Czopek S. 2003. „Rzeszowskie” skupisko osadnicze kultury trzcinieckiej. W: J. Gancarski (red.), *Epoka brązu i wczesna epoka żelaza w Karpatach polskich*, 139–150. Krosno: Muzeum Podkarpackie w Krośnie.
- Czopek S. 2004. Osady tarnobrzesckiej kultury łużyckiej – wielkość, struktura, funkcjonowanie. W: J. Libera, A. Zakościelna (red.), *Przez pradzieje i wczesne średniowiecze. Księga jubileuszowa na siedemdziesiąte piąte urodziny docenta doktora Jana Gurby*, 221–238. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Czopek S. 2007. *Grodzisko Dolne, stanowisko 22 – wielokulturowe stanowisko nad dolnym Wisłokiem, część I. Od epoki kamienia do wczesnej epoki żelaza* (= *Collectio Archaeologica Ressoiviensis* 4). Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Czopek S. 2009. Aktualne problemy w badaniach tarnobrzesckiej kultury łużyckiej. W: S. Czopek, K. Trybała-Zawiślak (red.), *Tarnobrzescka kultura łużycka – źródła i interpretacje*, 15–29. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Czopek S. 2014. *Stanowisko 158 w Jarosławiu, woj. podkarpackie. Część II. Osadnictwo od starszej epoki brązu do okresu rzymskiego* (= *Via Archaeologica Ressoiviensis* IV). Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Czopek S., Niemasik D., Pasterkiewicz W., Pelisiak A. 2014. *Rzeszów, stanowisko 117 – osada wielokulturowa*. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.
- Czopek S., Podgórska-Czopek J. 1995. Osadnictwo pradziejowe w dolinie dolnego Wisłoka. W: K. Ruszel (red.), *Wisłok. Rola rzeki w krajobrazie naturalnym i kulturowym regionu*, 27–54. Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.
- Gancarski J. 1994. Pogranicze kultury trzcinieckiej i Otomani-Fúzesabony – grupa jasielska. W: P. Mitura (red.), *Problemy kultury trzcinieckiej*, 75–104. Rzeszów: Wydawnictwo Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich – Oddział Warszawski.
- Gardawski A. 1959. Plemiona kultury trzcinieckiej w Polsce. *Materiały Starożytne* 5, 7–189.
- Gedl M. 1960. Sprawozdanie z drobnych prac archeologicznych przeprowadzonych na terenie województwa rzeszowskiego w 1955 r. *Sprawozdania Archeologiczne* 9, 85–90.
- Gedl M. 1994. *Cmentarzysko z epoki brązu w Bachórze-Chodorówce*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Górski J. 1991. *Osada kultury trzcinieckiej w Jakuszowicach, cz. I. Badania w Jakuszowicach 1*. Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- Górski J. 1998. The foundations of Trzciniec Culture taxonomy in Western Małopolska. *Baltic-Pontic Studies* 6, 7–18.

- Górski J. 2007a. *Chronologia kultury trzcinieckiej na lessach Niecki Nidziańskiej*. Kraków: Muzeum Archeologiczne.
- Górski J. 2007b. Powiązania kultury trzcinieckiej z obszarów podkarkowskich z innymi terenami w świetle analizy ceramiki. W: J. Chochorowski (red.), *Studia nad epoką brązu i wczesną epoką żelaza w Europie*, 253–274. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Górski J. 2015. Osady kultury mierzanowickiej na stanowiskach 10 i 11 w Targowisku, pow. wielicki. W: J. Górski, P. Jarosz (red.), *Wielofazowe osady kultury mierzanowickiej w Targowisku i Zakrzowcu na Pogórzu Wielickim (= Via Archaeologica. Źródła z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce 3)*, 33–68. Kraków: Krakowski Zespół do Badań Autostrad.
- Górski J. 2018. Cmentarzysko kultury trzcinieckiej w Guciowie, stan. 6, pow. zamojski. W: J. Górski (red.), *Fenomen miejsca. Nekropola kurhanowa z neolitu, epoki brązu i wczesnego średniowiecza w Guciowie, pow. zamojski*, 87–149. Kraków: Muzeum Archeologiczne w Krakowie.
- Górski J., Jarosz P. 2015. Z badań nad problematyką chronologii i taksonomii kultury mierzanowickiej w międzyrzeczu Wisły i Raby. W: J. Górski, P. Jarosz (red.), *Wielofazowe osady kultury mierzanowickiej w Targowisku i Zakrzowcu na Pogórzu Wielickim (= Via Archaeologica. Źródła z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce 3)*, 243–261. Kraków: Krakowski Zespół do Badań Autostrad.
- Górski J., Makarowicz P., Wawrusiewicz A. 2011. *Osady i cmentarzyska społeczności trzcinieckiego kręgu kulturowego w Polesiu, stanowisko 1, woj. łódzkie, t. 1, tekst*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Górski J., Makarowicz P. 2020. Wariacje na temat garnka. W: M. Dębiec, T. Saile (red.), *A planitiebus usque ad montes: studia archaeologica Andree Pelisiak vitae anno sexagesimo quinto oblata*, 495–507. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Górski J., Makarowicz P., Taras H. 2004. Podstawy gospodarcze ludności kręgu trzcinieckiego w dorzeczach Wisły i Odry. W: A. Kośko, M. Szymt (red.), *Nomadyzm a pastoralizm w międzyrzeczu Wisły i Dniepru (neolit, eneolit, epoka brązu) (= Archaeologia Bimaris 3)*, 191–213. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Kadrow S. 1991. *Iwanowice stanowisko Babia Góra, cz. I. Rozwój przestrzenny osady z wczesnego okresu epoki brązu*. Kraków: Instytut Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk.
- Kadrow S., Machnik J. 1997. *Kultura mierzanowicka. Chronologia, taksonomia i rozwój przestrzenny*. Kraków: Wydawnictwo Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie.
- Kadrow S., Poradyło W. 2016. Kultura ceramiki sznurowej i kultura mierzanowicka. W: M. Glinianowicz, S. Kadrow, P.N. Kotowicz, A. Nowak, W. Poradyło (red.), *Boratyn, pow. jarosławski, stan. 17. Materiały z osad kultury mierzanowickiej i grupy tarnobrzeskiej oraz z cmentarzyska wczesnośredniowiecznego (= Via Archaeologica Ressoventia 10)*, 11–49. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Kondracki J. 1994. *Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne*. Warszawa: Naukowe PWN.
- Koperski A., Kostek A. 1998. Zespół zabytków kultury mierzanowickiej na st. 5 w Kańczudze, woj. przemyskie. *Rocznik Przemyski* 34 (3), 37–42.
- Leńczyk G. 1948. Nowe stanowiska przedhistoryczne w woj. rzeszowskim. *Sprawozdania PAU* 49 (3), 166–169.
- Ligoda J. 2005. Osada grupy tarnobrzeskiej na stanowisku 6 w Czarnej, pow. Łańcut. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 26, 207–261.
- Machnik J. 2011. Znaczenie archeologicznych badań ratowniczych na trasie planowanej budowy autostrady A4 na odcinku Przeworsk–Radymno dla znajomości problematyki schyłku neolitu i początków epoki brązu. W: S. Czopek (red.), *Autostradą w przeszłość*, 61–78. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Madej P. 1999. Wyniki badań osady kultury mierzanowickiej na stanowisku 5 w Sieteszy, gm. Kańczuga, woj. podkarpackie. *Rocznik Przemyski* 35 (2), 41–58.
- Madej P. 2003. Sprawozdanie z badań wykopaliskowych w 2000 roku na stanowisku 5 w Sieteszy, pow. Przeworsk (AZP 104-80). *Rocznik Przemyski* 39 (2), 47–57.
- Madej P., Valde-Nowak P. 2020. *Kultura mierzanowicka w karpackim dorzeczu Wisły*. Krosno: Muzeum Podkarpackie w Krośnie.
- Makarowicz P. 1998. *Rola społeczności kultury iwieńskiej w genezie trzcinieckiego kręgu kulturowego (2000–1600 BC)*. Poznań: Instytut Historii UAM.
- Makarowicz P. 2013. *Osadnictwo społeczności trzcinieckiego kręgu kulturowego w dorzeczu środkowej Warty*. Poznań: Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Malinowski T. 1961. *Katalog cmentarzysk ludności kultury łużyckiej w Polsce*. Warszawa: Polska Akademia Nauk.
- Mogielnicka-Urban M. 1984. *Warsztat ceramiczny w kulturze łużyckiej*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Moskwa K. 1960. *O badaniach i ochronie zabytków archeologicznych w Rzeszowskiem*. Rzeszów: Muzeum w Rzeszowie.
- Moskwa K. 1976. *Kultura łużycka w południowo-wschodniej Polsce*. Rzeszów: Muzeum Okręgowe.
- Pelisiak A., Rybicka M. 2013. *Stanowisko 158 w Jarosławiu, woj. Podkarpackie, cz. 1, kultura malicka i kultura mierzanowicka (= Via Archaeologica Ressoventia 3)*, 27–124. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Poradyło W. 2016. Grupa tarnobrzeska. W: M. Glinianowicz, S. Kadrow, P.N. Kotowicz, A. Nowak, W. Poradyło (red.), *Boratyn, pow. jarosławski, stan. 17. Materiały z osad kultury mierzanowickiej i grupy tarnobrzeskiej oraz z cmentarzyska wczesnośredniowiecznego (= Via Archaeologica Ressoventia 10)*, 55–182. Rzeszów: Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego.
- Przybyła M.S. 2003. Uwagi o chronologii ceramiki grupy tarnobrzeskiej. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 24, 27–53.
- Przybyła M.S., Blajer W. 2008. *Struktury osadnicze w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza na obszarze podkarpackiej wysoczyzny lessowej między Wisłokiem i Sanem*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Rybicka M. 2017. Skołoszów, stanowisko 7, pow. jarosławski, woj. podkarpackie – miejsce o obrzędowym znaczeniu? W: M. Rybicka (red.), *Wielokulturowe cmentarzysko w Skołoszowie, stanowisko 7, pow. jarosławski, w kontekście osadnictwa z neolitu i wczesnej epoki brązu we wschodniej części Pogórza Rzeszowskiego*, 169–175. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Taras H. 1994. Próba systematyki ceramiki kultury trzcinieckiej na Wyżynie Wschodniomałopolskiej i Zachodniomałopolskiej oraz w północnej części Kotliny Sandomierskiej. W: P. Mitura (red.), *Problemy kultury trzcinieckiej*, 51–74. Rzeszów: Wydawnictwo Stowarzyszenia Naukowe Archeologów Polskich – Oddział Warszawski.

Taras H. 1995. *Kultura trzciniecka w międzyrzeczu Wisły, Bugu i Sanu*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Taras H. 1998a. Podstawy taksonomii kultury trzcinieckiej w środkowo-wschodniej Polsce. W: A. Koško, J. Czebreszuk (red.), „Trzciniec” – system kulturowy czy proces interkulturowy? Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.

Taras H. 1998b. The bases for the taxonomy of the Trzciniec Culture in the southern part of the area between the Vistula and Bug rivers. *Baltic-Pontic Studies* 6, 32–48.

Trybała K. 2005. Sondażowe badania wykopaliskowe na stan. 1 w Bratkowicach, gm. Świlcza. *Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego* 26, 409–415.

Żaki A. 1948. Początki rozwoju kultury łużyckiej w dorzeczu górnej Wisły (= *Annales UMCS* 3/1).

Joanna Adamik-Proksa

Multicultural site in Wysoka, site 1, Łańcut District – results of trial excavations from 1995 (an analysis of immovable finds and ceramic artefacts)

Summary

Site 1 in Wysoka has a relatively well-established position in the literature of the subject, where it is mainly recorded as a cemetery of the Tarnobrzeg Lusatian culture. This was due to the discovery of urns with burnt bones in the village in 1947. Later surface and excavation surveys (1952, 1961, 1983, 1985–1986), apart from the materials of this unit, also brought finds from older prehistoric periods and the Middle Ages. It turned out that site 1 in Wysoka should be perceived as a multicultural area. This state was confirmed by the first trial excavations (sondages) in this area, which were carried out by Wojciech Blajer in 1995. The aim of the article is to present and analyse the discoveries from the aforementioned excavation season. However, it should be noted here that this site was studied on a larger scale in 2001 (Paweł Madej, Wojciech Blajer), 2002 and 2004 (Paweł Madej).

The trial excavations of the site in 1995 were carried out within 13 sondage trenches with a total area of 163 m². Exploration units were located at regular intervals within an area of approximately 120×70 m (Fig. 2). In the course of excavation research, traces of quite advanced erosion were recorded in the studied area. In the western part of the site (sondages VI and XII – Fig. 8:6–7; 14:1–2), the subsoil level was reached immediately after removal of the topsoil (at a depth of approx. 30 cm). In other sectors, the loess subsoil appeared only at a depth of 90 cm or even 120 cm (sondages I, IA, II, IIA, III – Fig. 6:1–5; 7:1–5; 8:1–2). Stratigraphic sections through the site also document the presence of cultural layers – a dark grey layer, filled with artefacts (Fig. 6:1–3; 7:1–5; 8:2; 11:1–2; 12:1–4; 13:1–3; 15:1). In addition, there was barren, almost black hard soil recorded under the cultural layer in the eastern part of the studied area.

The research carried out in 1995 led to the discovery of over a dozen immovable features and numerous movable artefacts at site 1 in Wysoka – ceramics (about 1300 pottery sherds), flint tools and flint and stone waste. They confirm the occupation of the site in the period corresponding to the following cultures: Mierzanowice (hereinafter KM), Trzciniec (hereinafter TC), Tarnobrzeg Lusatian culture (hereinafter TLC), and probably also units developing in the periods of Roman influence, Early Middle Ages and Modern period.

KM materials constitute the largest group of sources – seven immovable features, over 500 pottery sherds and a relatively large series of flint artefacts. All features assigned to KM are trapezoidal pits (No. 2, 4, 5, 9, 10 – Fig. 9:1–2, 3; 10:2–3; 11:2–3; 13:6–7; 14:3–4). Only one of these structures has been fully explored (feature No. 2); others only partially. These are quite deep pits (feature 2 – 180, feature 4 – 235, feature 5 – 200, feature 9 – 178, feature 10 – 220). Their diameter ranges from 258 cm (feature 2 – Fig. 9:1–2,4) to 350 cm (feature 9 – Fig. 14:3–4). In all features of this type, a similar character of the fill was also observed – layered.

The collection of ceramic materials attributed to KM consists of 503 pieces. It is dominated by thin-walled ceramics, made of clay thinned with a fine admixture of white granite stone grit, sometimes supplemented with chamotte, limestone or black hornstone. With reference to pottery forms, it is also worth mentioning pots (e.g. Table I:1,9,11–12; II:8), cups (Table I:3; II:3,6,10,15), amphorae (Table I:1,13) and bowls (Table II:14). Regarding the ornamentation, an impressed decoration of cord is dominated, sometimes quite developed (Table I:2–3,5,7,10–11,14; II:1–3,5–7,9,14–15). In many cases they represent horizontal rows of single or double bands, vertical impressions or loops (Table I:3; II:6). These motifs are often accompanied by plastic knobs (e.g. Table I:11; II:1) or stamp impressions (Table II:2,14). Plastic knobs are usually located below the edge of the rim, in the upper parts of the necks (e.g. Tables I:1, 8; II:1,4,8). Additionally, many pottery sherds wear traces of textile or pseudo-textile imprints. Another characteristic stylistic decoration used on the vessels from Wysoka is the so-called *Besenstrichmuster*, i.e. smeared with a broom. Generally speaking, in the collection of KM materials from the 1995 survey, there are mainly references to the stylistics of the late phase of the Mierzanowice culture, mainly the Samborzec group. In addition, it is worth noting that the discussed set is distinguished from the indicated group by certain specific features. It is reflected primarily in the results of rescue surveys in 2001, 2002 and 2004, nevertheless it is also noticeable at other sites in the Rzeszów Foothills (including Boratyn, site 17, Kańczuga, site 5, Sietesz, site 5 – main pit 15). All aforementioned complexes are characterized by very

frequent use of textile roughening, the presence of triangular stamp impressions and unique technology.

The second, more distinct settlement episode at site 1 in Wysoka is represented by TC, to which only four pits and a collection of 410 pottery sherds have been identified. TC features include: storage pits (features No. 6 and 7), which are definitely smaller and shallower than storage pits from the Early Bronze Age. It is also possible to include features 1 and 11 to this group of pits affiliated to the mentioned unit (Fig. 4:1; 6:5; 15:2-3) – shallow structures with basin-shaped profiles and uniform fills.

The pottery of this culture is carefully made – smoothed. For its production, clay thinned with stone grit of fine or medium grains was used. Regarding the entire collection, edge fragments stand out against the background, sometimes preserved together with the belly parts, or fragments from the middle parts of poorly profiled vessels (e.g. Table III:1,2; IV:2-3,12,23). At least some of them can probably be combined with the group of “classic” gently profiled pots of the Trzciniec culture. During the excavations carried out at the site, a large number of characteristic edge fragments were also found (Table III:3-6,8,10-11,14,17,19,20; IV:1,4,7,8,10,11,13,16,21-22, 24) and decorated pottery sherds (Table III:2,9,11,13,15,16,18,19,21-22; IV:2-3,6,9,12,14,16-20, 23). Speaking of the ornamentation of the Trzciniec vessels uncovered at the site in Wysoka, it is represented by horizontal motifs, made with the incised or plastic technique. Their exclusive participation clearly indicates the chronology within the so-called classical phase.

During the trial trench excavations at site No. 1 in Wysoka, few examples of TLC materials were also discovered. The

stage of settlement of the site associated with the discussed unit is represented by only one feature (pit No. 8) and a poor collection of pottery (130 fragments). The documented pit had a round shape in the horizontal outline, while its profile was trapezoidal, with a clear multi-layer structure, and it was about 120 cm deep. The collection of pottery sherds assigned to the TLC is represented by two relatively well-preserved pots from feature No. 8 and several dozen small, mostly uncharacteristic sherds from sondage trenches located in the southern sector of the analysed area. In terms of technology, it is a fairly homogeneous collection. It is dominated by ceramics with brown surfaces (group III – 62%), most often with a rough texture (74%). Regarding the admixture, a significant share of crashed pottery sherds (chamotte) is visible. As for the uncovered vessels and their fragments, there are few forms characteristic of a specific stage of development of the mentioned cultural unit. Only two tulip-shaped pots can be used as date indicators (Table V:1,4). This form is very common at the sites of the first phase of the TLC development.

In addition, trial excavations at site 1 in Wysoka, apart from the discovery of the sources of KM, TC and TLC, also provided few and usually very small ceramic fragments from the Neolithic, Roman, Medieval and Modern periods. These materials were deposited in various parts of the site within the cultural layer. Most of them, however, were out of context; they were recorded on the surface of the site, within the arable land or in the excavated area.

